

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Ömer Faruk PEKER

YEREL DEMOKRASİ VE KENT KONSEYLERİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA: MUŞ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUŞ-2018

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Ömer Faruk PEKER

YEREL DEMOKRASİ VE KENT KONSEYLERİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA: MUŞ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Dr. Öğretim Üyesi Aytuğ ALTIN

MUŞ-2018

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Muş Alparslan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Yerel Demokrasi ve Kent Konseyleri Üzerine Bir Araştırma: Muş Örneği” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Muş Alparslan Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin 3.yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

29/08/2018

Ömer Faruk PEKER

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dr. Öğretim Üyesi Aytuğ ALTIN danışmanlığında, Ömer Faruk PEKER tarafından hazırlanan bu çalışma 29/08/2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : *Dr. Öğr. Üyesi Yusuf ÇENAR* İmza : *Yusuf Çenar*

Jüri Üyesi : *Dr. Öğr. Üyesi Aytuğ ALTIN* İmza : *Aytuğ Altın*

Jüri Üyesi : *Dr. Öğr. Üyesi Sedat KARAKAYA* İmza : *Sedat Karakaya*

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖZET.....	VI
ABSTRACT	VIII
KISALTMALAR DİZİNİ	X
ŞEKİLLER DİZİNİ	XI
ÖNSÖZ.....	XII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLER

1.1. YEREL YÖNETİM KAVRAMI.....	6
1.2. YEREL YÖNETİMLERİN TARİHSEL GELİŞİMİ	9
1.3. YEREL YÖNETİMLERİN VARLIK NEDENLERİ	11
1.4. DÜNYADA YEREL YÖNETİMLER	13
1.5. TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLER.....	14
1.5.1. Yerel Yönetim Teşkilatları	16
1.5.1.1. İl Özel İdaresi.....	16
1.5.1.1.1. İl Özel İdaresinin Organları	17
1.5.1.1.1.1. İl Genel Meclisi.....	17
1.5.1.1.2. İl Encümeni.....	17
1.5.1.1.3. Vali	18
1.5.1.2. Belediye	18
1.5.1.2.1. Belediye Organları.....	18
1.5.1.2.1.1. Belediye Başkanı.....	18
1.5.1.2.1.2. Belediye Meclisi	19

1.5.1.2.1.3. Belediye Encümeni	20
1.5.1.3. Büyükşehir Belediyeleri	20
1.5.1.4. Köy.....	21
1.5.1.4.1. Muhtar.....	21
1.5.1.4.2. İhtiyar Meclisi.....	22
1.5.1.4.3. Köy Derneği.....	22

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL DEMOKRASİ VE KATILIM MODELLERİ

2.1. YEREL DEMOKRASİ	23
2.1.1. Yerel Demokrasi ile İlgili Kavramlar	25
2.1.1.1. Demokrasi.....	25
2.1.1.2. Yerel Yönetimler	26
2.1.1.3. Yerel Yönetimler ile Demokrasi İlişkisi.....	27
2.1.1.4. Örgütlü Sivil Toplum.....	28
2.1.2. Yerel Demokrasinin İlkeleri	30
2.1.2.1. Demokratik Davranış İlkesi	30
2.1.2.2. Sosyal Adalet İlkesi	31
2.1.2.3. Etkinlik ve Verimlilik İlkesi	32
2.1.2.4. Tarafsızlık İlkesi	33
2.1.2.5. Açıklık İlkesi.....	33
2.2. KATILIM	35
2.2.1. Katılım Kavramı	35
2.2.2. Katılımcı Demokrasi.....	37
2.2.3. Katılım Modelleri	38
2.2.3.1. Siyasal Katılım.....	39

2.2.3.2. Yönetmel Katılım	40
2.2.4. Katılımın Klasik Biçimi	41
2.2.5. Katılımın Yeni Biçimi	41
2.2.6. Yerel Yönetimlerde Katılım	42
2.2.6.1. Halk Toplantıları	44
2.2.6.2. Sivil Toplum Kuruluşları	45
2.2.6.3. Bilişim Teknolojileri ile Katılım	46
2.2.6.4. Kent Konseyleri	47
2.2.7. Diğer Katılım Çeşitleri	48
2.2.7.1. Oy Kullanma Yoluyla Katılım.....	48
2.2.7.2. Referandum.....	49
2.3. YÖNETİŞİM.....	49

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KENT KONSEYLERİNİN OLUŞUMU, GELİŞİMİ VE MUŞ KENT KONSEYİ ÖRNEĞİ

3.1. KENT KONSEYLERİ NEDİR?	52
3.1.1. Kent Vizyonunun ve Hemşehriclik Bilincinin Geliştirilmesi	53
3.1.1.1. Vizyon.....	53
3.1.1.2. Kent Vizyonu	54
3.1.1.3. Stratejik Plan ve Yönetim	54
3.1.2. Hemşehriclik Bilincinin Geliştirilmesi.....	55
3.1.3. Kentin Hak ve Hukukunun Korunması	55
3.1.4. Sürdürülebilir Kalkınma	56
3.1.5. Çevreye Duyarlılık	57
3.1.6. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma	58

3.1.7. Saydamlık	60
3.1.8. Hesap Verebilirlik.....	61
3.1.9. Katılım ve Yerinden Yönetim	62
3.2. KENT KONSEYLERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	63
3.2.1. Kent Konseyinin Tarihçesi	64
3.2.1.1. Rio Deklarasyonu	65
3.2.1.2. Gündem 21	68
3.2.1.2.1. Gündem 21 Nerede ve Nasıl Ortaya Çıkmıştır?	68
3.2.1.2.2. Gündem 21 İlke ve Amaçları.....	70
3.2.1.3. Yerel Gündem 21	70
3.2.1.4. Habitat II Zirvesi.....	72
3.2.2. Türkiye’de Yerel Gündem 21 ve Kent Konseyleri.....	73
3.3. MUŞ KENT KONSEYİ ÖRNEĞİ	76
3.3.1. Muş İlinin Tarihi.....	76
3.3.2. Muş İlinin Coğrafi Konumu ve Nüfus Bilgileri	77
3.3.3. Muş Kent Konseyi	81
3.3.3.1. Muş Kent Konseyinin Amacı	81
3.3.3.2. Muş Kent Konseyinin Toplanması ve Oluşumu.....	81
3.3.3.3. Muş Kent Konseyinin Görevleri.....	82
3.3.3.4. Muş Kent Konseyinin Üyeleri	82
3.3.3.5. Muş Kent Konseyinin Organizasyon Yapısı	83
3.3.3.5.1. Muş Kent Konseyi Genel Kurulu	84
3.3.3.5.2. Muş Kent Konseyi Başkanı:	84
3.3.3.5.3. Muş Kent Konseyi Yürütme Kurulu.....	84
3.3.3.5.4. Muş Kent Konseyi Genel Sekreteri	84

3.3.4. Muş Kent Konseyinin Çalışmaları	85
3.3.4.1. Muş Kent Konseyi Meclisler	86
3.3.4.1.1. Muş Kent Konseyi Kadın Meclisi	86
3.3.4.1.2. Muş Kent Konseyi Gençlik Meclisi	87
3.3.5. Muş Kent Konseyi Çalışmalarının Genel Değerlendirilmesi	89
SONUÇ	92
KAYNAKÇA	96
EKLER	107
ÖZGEÇMİŞ	128

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YEREL DEMOKRASİ VE KENT KONSEYLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: MUŞ ÖRNEĞİ

Ömer Faruk PEKER

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Aytuğ ALTIN

2018, 142 sayfa

Yönetimin dünya üzerinde birçok tanımı vardır ve geçmişten bugüne değin en iyi yönetim metodunun ne olduğu konusunda araştırmalar yapılmaktadır. Bu araştırmaların merkezinde yönetilenlerin rolü büyüktür. Yaşamın her alanına nüfuz eden yönetim, günümüzde ayrı bir öneme sahip olmuştur. Yönetime verilen önemin artmasıyla yerel yönetimlerde bundan nasiplenmiştir. Yönetilenlerin yönetim sürecinde etkin olarak yer alması demokrasilerin güçlenmesini sağlayacaktır, yerel yönetimler demokrasinin gelişiminde önemli bir role sahiptirler, hatta günümüzde yerel yönetimler demokrasinin ana merkezlerinden biri olarak görülmektedir. Bu doğrultuda yerel yönetimlerin gelişim süreci çalışmanın birinci bölümünde irdelenmektedir.

Çalışmanın amacına yönelik kent konseylerinin daha iyi anlaşılabilmesi için yerel demokrasinin tanımı, ilkeleri ve katılım modelleri çalışmamızın ikinci bölümünde ele alınmıştır.

Birleşmiş Milletler bünyesindeki uluslararası kuruluşlar, dünyayı olumsuz etkileyen birçok problemin yerel yönetimlerin güçlenmesiyle aşılabileceğini düşünmekte ve bu doğrultuda çalışmalar yapmaktadır. Yerel yönetimlerde halk katılımının artırılmasına yönelik Birleşmiş Milletler bünyesinde uluslararası konferanslar yapılmaktadır. Ülkemiz de son yıllarda bu doğrultuda çalışmalar yapmaya başlamış ve 1997 yılında UNDP'nin desteği ile "Yerel Gündem 21" projesine dahil olmuştur. Bu proje kapsamında yerel yönetimlerin güçlendirilmesi için ülkemizde birçok kanun çıkarılmıştır. Bunlardan biri de 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Kent Konseyi" başlıklı 76. maddesidir. Daha sonraki yıllarda bununla ilgili yönetmelikler de çıkarılmıştır. Kent konseylerinin kurulması ile ülkemizde yerel yönetimlerin daha

demokratik olması hedeflenmiştir. Söz konusu konseyin kuruluşuyla, kentle ilgili kararlarda etkili halk katılımının ve halkın ihtiyaçlarının belirlenerek sorunlarının çözümünde doğru kararlar alınmasının hedeflendiği görülmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın temelini oluşturan kent konseylerinin doğuşu ve gelişimi incelenmiş ve Muş kent konseyinin amaçlanan hedeflere ne düzeyde ulaştığı irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Kent Konseyleri, Katılım, Hemşehrilik Bilinci, Yerel Demokrasi.

ABSTRACT
MASTER'S THESIS
A RESEARCH ON LOCAL DEMOCRACY AND CITY COUNCILS:
MUŞ SAMPLE
Ömer Faruk PEKER
Advisor: Assistant Professor Aytuğ ALTIN
2018, Page: 142

Management has many definitions in the world and what is the best management method has been investigated from past to present. In the center of these investigations the role of the rulers is great. The management, which has penetrated every aspect of our life, now has a special importance. With the increase of priority given to the managements, local governments also benefit from it. The effective involvement of the directors in the management process will ensure that democracies become stronger. Local governments play an important role in the development of democracy; even today local governments are seen as the main center of democracy. In this respect, the development process of local governments is examined in the first part of the study.

In order to better understand the city councils for the purpose of the study, the definition, principles and participation models of local democracy are discussed in the second part of our study.

International organizations think that many problems that negatively affect the world are being overcome by the strengthening of local administrations and they are working on this direction. International conferences are being held within the United Nations to increase public participation in local governments. Our country has started to work in this direction in recent years and was included in the "Local Agenda 21" project in 1997 with the support of UNDP. Many laws have been enacted in our country for the strengthening of local governments within this project. One of these is the City Council in Article 76 of Municipal Law No. 5393, which was issued in the relevant regulations in the following years. With the establishment of City Councils, local governments in our country are aimed to be more democratic governments. It is seen that in the decisions

about the city, aiming at effective public participation and aiming to make correct decisions in the solution of the needs of the people determined. In this direction, the birth and development of the city councils, which form the basis of the study, were examined and the level of the city council of Muş reached the intended targets.

Key Words: Local Governments, City Councils, Participation, Citizenship Awareness, Local Democracy.

KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.e	: Adı Geçen Eser
a.g.m	: Adı Geçen Makale
AB	: Avrupa Birliği
BM	: Birleşmiş Milletler
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
HABITAT	: Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı
IULA-EMME	: Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz Ortadoğu Bölge Teşkilatı
KK	: Kent Konseyi
M.Ö.	: Milattan Önce
RG	: T.C. Resmi Gazete
STK	: Sivil toplum kuruluşu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TODAİE	: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü
ULCG	: Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı
UNCHS	: Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Merkezi
UNDP	: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
vd.	: Ve Diğerleri
WACLAC	: Dünya Kentler ve Yerel Yönetimler Eşgüdüm Birliği
WSSD	: Birleşmiş Milletler Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi
Y.Y	: Yüz Yıl
YG 21	: Yerel Gündem 21

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Muş İli Haritası	78
Şekil 3.2. Muş İlinde Nüfus Gelişimi (2007-2017)	79
Şekil 3.3. Muş İli ve Türkiye Genelinde 1940-2010 Yılları Arasında Nüfusun Yıllık Artış Hızı (%).	80
Şekil 3.4. Muş Kent Konseyi'nin Barış ve Huzur Çalışmasını Yansıtan Bir Afiş	85
Şekil 3.5. Muş Kent Konseyi'nin Bir Sosyal Etkinliği	86
Şekil 3.6. Muş Kent Konseyi Gençlik Merkezi'nin Düzenlediği 1. Uluslararası Muş Kar Festivali'nin Tanıtım Afişi.....	88

ÖNSÖZ

İlk çağlardan itibaren insanların bir arada yaşamasından kaynaklanan ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla yerel ölçekte birtakım yapılanmaların ortaya çıktığı görülmektedir. Yerel yönetimler olarak adlandırılan bu birimlerin varlığı Antik Site ve Roma İmparatorluğu dönemlerine kadar uzanmaktadır. Orta Çağ Avrupa'sında şehirlerin özgürleşmesi ve merkezi otorite ile yaşanan güç mücadelesi sonucu belli yetkilerin elde edilmesi, yerel yönetimleri; idari, mali, siyasi ve hukuki olarak özerk birer yapı hâline getirmiştir. O dönemden bu yana beş asırdan fazla zaman diliminin sonunda çok çeşitli aşamalardan geçen yerel yönetimler, günümüzde anayasal ve yasal olarak varlığı güvence altına alınmıştır. Ülkelerin devlet şekillerine göre değişen oranlarda siyasi, idari ve mali özerkliğe sahip ve buna bağlı olarak kendisine ait karar organları, bütçesi, geliri ve personeli olan, devlet tüzel kişiliğinin dışında bir kamu tüzel kişiliğine sahip demokratik kurumlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yerel yönetimler, bir yandan yerel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik hizmetin üretildiği, bir yandan da yerel temsil, yerel katılım, yerel demokrasi gibi mekanizmaların hayata geçirildiği birimlerdir. Yerel yönetimler, halka en yakın birimler olarak ön plana çıkmaktadır. Bu açıdan yerel yönetimler çoğu kez demokrasinin ilkokulları veya demokrasinin ilk basamakları olarak tanımlanmaktadır.

Kentleşme, sanayileşme, ulaşım ve haberleşme sistemlerinin gelişmesi, teknolojinin hızla ilerlemesi, küreselleşme, yerelleşme, yönetim alanında yaşanan gelişmeler, devlet algısında meydana gelen değişim gibi pek çok faktörün etkisiyle halkın ortak ihtiyaç ve talepleri de değişmeye başlamıştır. Yerel yönetimler, artan, çeşitlenen ve değişen hizmet taleplerine, yenilikçi ve alternatif hizmet sunma yöntemleriyle karşılık vermeye çalışmıştır. Bu süreçte sadece yerel hizmet sunumu değil, yerel demokrasinin hayata geçirilmesinde önemli bir rol oynayan yerel katılım olgusu da ön plana çıkmaya başlamıştır. Halkın yerelde kendilerini temsil edebilen ve kendi adına kararlar alabilen yerel yönetimlere katılımını sağlamak amacıyla çeşitli mekanizmalar hayata geçirilmiştir. Bu mekanizmalardan birisi de “Kent Konseyleri”dir.

1992 yılında Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde gerçekleştirilen BM Dünya Çevre ve Kalkınma Konferansı sırasında, 21. yüzyılda sürdürülebilir kalkınmanın nasıl

gerçekleştirilebileceğine ilişkin "Gündem 21" başlıklı küresel bir eylem planı benimsenmiştir.

Gündem 21'in en dikkat çekici yönlerinden biri, dünya genelinde küresel ortaklığa dayalı, geleneksel yönetim anlayışının yerini katılımcılığa bıraktığı yeni bir kavram olan "yönetişim" yaklaşımının ele alınması olmuştur. Yönetişim yaklaşımı kapsamında, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve diğer yerel aktörler, merkezi yönetimlerle birlikte uluslararası toplumun ortakları olarak nitelendirilmeye başlanmıştır.

Gündem 21 kapsamında sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için küresel çaplı çalışmaların yanı sıra yerel çaplı çalışmaların da artırılması ve teşvik edilerek desteklenmesi konusunda görüş birliğine varılmıştır. Bu çerçevede Gündem 21 içerisinde "Yerel Gündem 21 Kavramı" da geliştirilmiş ve kalkınma hedeflerinde yerel yönetimlerin katılımı ve iş birliğinin belirleyici bir etken olacağı görüşü ortaya konulmuştur.

Dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Yerel Gündem 21 ile ilgili Türkiye'de de çalışmalar yürütülmüş ve bu çalışmaları destekleyici yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda Kent Konseyleri, 2005 tarihli 5393 Sayılı Belediye Kanununun 76. maddesi ve 2006 tarihli Kent Konseyi Yönetmeliği çerçevesinde merkezi yönetimi, yerel yönetimi ve sivil toplum kuruluşlarını bir ortaklık çerçevesinde bir araya getiren yönetim mekanizmaları olarak ortaya çıkmıştır.

Kent Konseyleri, yerel demokrasinin güçlendirilmesi ve hayata geçirilmesinde önemli bir rolü olan yapılanmalardır. Kent konseylerinde bulunan meclisler, çalışma grupları gibi yapılar katılım ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesinde, yerinden yönetim ilkelerinin ve yönetişim anlayışının uygulanmasında önemli bir yere sahiptir.

Türkiye'de özellikle büyükşehirler başta olmak üzere pek çok ilde Kent Konseyleri faaliyetlerini yürütmektedir. Muş da Kent Konseyi'nin çalışmalarını sürdürdüğü illerden biridir. Muş Kent Konseyi 2014 yılında oluşturulmuş ve yerel yönetimin bir parçası hâline gelmiştir. Muş, ülkemizdeki 81 il içerisinde sosyoekonomik gelişmişlik sıralamasında son basamakta yer almaktadır. Son yıllarda ilin daha üst bir sosyoekonomik seviyeye çıkarılmasına yönelik gerek merkezi yönetim düzeyinde gerekse yerel yönetim düzeyinde önemli çalışmalar yapılmaktadır. Bu hedefin gerçekleşmesinde yerel dinamiklerin katkısının gözlemlenmesi açısından Muş Kent Konseyi'nin yürüttüğü

faaliyetlerin incelenmesi ve bu yolla yerel demokrasi, yerel katılım, hemşehrilik bilinci gibi konuların ele alınması önem arz etmektedir.

Bu çalışmada Muş Kent Konseyi'nin faaliyetleri ve bu faaliyetlerin yerel yönetim ve yönetim bağlamındaki yeri araştırılmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanmasındaki katkılarından dolayı tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Aytuğ ALTIN'a, çalışmanın her aşamasında yardımlarını esirgmeden destek olan başta Muş Alparslan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümü öğretim üyeleri olmak üzere tüm hocalarıma ve değerli aileme teşekkürü bir borç bilirim.

2018 - Muş

Ömer Faruk PEKER

GİRİŞ

Yerel yönetimler, karar organları yerel halk tarafından seçilen, belirli bir coğrafi alanda yaşayan kişilerin ortak ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla kurulan, kendisine özgü yetkileri, gelirleri, bütçesi ve personeli bulunan, ülkelerin devlet şekillerine göre siyasi veya idari özerklikten yararlanan kamu tüzel kişiliğine haiz kurumlardır.

İlk çağlardan itibaren, bir arada yaşayan insanların ortak ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik sosyal örgütlenmeler kurulduğu görülmektedir. Bu örgütlenmeler tarihsel süreçte farklı isimlerle ortaya çıkmış ve gelişmiştir. İlk çağlarda site adı verilen kent devletleri şeklinde var olan bu yapılar, ortaçağda yönetsel, yargısal ve askeri özerkliğe sahip komün yapılar olarak ortaya çıkmıştır. Ortaçağda Avrupa’da ticaretin gelişmesiyle birlikte kentlere göç artmış ve kentlerin nüfusu kalabalıklaşmıştır. Ticaret dolayısıyla zenginleşen kentliler, zamanla kendi aralarında lonca adı verilen birlikler kurmuşlar ve feodal yapı karşısında bir hak mücadelesine girmişlerdir. Kentlerin içerisine girdiği özgürleşme sürecinde kentin yargısal ve yönetsel yetkilerini kullanacak, seçimle meydana gelen örgütler ortaya çıkmıştır. Modern anlamda yerel yönetim kurumları olmasalar da bu yapılar yerel özgürlüklerin ortaya çıkışında önemli bir yere sahiptirler.

Ortaçağ boyunca komün yapılarının devlete dönüştüğü bir süreç yaşanmıştır. Komünler modern devletin ortaya çıktığı dönemlere kadar ara kurumlar olarak görülmüşlerdir. Modern devletin ortaya çıkışıyla birlikte yerel yönetimler devletin önemli bir parçası hâline gelmiş ve 19. yüzyıldan itibaren günümüzdeki anlamıyla yerel yönetimler ortaya çıkmaya başlamıştır.

19. yüzyıl başlarında İngiliz düşünür Bentham, “local government” (yerel yönetimler) terimini ortaya atmış ve bu terim Avam Kamarasında Lord John Russel tarafından kullanılmıştır. Bentham, İngiltere’de hizmetlerin daha iyi görülmesi için bir yerel yönetim modeli de önermiştir. Bu görüş İngiltere’de kabul gördüğü gibi Fransız yerel yönetim sistemini de etkilemiştir.¹

Ülkemizde bugünkü anlamda yerel yönetimlere benzeyen ilk oluşumlar Tanzimat dönemine rastlamaktadır. Bu dönemde İstanbul’da Fransa örneğinden hareketle bir belediye yapısı kurulmuştur. Zamanla taşrada da buna benzer yapılar kurulmuş ve 1876

¹ Kemal Görmez, **Yerel Demokrasi ve Türkiye**, Ankara: Vadi Yayınları, 1997, s.55.

Anayasasından itibaren yerel yönetimler anayasal kuruluşlar hâlini almaya başlamıştır. Cumhuriyet dönemiyle birlikte belediyelere, köylere ve il özel idarelerine ilişkin yasal düzenlemeler yapılmıştır. 2000’li yılların başlarından itibaren yerel yönetim mevzuatında köklü değişiklikler yapılmıştır. Ülkemizdeki yerel yönetim birimleri 1982 Anayasasında belirtildiği şekliyle belediye, köy ve il özel idarelerinden oluşmaktadır. Ayrıca 1982 Anayasası büyükşehirlerde özel yönetim yapılarının kurulmasına ve yerel yönetimlerin belli konularda kendi aralarında birlik kurmasına da izin vermektedir.

Yerel yönetimler; il, belediye, köy halkının ortak ihtiyaçlarını gidermek üzere kurulmuştur. Türkiye’de yerel yönetimler ikiye ayrılmaktadır. Birincisi, coğrafi yönden veya diğer bir ismiyle yer yönünden yerel yönetimlerdir. İkincisi de idari, teknik, kültürel, bilimsel düzeyde belli hizmetlerin görülmesi amacıyla kurulan “hizmet yönünden yerel yönetimler”dir. Yerel yönetimler siyasi, ekonomik, idari birtakım varlık nedenlerine sahip kuruluşlardır.

Yerel yönetimleri sadece hizmet üreten birimler olarak kabul etmek, yeterli bir tanımlama olarak görülmemektedir. Tarihsel olarak merkezi idare karşısında kazanımlar elde eden birimler olarak yerel yönetimler aynı zamanda demokratik kuruluşlardır. Yerel düzeyde seçim, temsil, katılım gibi birçok demokratik değeri içerisinde barındıran yerel yönetimler, bu yönleriyle yerel demokrasinin de vücut bulduğu yerlerdir.

Tarihsel süreçte yerel yönetimler idari, siyasi, hukuki, ekonomik ve sosyal özelliklerinin yanı sıra yerel demokratik özelliklere sahip kuruluşlar olarak ön plana çıkmışlardır. Yerel özgürlüklerin elde edilmesiyle birlikte ortaya çıkan en önemli kavramlardan birisi de yerel demokrasidir. Yerel düzeyde temsil, katılım, eşitlik gibi demokratik pratiklerin hayata geçirilmesiyle yerel demokrasi de ortaya çıkmış olur.

Demokrasinin tabandan tavana güçlenmesinde yerel demokrasilerin güçlü olması önemli rol oynamaktadır. Yerel demokrasi merkezi veya ulusal demokrasiye oranla halka hem mekânsal olarak hem de yönetsel olarak daha yakın olan demokrasi modelidir. Yerel demokrasilerde yönetilenler yönetenleri doğrudan ve etkili bir şekilde denetleyebilmektedir.

Günümüzde birçok uluslararası kuruluş dünyada yaşanan birçok problemin yerel demokrasilerin güçlendirilmesiyle aşılabileceğine dikkat çekmekte ve bu yönde çalışmalar yürütmektedir. Çevresel sorunların dahi yerel demokrasilerin

güçlendirilmesiyle çözüleceğini düşünen uluslararası kuruluşlar yerel demokrasilerin geliştirilmesine büyük önem vermekte ve bu doğrultuda yapılan çalışmaları ve hazırlanan projeleri desteklemektedirler.

Söz konusu çalışmaların başında, 1992 yılında Brezilya'nın Rio de Janerio şehrinde gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı gelmektedir. Rio Konferansı olarak da bilinen bu konferansta sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin Gündem 21 ve devamında Yerel Gündem 21 (YG 21) Kavramı ortaya çıkmıştır. Gündem 21'in sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesinde yerel yönetimlerin katılımı ve iş birliğinin önemli yere sahip olduğu vurgulanmıştır.

Yerel demokrasinin önemli unsurlarından birisi olan yerel yönetimlerde halk katılımı klasik biçimde iki şekilde ortaya çıkabilmektedir. Bunlardan birincisi halkın yerel yönetimlerin karar organlarını belirlemek için seçime katılması, ikincisi de halkın yerel yönetimlerin karar ve yürütme organlarında görev alması şeklindedir.

Klasik katılım biçimlerinin yanı sıra yerel demokrasinin geliştirilmesi amacıyla modern katılım biçimleri ortaya çıkmıştır. Modern katılım biçimleri yurttaş girişimleri, planlama çemberleri, yurttaş kurulları, gelecek atölyeleri, yuvarlak masa toplantıları ve forumlar, kamuoyu yoklamaları, halk toplantıları, meclis toplantılarına katılım, iletişim demokrasisi, elektronik demokrasi, internet ve sosyal medya, telefon, dilekçe, sivil toplum örgütleri, YG 21 ve kent konseyleri şeklinde sıralanabilir.² Kent konseyleri günümüzde, yerel yönetimlere katılımında etkin bir mekanizma olarak ön plana çıkmaktadır.

Yerel demokrasi perspektifinden bakıldığında, kent konseyleri yerel düzeyde katılımın temel aracı konumuna gelmiştir. Yerel düzeyde ihtiyaçların belirlenmesinde ortak aklın oluşturulması, çözüme yönelik çalışmalar yapılması ve katılımcı kent yönetiminin oluşmasında kent konseyleri önemli bir yere sahiptir.

Dünyadaki ve Türkiye'deki YG 21 uygulamaları, merkez tarafından önceden belirlenmiş bir yapı yerine, her kentin değerlerine, somut koşullarına ve ihtiyaçlarına göre şekillenen bir yerel yönetim yapısının oluşturulmasını öngörmektedir. Türkiye'ye özgü

² Aziz Belli, Abdullah Aydın, "Yerel Demokrasi ve Katılım: Kahramanmaraş ve Hatay İllerinin Karşılaştırılması", **II. Bölgesel Sorunlar ve Türkiye Sempozyumu**, Kahramanmaraş, 2012, s. 140.

bir yapılanmayla, YG 21 kapsamında kent konseyleri, yerel yönetimi, merkezi yönetimi ve sivil toplumu bir araya getiren yönetim mekanizması olarak yer almaya başlamıştır.

Kent konseyleri, ülkemizde 5393 sayılı Belediye Kanununun 76. maddesinde düzenlenerek hayata geçirilmiştir. Bu maddede kent konseyi, “Kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşehricilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır. Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurumu ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar” şeklinde tanımlanmaktadır.³

5393 Sayılı Kanunun 76. maddesine ek olarak 2006 tarihinde Kent Konseyi Yönetmeliği çıkarılmıştır. İlgili mevzuat çerçevesinde ülkemizde kent konseyleri kurulmaya başlanmış ve kent konseylerinin sayısı giderek artmıştır. Hemşehricilik bilincini artırması, yerel katılıma ve farklı kesimlerden halkın temsiline imkân vermesi gibi nedenlerden dolayı kent konseyleri aktif yapılar hâlinde çalışmaya başlamıştır. Diğer illerde olduğu gibi Muş ilinde de “Muş Kent Konseyi” ismiyle kent konseyi kurulmuştur. 2014 yılında çıkarılan “Muş Kent Konseyi Çalışma Yönergesi” ile Muş Kent Konseyinin çalışma usul ve esasları belirlenmiştir.

Bu tez çalışmasının ilk bölümünde yerel yönetim kavramı incelenmektedir. Bu kısımda dünyada ve Türkiye’de yerel yönetimlerin gelişimi de ele alınarak yerel yönetimler, yerel yönetimlerin varlık nedenlerine değinilmektedir.

İkinci bölümde yerel demokrasi ve katılım kavramları ele alınmaktadır. Bu bölümde yerel demokrasi, yerel demokrasinin ilkeleri, katılım, katılım biçimleri konuları ele alınarak yerel demokrasi ve katılım ilişkisi incelenmektedir.

Üçüncü bölümde ise yerel demokrasinin gelişmesinde önemli bir araç olan Kent Konseyleri ele alınmaktadır. Bu bölümde Kent Konseylerine ilişkin genel incelemenin ardından Muş Kent Konseyi örneği incelenmektedir.

³ 5393 sayılı Belediye Kanunu, Resmî Gazete Yayın Tarihi: 13.07.2005, Sayı: 25874.

Sonuç kısmında ise çalışmanın tamamına yönelik elde edilen bulgular ve Muş ili zeline Kent Konseylerine ilişkin değerlendirmeler yer almaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLER

1.1. YEREL YÖNETİM KAVRAMI

Yerel yönetimler, temelde yerel halkın birlikte yaşamaktan doğan ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan demokratik değerlere ve köklü bir tarihe sahip kuruluşlardır. Yerel yönetim kavramı bu kuruluşların sahip oldukları idari, mali, hukuki, siyasi yapıları ile yerel düzeyde temsil, katılım gibi demokratik değerleri kapsayan geniş bir içeriğe sahiptir. Bu sebeple yerel yönetim kavramına değişik tanımlamalar yapılmaktadır.

Yerel yönetim veya yerinden yönetim, yönetim biliminde adem-i merkeziyet olarak bilinen bir kavramdır.⁴ Buna göre yerinden yönetim, bazı kamu hizmetlerinin devlet tüzel kişiliği dışındaki kamu tüzel kişileri tarafından yürütülmesidir.⁵

Yerinden yönetim kavramı Fransa'da *décentralisation*, İngiltere'de *self government*, Almanya'da *selbstverwaltung*, Hollanda'da *zelfbestuur* olarak ifade edilmektedir. İngiltere, Almanya ve Hollanda'da yerinden yönetim terimi yerel yönetimlerin kendi kendilerini yönetme esasına vurgu yaparken, Fransa'da merkezi yönetim karşıtlığını ifade etmektedir. Bu durum ülkelerin tarihsel birikiminin farklılığından kaynaklanmaktadır.⁶

Kamu hizmetlerinin hepsini ülkenin başkentinden yürütmek, hizmetlerin verimliliğinin ve etkinliğinin azalması, toplumsal faydayı sağlayamaması gibi sebeplerle mümkün değildir. Hizmetlerin tamamının merkezden yürütülmesi halkın kamu hizmetlerine olan ilgisini azaltır ve demokratik siyasi değerlerin gelişmesini engeller. Yerel yönetimler, yerel koşulların farklılığı, mekânsal uzaklık, halkın yönetime katılması ve halka daha iyi hizmet sunulması gibi ihtiyaçlar sonucu ortaya çıkmıştır.⁷

Yerel yönetimler, yerel topluluktaki kişilerin, birlikte gereksinimlerini karşılayan, yerel düzeyde kamusal mal ve hizmet sunumunu sağlayan, yerel halkın kendi seçtiği

⁴ Ruşen Keleş, **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, İstanbul: Cem Yayınları, 2012, s.17.

⁵ Kemal Gözler, **İdare Hukukuna Giriş**, Bursa: Ekin Yayınevi, 2017, s.33.

⁶ Ramazan Şengül, **Yerel Yönetimler**, Kocaeli: Umuttepe Yayınları, 2010, s.4.

⁷ Bilal Eryılmaz, **Kamu Yönetimi**, Kocaeli: Umuttepe Yayınları, 2012, s.171.

organlar tarafından yönetilen kurumlardır.⁸ Daha geniş bir tanımla: Yerel yönetimler, belirli bir coğrafi alanda yaşayan yerel topluluğa bir arada yaşamaları sebebiyle hizmet üretmek amacıyla kurulan, karar organları yerel toplulukça seçilerek göreve gelen, kanunlarla belirlenmiş görev ve yetkilere, özel gelirlere, bütçeye ve personele sahip, sunduğu hizmetler için kendi örgütsel yapısını kurabilen, merkezi yönetim ile ilişkilerinde idari özerklikten yararlanan kamu tüzel kişileridir.⁹

Yerel yönetim kavramı, belirli bir yörede yaşayan insanların kendi seçtiği organlar tarafından yönetilmesini ifade eder. Bu açıdan bir yönetim şeklinin adıdır. Yerel yönetimler merkezi yönetimin gözetiminde yani merkezi yönetimin çizdiği sınırlar içerisinde yerel halkın ihtiyaçlarını gidermek için hizmet sağlayan, kurallar koyan ve mali yükümlülükler koyan merkezi yönetimin idari vesayetine tabi olan yapının ismidir.¹⁰

Yerel yönetim kuruluşları, ülkenin yönetim sisteminin bütünlüğü içerisinde yer alır. Kuruluşu, gelir ve yetkileri, gelir sistemleri yasama organı tarafından belirlenir. Yerel yönetimler merkezi idarenin hiyerarşisi içerisinde yer almazlar.¹¹ Diğer bir ifadeyle hizmetler, doğrudan merkezi yönetimce değil de merkezi yönetimin hiyerarşisi dışındaki birimler tarafından yerine getirilmesiyle yerel yönetimler ortaya çıkar. Bu açıdan yerel yönetimler yerel ihtiyaçların devlet tüzel kişiliği dışında kalan kamu tüzel kişilerince yerine getiren kuruluşlardır. Hizmetlerin bu kuruluşlar eliyle sunulması, isabetli kararların alınmasını yani yereldeki vatandaşın ihtiyaç duyduğu hizmetin belirlenmesini ve bürokrasinin azalmasını sağlayacaktır.¹²

Yerel yönetim birimleri, kamu yönetimi teşkilatlanmasında merkezi yönetimin iş yükünü azaltan yerel kamusal hizmetleri sunan hizmet birimleridir. Yani yerel yönetimler il, belediye ve köylerde yaşayan insanların yerel ve ortak ihtiyaçları için hizmet sunan, yöneticilerinin kendileri tarafından seçilen kamu tüzel kişiliğine sahip hizmet birimleridir. Bu da hizmetlerin en kısa sürede halka sunulmasını sağlamaktadır.¹³

⁸ İlhan Tekeli, **Belediyecilik Yazıları**, İstanbul: IULA-EMME Yayını, 1992, s.3.

⁹ Selçuk Yalçındağ, **Yerel Yönetimler, Sorunlar, Çözümler**, İstanbul: TÜSİAD Yayını, 1995, s.21.

¹⁰ Ruşen Keleş, **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, İstanbul: Cem Yayınevi, 2012, s.24.

¹¹ Eyüp Zengin, **Yerel Yönetim Birlikleri**, Konya: Mimoza Yayınları, 1999, s.9.

¹² Erdal Bayrakçı, **Yerel Yönetimler Ders Notları**, Konya: Dizgin Ofset Yayınevi, 2011, s.8.

¹³Zerrin Toprak Karaman, **Türkiye'nin İdari Yapılanmasında Yerel Yönetimler ve Felsefesi**, [http://kisi.deu.edu.tr//zerrin.toprak/TURKIYE'DE%20YEREL%20YONETIMLER%20YAPILANMASI\(1\).pdf](http://kisi.deu.edu.tr//zerrin.toprak/TURKIYE'DE%20YEREL%20YONETIMLER%20YAPILANMASI(1).pdf) (Erişim Tarihi: 06/06/2017).

Yerel yönetimler ile kentlerin gelişimi arasında ciddi bir ilişki vardır. Yerel yönetim birimlerinin oluşması yerel boyuttaki sorunlara en doğru çözümler getirmesi kentlerin daha hızlı gelişmesine ve büyümesine neden olmuştur.

Yerel yönetimler, demokrasinin gelişiminde önemli bir role sahiptir, kamu hizmetlerinin sunumunda ve onlara ulaşılmasında yerel yönetimlerin yüklendikleri fonksiyon sebebiyle halkın yönetimde doğrudan katılmasının ilk aşamasıdır.¹⁴

Demokrasi kavramının temel gerekleri olan halk katılımı, çoğunluk ilkesi ve seçmenlere karşı hesap verme sorumluluğu gibi değerlerin yerel yönetimlerde hayata geçirilmesi daha kolaydır. Katılma, yerel yönetimlerde ulusal düzeydekenden daha yoğun ve doğrudandır.¹⁵

Yerel yönetimler günümüzde demokrasinin ana kurumu olarak kabul edilmektedir. Yerel yönetimler yerel halkın yönetime katılmasını sağlayan ve halka kendi kendilerini yönetme imkânını kazandıran en önemli yönetim birimi olmalarının yanında, demokrasinin daha etkin bir şekilde uygulamaya geçirildiği kuruluşlardır. Yerel yönetim kuruluşlarının temsilciler ile seçmenler arasındaki coğrafi ve toplumsal uzaklığın, ulusal yönetimlere oranla daha az olmasının, demokrasi kuramının öngördüğü hem gerçek bir seçme sürecinin hem de etkili bir halk denetiminin gerçekleşmesinin sağladığı ileri sürülmektedir. Demokrasinin temel ilkeleri olan halkın katılımı, çoğunluk ilkesi ve seçmenlere karşı hesap verme gibi ilkelerin yerel yönetim birimlerinde hayata geçirilmesi daha kolaydır. Katılım yerel yönetimlerde ulusal seçimlerdekinden daha fazla ve doğrudandır.¹⁶

Yerel yönetimler ile demokrasi arasında güçlü bir ilişki vardır. Bununla birlikte demokratik bir yerel yönetim ise ancak demokrasinin geliştiği bir toplum içinde kendini gösterebilir. Yani yerel yönetimler demokrasinin tabandan tavana geçişini sağlayan siyasal kurumlardır. Bu da yerel yönetimlerde, yönetilenlerle yönetenlerin aynı yerel toplulukta ve mekânda olmasından kaynaklı olarak yönetilenlerin, yönetenleri etkili ve

¹⁴ Zerrin Toprak Karaman, "Türkiye'de Yerel Yönetimler-Yapılanma Merkez-Yerel Yönetim İlişkileri", İzmir: DEÜ, İ.İ.B. Fak, Kamu Yönetimi Bölümü, s.1.

¹⁵ Dilys M. Hill, **Democratic Theory And Local Government**, London: Allen and Unwin, Physical Description, 1974, 3-243 p, s. 22-24.

¹⁶ Yusuf Pustu, "Yerel Yönetimler ve Demokrasi", **Sayıştay Dergisi**, Sayı 57, 2005, s.124.

doğrudan denetleyebilmesini sağlar. Yerel yönetim birimlerinde insanların özgürlüklerini kullanmaları daha kolaydır. Yerel yönetimler halkın özgürleşmesinde, kurumların demokratikleşmesinde ve demokrasinin yaşanabilmesinde, insanların demokrasi bilincini kazanmalarındaki en önemli kuruluşlardır.¹⁷

1.2. YEREL YÖNETİMLERİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Yerel yönetimler 'in ilkeleri olarak bilinen ayrı mal, tüzel kişilik, özel bütçe, seçimle gelen organlar ve özerklik gibi özellikler tarihi gelişim süreci içerisinde yerel anlamda bir anda kazanılan ilkeler değildir.¹⁸ Bugünkü anlamıyla yerel yönetimler, on dokuzuncu yüzyıl ortalarına doğru devlet içerisinde ayrı birer hukuki kişiliğe sahip olarak yer almaya başlamıştır.¹⁹

Dünyada ilk yerel yönetim birimlerinin 1789 Fransız İhtilali sonrasında ortaya çıktığı söylenebilir. Bununla birlikte İngiltere'de ise yerel yönetimlerin ortaya çıkışının 1835'lere denk geldiği bilinmektedir.²⁰

Esasen bugünkü anlama yakın olan ilk yerel yönetimler İngiltere'deki "parish" olmakla beraber bunların da yerel kimi gereksinimleri karşılamının ötesinde bir iş yaptıkları söylenemez.²¹ Ancak tüm bunların ötesinde bugün dünyanın temel aldığı demokratik yerel yönetim modelinin Yunan ve Roma örnekleri üzerine bina edildiğini not düşmek gerekmektedir.²² Milattan önce 1000'li yıllara uzanan ve kendi kendini yöneten, belli bir toprak parçası üzerinde yaşayan insanların oluşturduğu en küçük, demokratik bir yönetsel birim olan Antik Site kavramına da bu bağlamda değinmek gerekir. Siyasal bir işlevi, karar alma gücü ve yetkileri olmasının yanında Antik Site'nin, yönetsel ve dinsel özerkliği ile birlikte bu siyasal rolü, Roma İmparatorluğunun egemenliğine değin sürmüştür.²³

¹⁷ Kemal Görmez, **Yerel Demokrasi ve Türkiye**, Ankara: Vadi Yayınları, 1997, s.62.

¹⁸ Yüksel Koçak, **Türkiye'de Yerel Yönetimler**, Ankara: Siyasal Kitapevi, 2013, s.15.

¹⁹ Koçak, **a.g.e.**, s. 15.

²⁰ Koçak, **a.g.e.**, s. 15-16.

²¹ Erten, **a.g.e.**, s. 51.

²² M. Akif, Çukurçayır, "Katılımcılık Açısından Belediye Yasası'nın İşlevselliği: Kent Konseyleri ve Öteki Mekanizmalar", Özgür, Hüseyin ve Köşecik, Muhammet (ed.), **Yerel Yönetimler Üzerine güncel Yazılar**, (98-120), Ankara: Nobel Yayınevi, 2007, s. 106.

²³ Keleş, **a.g.e.**, 32.

Yerel yönetimin doğuşu Eflatun'a göre; "Toplumun oluşum nedeni, insanlar arasındaki iş birliği yapma zorunluluğudur. İş bölümü ve uzmanlaşma toplumu giderek büyütür. Bu iş bölümü ise beraberinde sınıfları getirecektir. Bunlar, üreticiler ve toplumu koruyan ve yönetenlerdir."²⁴

Feodal yaşamın geçerli olduğu çağlarda başlangıçta kentlerin feodal beylere bağlı olduğu bilinmektedir. Süreç içinde kentlerdeki tecimin gelişmesi, burjuvazinin ortaya çıkması ve zamanla güçlenmesi, kentlerin işleyim ve devriminin hemen arkasından nüfus ve ekonomik güç olarak önem kazanmaları ve daha birçok nedenle, kentlerin önemi artmıştır.²⁵ Orta Çağ'da bir anda her şeyi değiştirmeye başlayan ticaret ve ticaret kentlerinin etkinlikleri güçlendikçe yargı ve yönetim bakımından özerklikler elde edilmeye başlandı. Burjuvalar, kentin özerkliği ve kentsel hizmetlerin sürekliliği konusunda yemin ederek bir araya geldiler ve bu yemin etme eylemine herkes eşit olarak katılabilmekteydi.²⁶ Artık feodallerin kentleri denetleyebilmesi zorlaşmıştır. Bilindiği gibi bu yeni sınıfla yani burjuva sınıfı ile bir arada vücut bulan tüzel ve toplumsal kurumları belirleyen başlıca faktör, yeni yönetimlerin altyapısını biçimlendiren ekonomik ilişkilerdir.²⁷ Buna ek olarak devletlerin ve yasanın değişmesi, toplumsal değişimler, yeni anlayışların uygulanmaya sokulması vb. etkenler de oluşumu hızlandırmıştır. Sonuçta kentlerdeki burjuvazi bağlarını feodallerden koparmayı arzulamış ve bunu başarmıştır.²⁸ Gerçekten de yerel toplulukları oluşturan insanlar, çok eski çağlardan beri, bağlı buldukları feodal beylerden daha büyük ayrıcalıklar koparabilmek, özellikle taşınmaz mallarını özgürce kullanabilmek, pazarlara panayırlara girip çıkabilmek hakkını elde etmek istemişlerdir.²⁹

Sonuç itibarıyla Orta Çağ başlarından itibaren önemli kavşak noktalarında tecim merkezleri oluşmaya başlar. Bu yerler zamanla kasaba ve ardından da kent özelliği kazanırlar. On üçüncü yüzyılda da ve sonrasında da merkezi krallıklar bu oluşumu desteklemeye başladılar. Çünkü tecim ve el sanatlarının belli merkezlerde yoğunlaşması

²⁴ Eflatun, **Devlet**, Sabahattin Eyüpoğlu, M. Ali Cimcoz (çev.), İstanbul: Remzi Kitapevi, 1958, s. 552.

²⁵ Erten, **a.g.e.**, s. 51.

²⁶ Çukurçayır, **a.g.e.**, s.107.

²⁷ Keleş **a.g.e.**, s. 33.

²⁸ Erten, **a.g.e.**, s. 54.

²⁹ Keleş **a.g.e.**, s. 33.

hem feodalizmin ortadan kaldırılması hem de tecim ve üretimin denetim altında tutularak kraliyet vergilerinin kolayca toplanmasını sağlıyordu.³⁰ Anlaşılan şu ki yerel yönetim geleneğinin ortaya çıkışı ile Orta Çağ'da kentsel yapının gelişimi ve yeni bir sınıf olarak burjuvazinin yükselişi arasında bir ilişki vardır.³¹ Örneğin burjuvazinin gelişimi sonucunda kentlerde ilk önce yargılama hakkı ve kentlerdeki tecimi ekonomik olarak düzenleme konusunda kararlar alınır duruma gelmiştir; kentin ortak gereksinimlerini karşılayabilmek için de vergiler alınmıştır.³² Tüm bunların sonucunda 1789'da ilk kez Fransa'da "belediye" tanımı ve sözcüğü kullanılmıştır.

Açıktır ki dünyadaki tüm kentleşme sürecinin yukarıda anlatıldığı biçim ve tarihlerde olduğu savunulamaz. Sömürge ülkeleri dışında her ülkenin, her toplumun kendi kültürü ve tarihsel gelişimi içinde kentleşme günümüze değin gelmiştir.³³

Fransız Devrimi'nin ardından ulus devletler ortaya çıkmıştır. Bu zamandan sonra burjuvaların önündeki engeller yıkılmış, işleyimleşme (Endüstrileşme) artmış, başta üretimliklere (Fabrikalara) iş gücü bulmak amacıyla değişik gerekçelerle insanların kente göçleri ve bu göçün hızı artmıştır, devletin güçlü olarak ortaya çıkmasıyla da kentlere egemen olma süreci başlamıştır.³⁴

Dünyada insan haklarının ve demokrasinin değer verilen kavramlar haline gelmesi yerel yönetimleri de etkilemiş ve yerel yönetimlerin de yükselen değer haline gelmesini sağlamıştır.³⁵

1.3. YEREL YÖNETİMLERİN VARLIK NEDENLERİ

Yerel yönetimlerin ortaya çıkış süreci; siyasal, toplumsal, yönetsel ve ekonomik gelişmelerle yakından ilişkilidir. Yerel yönetimler belirlenen hedeflere ulaşmak ve

³⁰ Erten, **a.g.e.**, s. 55.

³¹ Birol Ertan, "Yerel Yönetim Kavramı", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt 11, Sayı 1, (Ocak 2002), s. 22.

³² Erten, **a.g.e.**, s. 55.

³³ Erten, **a.g.e.**, s. 55.

³⁴ Erten, **a.g.e.**, s. 55.

³⁵ Erten, **a.g.e.**, s. 55.

gereksinim duyulan ihtiyaçlara karşılık vermek için toplumların tarihsel süreçteki gelişmelerine paralel olarak doğan idari birimlerdir.³⁶

Uzun bir geçmişe sahip olan yerel yönetimlerin bu devamlılığı ortaya koydukları hizmetler ve buna ihtiyaç duyan toplum sayesinde. Bu durumu doğuran sebepler yerel yönetimlerin varlık nedenleri olarak adlandırılmaktadır. Bu nedenler kısaca şöyle açıklanabilir:

Siyasal Nedenler: Yerel yönetimlerde, toplumu ilgilendiren kararların alınmasında temsili demokrasinin gereği olarak yerel yöneticiler, yerel halk tarafından seçilerek göreve gelirler, yerel halkın denetimi ve katılımı ile hizmet sunmaları beklenir. Genel olarak yerel yönetimlerin gelişimleri ulusal birlikle yakın ilişkilidir. Ulusal birliğin sağlam olduğu toplumlarda yerel yönetimler de güçlendirilmiştir, ulusal birliğin sağlam olmadığı toplumlarda ise yerel yönetimlerin de çoğunlukla güçlü olması engellenmiştir.³⁷ Siyasal düzenin özünü demokrasiye olan inanç oluşturmaktadır.

Toplumsal Nedenler: Toplumsal gelişim, yerel yönetimlerin gelişim düzeyiyle doğrudan ilgilidir. Bir ülkenin gelişmesi, sanayisinin güçlenmesi ve hızla çoğalması bununla birlikte kent nüfusunun hızlı bir şekilde artması, o ülkede yerel yönetimlerin de gelişmesini sağlayabilmektedir. Ayrıca belli bir alanda yaşayan halkın demokratik, eşitlik yanlısı olması ve katılımcı düşüncelere sahip olması durumunda; yerel yönetimler toplumun, bu anlayışa sahip olmayan diğer toplumlardan daha hızlı ve daha fazla gelişmesini sağlayacağı kabul edilebilir.³⁸

Yönetsel Nedenler: Yerel yönetimlerin yönetsel açıdan toplumda yer bulmasının nedeni, kamu hizmetlerinin sunulmasında merkezi idarenin yetersiz kalmasıdır. Merkezi yönetim yerel ihtiyaçları karşılamada yetersiz kalınca yetkilerinin bir kısmını taşra teşkilatlarına ve hiyerarşik olarak merkeze bağlı kurumlara devretme ihtiyacı duymuştur. Yerelde yaşayan halka daha etkili ve yerinde hizmet sunulması için merkezi yönetim yerel yönetim birimleri oluşturmuştur. Bununla birlikte yönetimde verimlilik ve etkinliğin oluşturulması için yerel yönetimler ile merkezi yönetim arasında denge

³⁶ Ruşen Keleş, **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, İstanbul: Cem Yayınevi, 2012, s.25.

³⁷ Kemal Görmez, **Yerel Demokrasi ve Türkiye**, Ankara: Vadi Yayınları, 1997, s.45

³⁸ Keleş, **a.g.e.**, s. 27.

sağlanmalıdır. Bu dengenin sağlanması da yerel yönetimlerin hizmet alanlarının ve sınırlarının belirlenmesiyle sağlanacaktır.³⁹

Ekonomik Nedenler: Yerel yönetimlerin yerelde yaşayan yurttaşların kamusal ihtiyaçlarını daha etkili ve kısa sürede bürokrasiyi azaltarak bu sayede daha düşük maliyetlerle gidermesi, yerel yönetimlerin varlık nedenlerinin başında ekonomik nedenlerin gelmesini sağlamıştır. Yerel yönetimler yerelde yaşayan yurttaşların ihtiyaç duyduğu kamusal hizmetlerin belirlenmesi konusunda merkezi yönetimden daha isabetli ve doğru kararlar alabilmektedir. Bu sayede yerel yönetimler bölgesel gelişmeye ve yurttaşların refah artışına katkı sağlamaktadır.⁴⁰

1.4. DÜNYADA YEREL YÖNETİMLER

Özellikle Batı ülkelerinde, yerel yönetimlerin tarihsel gelişimi yukarıda özetlenmişti. Bugün için de demokrasilerde, yerel yönetimler vazgeçilmez öğelerden biri olmayı sürdürmektedir. Dünyada demokratik yönetim anlayışı geliştikçe yerel yönetimlere verilen önem de artmaktadır, özellikle son yarım asırda yerel yönetimler alanında daha çok Avrupa’da bu alanda çalışmalar yapılmıştır; birçok problemin yerel yönetimlerin güçlendirilmesiyle aşılacağı düşünülmektedir. Birleşmiş Milletler bünyesinde bu konuda birçok konferans yapılmıştır, bu çalışmanın ileriki bölümlerinde bunlara daha ayrıntılı değinilecektir. Ancak bu bölümde değinilmesi gereken önemli konu 1980’li yıllarda Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Sözleşmesi’nin yürürlüğe girmesidir. Söz konusu sözleşme, özelde Avrupa ülkelerini ilgilendiren bir belgedir. Bu nedenle Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Merkezi (UNCHS), dünyadaki tüm ülkelerin kabul etmesi hedefiyle yerel özerklik belgesinin hazırlanmasını gündeme almıştır. BM bu alanda yapılacak çalışmayı sivil toplum kuruluşu olan Dünya Kentler ve Yerel Yönetimler Eşgüdüm Birliği (WACLAC) ile işbirliği içinde yürütme kararı almıştır.⁴¹

³⁹ Ahmet Ulusoy ve Tekin Akdemir, **Mahalli İdareler – Teori - Uygulama - Maliye**. Ankara: Seçkin Yayınları, 2012, s. 52.

⁴⁰ <http://dersnotlari.kamudunyasi.com/yerel-yonetimler-ders-notlari> (Erişim Tarihi: 27.03.2018).

⁴¹ Ruşen Keleş, Ayşegül Mengi, “Dünya Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’na Doğru”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt 11, Sayı 4, (Ekim 2002), s. 6-7.

1.5. TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLER

Yerel yönetim geleneği Türkler’ de köklü bir geçmişe sahiptir diyebiliriz. Yerel yönetimlerin oluşumu Osmanlı’da Avrupa’dakinin tam tersi şekilde olmuştur. Avrupa’da yerel ve merkez arasındaki güç dengelerinin ortaya çıkmasına bağlı olarak yerelden gelişim gösterirken, Osmanlı’da devlet egemenliğinin yerele taşınma ihtiyacından dolayı gelişmiştir.

Osmanlı Devleti’nde Tanzimat’a kadar birer yerel yönetim birimleri olan, şehir ve kazaların yönetiminde kadılar vardı. Kadılar, belediye ve yargı işlerine, ayrıca bugün valilerin yaptıkları işlerin hepsine bakmakta, belediyecilik alanında kadılara yardımcı olan ve belediye hizmeti veren muhtesipler görev almaktaydı. Bunların görevi ise bugünkü zabıta göreviydi bunlar esnaf denetimi ve fiyat denetimidir.⁴² Ancak Tanzimat dönemi, diğer alanlarda olduğu gibi yerel yönetimler alanında da Batı modeline geçme dönemidir. Bu anlamda birçok kanun çıkarılmıştır. “1854 Şehremaneti” ve “1871 Teşkilatı Vilayet Nizamnamesi” bunlardandır. Seçim prensibi ilk kez mahalli idareler yoluyla devlet yapısına girmiştir. İl Özel İdaresi’nin de temelleri bu nizamnameyle atılmıştır.⁴³ Ayrıca 1864 Vilayet Nizamnamesiyle Eyaletten Vilayete geçiş de egemenliğin yerele taşınmasının bir sonucudur.

Tanzimat’tan sonra ilk belediye 1854 yılında İstanbul’da kurulmuştur. İstanbul Şehremaneti ismiyle bilinen teşkilat ilk belediyecilik çalışmasıdır. Bu yönetimin başında padişah tarafından atanan “Şehremini” adı verilen bugünkü ismiyle belediye başkanı vardır. 1876 yılında ilan edilen Kanuni Esasi’de bu yönetimin seçimle işbaşına gelmesine karar verilmiştir.⁴⁴

Osmanlı Devleti’nden miras kalan yerel yönetim anlayışı Cumhuriyet Dönemi’nde güncellenerek devam etmiştir. 1924 Anayasası ile gelen merkeziyetçilik anlayışından yerel yönetimler de nasiplenmiştir. Bu dönemde belediyeciliğin güncellenmesi ele alınan başlıca konulardan olmuştur. 1930’da Meclis tarafından kabul edilen 1580 sayılı Belediye

⁴² Ruşen Keleş, **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, İstanbul: Cem Yayınevi, 2012, s. 124.

⁴³ Münci Kapani, **Kamu Hürriyetleri**, Ankara: A.Ü. Hukuk Fakültesi Yayınları, 1981, s.100.

⁴⁴ Nuri Tortop, Burhan Aykaç, vd., **Yönetim Bilimi**, Ankara: Nobel Yayınları, 2007. s. 395.

Kanunu da merkezîyetçi bir yapıya sahiptir. Yereldeki bazı temel hizmetler belediyelere devredilmiştir.⁴⁵

Türkiye’de ilk modern anlamda belediyeçilik ile ilgili çıkarılan kanun 1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunudur. Bu kanun belediyelerle ilgili önemli düzenlemeler içermektedir. Nüfusu iki bini aşan yerleşim yerlerinde belediye kurulması zorunlu hâle gelmiştir. Yine bu yasada belediyelerin yapmakla zorunlu ve isteğe bağlı oldukları görevler sıralanmıştır, bu kanun 2005 tarihli 5393 sayılı kanun çıkana kadar, yani 75 yıl yürürlükte kalmıştır.⁴⁶ 5393 Sayılı Belediye Kanunu belediyenin görevlerini şöyle tanımlamıştır: “Kanunlarla başka bir kamu kurum ve kuruluşuna verilmeyen mahalli müşterek nitelikteki diğer görev ve hizmetleri de yapar veya yaptırır.”

Yerel yönetimler alanında 1961 Anayasası’nda önemli gelişmeler olmuştur; belediye başkanlarının seçim usulleri değiştirilmiştir. 307 sayılı kanunla, belediye başkanlarının belediye meclisi içinde seçilmesine son verilmiş, bunun yerine belediye başkanlarının doğrudan halk tarafından seçilmesi yöntemine geçilmiştir. Aynı kanunla belediye başkanlarının göreve başlayabilmesi için vali ve Cumhurbaşkanı onayının gerekmesine de son verilmiştir. Demokratik yerel yönetimler anlayışı gelişmeye başlamıştır.⁴⁷

Türkiye’de yerel yönetimler ile ilgili önemli gelişmeler 1980’den sonra hızlanmıştır. Özellikle 1984’te büyükşehir belediyelerinin kurulması ile ilgili çıkarılan 3030 sayılı kanunla birlikte yerel yönetimler alanında gelişmeler hızlanmıştır.⁴⁸ 1982 Anayasası’nda kamu hizmetlerinin etkinliği ve vatandaşların tercihleri açısından yerinden yönetim, merkezi yönetimden ayrılmıştır. Yerel yönetimler ülkemizde kamu tüzel kişiliğine sahip kuruluşlardır, merkezi yönetimin hiyerarşisi dışında hatta ona karşı belirli konularda bağımsız birimlerdir. Bu nedenle, yerel yönetimlerle merkezi yönetimler

⁴⁵ Tarkan Oktay, “Belediye Kurumunun Tarihsel Gelişimi”, Recep Bozlağan, Yüksel Demirkaya (ed.), **Türkiye’de Yerel Yönetimler**, (119-157), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2008, s. 151.

⁴⁶ Handan Ertaş, “Türkiye’de Yerel Yönetim Birimlerinin Görev ve Sorumlulukları ile İlgili Mevzuat ve Karşılaştırmalı Analiz”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi**, Sayı 11, 2016, s. 97.

⁴⁷ Mustafa Ökmen, **Türk Dünyasında Yerel Yönetimler**, İstanbul: TDBB Yayınları, 2013, s. 24.

⁴⁸ Yeter Çiçek, “Geçmişten Günümüze Türkiye’de Yerel Yönetimler”, **KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 11. Sayı 1, (Nisan 2014), s. 59.

arasındaki ilişki bir ast üst ilişkisi değildir. Ancak hizmetler arasında uyumsuzluk ve çelişkinin ortaya çıkmaması için merkezi yönetim vesayet yetkisine dayanarak yerel yönetimleri bazı konularda denetlemektedir.⁴⁹

Türkiye’de yerel yönetim kuruluşları 1982 Anayasasına göre; il özel idaresi, belediyeler ve köylendir. 1982 Anayasası’nın 127. maddesi tamamıyla yerel yönetimlerle ilgilidir. Bu maddeye göre yerel yönetimler; il, belediye ve ya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları yine kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.⁵⁰

1.5.1. Yerel Yönetim Teşkilatları

Ülkemizde yerel yönetim teşkilatları; il özel idareleri, belediye ve köylerden oluşmaktadır. Aşağıdaki bölümlerde bunların işleyişlerine değinilecektir.

1.5.1.1. İl Özel İdaresi

Kurumsal yapılar olarak il özel idarelerinin ortaya çıkması Tanzimat reformlarıyla olmuştur. 1871’de çıkarılan İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi ile birlikte bugünkü adıyla il özel idareleri yürürlüğe girmiştir. Nizamname ile illerde Vilayet İdare Meclisi ve Vilayet Umumi Meclisi kurulmuştur. Kanun-i Esasi ile birlikte vilayet yönetimi alanında yeni gelişmeler olmuştur, vilayet yönetimlerinde yetki genişliği ve görevler ayrılığı ilkeleri benimsenmiştir. İdare meclisi ve vilayet umumi meclisi, anayasal güvence altına alınmıştır. Bununla birlikte illerde genel ve özel idare şeklinde ikili yapının temelleri atılmıştır. 1913 yılında yürürlüğe giren İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu ile İl Özel İdareleri tüzel kişiliğe kavuşmuştur.⁵¹

1913 yılında çıkarılan kanunun adı geçici kanundur ancak yakın tarihe kadar kullanılmıştır. 1987 yılında bu kanun 3360 sayılı kanun ile İl Özel İdaresi Kanunu olarak

⁴⁹ Zerrin Toprak, **Türkiye’nin İdari Yapılanmasında Yerel Yönetimler ve Felsefesi**, İzmir: Birleşik Matbaa, Yedinci Baskı, 2010, s. 58.

⁵⁰ Fatih Kırışık, “Türk Anayasalarında Yerel Yönetimler”, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, Cilt 15, Sayı 2, (Nisan 2006), s. 21.

⁵¹ Seda Azaklı, Hülya Tek, “İl Özel İdarelerinde Yeniden Yapılan(ama)ma Çabaları ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar”, **Celal Bayar Ün. İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, Cilt 23, Sayı 1, 2016, s. 235.

değiştirilmiştir. Bu yeni kanunla geçici kanunun bazı maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır. Kamu yönetimi reformu kapsamında yerel yönetimler alanında “5393 Sayılı Belediye Kanunu”, “5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu” ve “5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu” çıkarılmıştır.⁵²

İl Özel İdarelerinin görevleri 5302 Sayılı İl Özel İdareleri kanununda belirtilmiştir. Bunlar; il sınırları içinde tarım, sağlık, sanayi ve ticaret; ilin çevre düzeni planı, bayındırlık ve iskân, erozyonun önlenmesi, toprağın korunması, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara yardım, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarının, ilk, ortaöğretim kurumlarının arsa temini, bina yapım, onarım ve bakımına ilişkin hizmetlerdir. Belediye sınırları dışında ise il özel idareleri; yol, su, kanalizasyon, imar, çevre, katı atık, acil yardım ve kurtarma faaliyetleri, kültür, turizm, orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma ve park gibi hizmetleri üstlenmektedir.⁵³

1.5.1.1.1. İl Özel İdaresinin Organları

İl Özel İdaresi'nin organları, İl Genel Meclisi, İl Encümeni ve Vali olmak üzere üç başlıkta incelenmektedir.

1.5.1.1.1.1. İl Genel Meclisi

İl Özel İdaresi'nin karar organı İl Genel Meclisi'dir. İl Genel Meclisi'nin üyelerini ildeki seçmenler seçmektedir. Meclis, seçimden sonraki ilk toplantısında üyeler arasından bir başkan seçer. 5302 sayılı Yasa ile valinin İl Genel Meclisi Başkanı olmasına son verilmiştir.⁵⁴

1.5.1.1.2. İl Encümeni

İl encümenliği karma yapıya sahip olan bir organdır. 5302 sayılı Kanun'dan önce İl Encümeni sadece İl Genel Meclisi'nin kendi içinden seçtiği üyelerden oluşmaktaydı. 5302 sayılı Kanun'dan sonra seçilmişlerin yanında atanmışlar da bu organda yer

⁵² M. Zahit Sobacı, “Yeniden Yapılanma Sürecinde İl Özel İdarelerinin Dünü, Bugünü ve Geleceği Üzerine Değerlendirmeler”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt 14, Sayı 4, (Ekim 2005), s. 35.

⁵³ Ökmen, **a.g.e.**, s. 28.

⁵⁴ Muharrem Es, Ramazan Şengül, “Türkiye’de İl Özel İdare Faaliyetlerinde Şeffaflık Üzerine Bir Alan Araştırması: Kocaeli İl Özel İdaresi Örneği”, **II Uluslararası Sosyal Bilimciler Kongresi**, Kocaeli: 2009, s.136-137.

almaktadır. İl Encümeni, İl Genel Meclisi'nin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği üç üye ile biri mali hizmetler birimi amiri olmak üzere valinin her yıl birim amirleri arasından seçeceği üç üyeden oluşmaktadır. İl Encümeni'nin görevleri 5302 sayılı Kanun'un 26. maddesinde düzenlenmiştir. Görüş bildirme, karar alma ve uygulama, ceza verme gibi görevleri vardır.⁵⁵

1.5.1.1.3. Vali

Valinin iki görevi vardır. Vali, taşradaki mülki yönetim birimi olan ilin en üst yöneticisidir. Vali merkezi yönetim tarafından atanır ve vali ilin genel yönetiminden sorumludur. Vali ayrıca bir yerel yönetim birimi olan İl Özel İdaresi'nin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir.⁵⁶

1.5.1.2. Belediye

Ülkemizde belediye teşkilatları ikiye ayrılmaktadır; bunlar belediyeler ve büyükşehir belediyeleridir. Belediyeler yerel yönetim teşkilatlarından en önemlisidir. Belediye denilince akla ilk gelen tanım, kent niteliği taşıyan yerleşim yerlerinde yaşayan insanların ortak yerel ihtiyaç duydukları hizmetleri sunmakla görevli, kamu tüzel kişiliğine sahip olan ve karar organlarının seçimle işbaşına geldiği yerel yönetim birimi olduğudur.⁵⁷

1.5.1.2.1. Belediye Organları

Belediyenin karar organı belediye meclisi ve belediye encümeni, yürütme organı da belediye başkanlığı makamıdır. Belediyenin organları aşağıda ana hatlarıyla ele alınmaktadır.

1.5.1.2.1.1. Belediye Başkanı

Belediye başkanı yürütme organıdır, belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir ve belediye idaresinin başıdır. Ülkemizde belediye başkanları doğrudan halk tarafından

⁵⁵ Es ve Şengül; **a.g.e.**, s.137.

⁵⁶ Bayram Coşkun ve Turgay Uzun, “İl Özel İdaresinde Yeniden Yapılanma”, H. Özgür ve M. Kösecik (ed.), **Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar I**, (157-174), Ankara: Nobel Kitabevi, ss.157-174.

⁵⁷ Serije Sezen (ed.), **Kamu Yönetimi Sözlüğü**, Ankara, TODAİE, Yayın No: 382, 2014, s. 31.

seçilmektedir. Bu seçimler beş yılda bir yapılmaktadır, başkanın doğrudan halk tarafından seçilmesi belediye organları içinde başkanın konumunu sağlamlaştırmaktadır.

Belediye başkanının bazı görevleri ve yetkileri sıralanacak olursa: Başkanın belediyenin en üst amiri olarak belediye işlerini sevk ve idare etmesi en birincil vazifesidir. Bunun yanında belediyeyi stratejik plana uygun olarak yönetmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak, başkanın tüzel kişiliğin temsilcisi olması nedeni ile belediyeyi davalı veya davacı olarak yargı karşısında temsil etmek de diğer görevleridir. Başkan meclise ve encümene başkanlık eder ve alınan kararları uygular. En önemli görevlerinden biri de belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak ve bunlara uygun olarak bütçeyi, performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek, değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmaktır.⁵⁸

Belediye başkanının görevini sona erdiren durumlar: Belediye başkanının görev süresinin dolması, görevini mazeretsiz olarak ve kesintisiz yirmi günden fazla terk etmesi, belediye meclisinin feshini gerektiren eylem ve işlere katılması, seçilme yeterliliğini kaybetmesi, görevine engel olacak şekilde hastalık ve ya sakatlık durumunda sağlık kuruluşu raporuyla belgelendirilmesi hâlinde İçişleri Bakanlığı'nın başvurusu üzerine Danıştay'ın kararı ile bu hâllerde başkanlık sıfatı sona erer.

1.5.1.2.1.2. Belediye Meclisi

Belediye Meclisi belediyenin karar organıdır. Meclis üyelerinin sayısı belediyeden belediyeye değişiklik göstermektedir. Bu sayı belde, kasaba ya da kentin nüfus durumuna göre belirlenmektedir. Meclis bir aylık tatil hariç, her ayın ilk haftası kararlaştırılan günde toplanır. Belediye meclisi üyeleri seçiminde nispi temsil sistemi uygulanır.

Belediye meclisinin görevlerine kısaca bakılacak olursa, görevlerinden bazıları şunlardır: Stratejik plan ile yatırım ve çalışma programlarını, belediye faaliyetlerinin ve personel performans ölçütlerini görüşmek ve kabul etmek, bütçe ve kesin hesabı kabul etmek, imar planlarını ve programlarını görüşmek ve onaylamak, borçlanmaya karar vermek, belediye ücret tarifelerini düzenlemek, belediyeye ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermek.⁵⁹

⁵⁸ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393-20150404.pdf> (Erişim Tarihi: 11/06/2017).

⁵⁹ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393-20150404.pdf> (Erişim Tarihi: 06/06/2017).

1.5.1.2.1.3. Belediye Encümeni

Belediye Encümeni belediyenin yürütme ve danışma organıdır. Belediye başkanının başkanlığında toplanır. İl belediyelerinde ve nüfusu yüz binin üzerindeki belediyelerde yedi, diğer belediyelerde beş kişiden oluşur. Haftada birden az olmamak üzere, önceden belirlenen gün ve saatte toplanır. Belediye encümeninin görevlerinden bazıları şunlardır: Stratejik plan ile yatırım ve çalışma programlarını, bütçe ve kesin hesabı inceleyip belediye meclisine görüş bildirmek, yıllık çalışma programına alınan işlerle ilgili kamulaştırma kararı almak ve uygulamak, kamularda öngörülen cezaları vermek.

1.5.1.3. Büyükşehir Belediyeleri

Büyükşehir belediyesi ilk olarak 1984 yılında çıkarılan 195 sayılı kararname ile yönetim anlayışımıza girmiştir. 1982 Anayasasının 127. maddesinde “Büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimleri getirilebilir” ibaresine yer verilmektedir. Bu doğrultuda 2972 sayılı kanun, belediye sınırları içerisinde birden fazla ilçe bulunan illerde büyükşehir meclisi ve ilçelerde de ilçe belediye meclisi oluşturulmasına karar verilmiştir. 2972 sayılı yerel seçimlerle ilgili kanun hem büyükşehirler için hem de ilçe belediyeleri için ayrı ayrı olmak üzere belediye başkanı seçilmesi ilkesini getirmiştir. 1984’te ise kanun hükmünde kararname ile 3030 sayılı büyükşehir belediyesi kanunu çıkartılmıştır. Bu kanunla büyükşehir belediyesi bulunan illerde büyükşehir belediyesinin ve ilçe belediyelerinin görevleri düzenlenmiştir.⁶⁰

Büyükşehir belediyelerinin görevleri 3030 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’nda şöyle sıralanmıştır: Yerel hizmetlerin geliştirilmesi için finansman ve yatırım sağlamak, dinlenme yerleri ve parklar yapmak, yollar yapmak, çevrenin korunması amacıyla düzenlemeler yapmak. Daha ayrıntı görevler ise e 3030 sayılı Kanun’u yürürlükten kaldıran 2004 yılında çıkarılan 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’nda tanımlanmıştır. Bu kanundan sonra ise 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı kanunla büyükşehir belediyelerinde önemli revizyonlar yapılmıştır.⁶¹ Genel olarak büyükşehir belediyelerinin görevleri şöyledir:

- Kanalizasyon, su, kamu ulaşımı, merkezi ısıtma gibi hizmetleri yerine getirmek.

⁶⁰ Ahmet Keser, Yunus Gökmen, “Büyükşehir Belediyeleri Kuruluş Sürecinin Analizi”, Ankara, **TODAYE Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt 21, Sayı 1, (2012), s. 25.

⁶¹ İpek Özkal Sayan, **Türkiye’de İdari Sistem ve Örgütlenme**, Ankara: Kas Yayıncılık, 2013, s.12.

- Mezbahalar ve toptancı halleri kurmak ve işletmek.
- Büyükşehir'e yatırım planı ve izlenceleri oluşturmak, büyükhre göre finansman ve yatırım gerektiren hizmetler gerçekleştirmek.
- Parklar, yeşil alanlar, bahçeler oluşturmak, kültürel ve toplumsal hizmetler sağlamak, spor, eğlence ve dinlenme yerleri kurmak.
- Yollar, meydanlar, sokaklar, bulvarlar yapmak ve bunların bakımını takip ederek düzenli bir şekilde yaptırmak. Trafik ile ilgili yasaların belediyelere verdiği yetkileri kullanmak. Yük ve yolcu terminalleri yapmak, çok katlı park yerleri yapmak ve işletmek. Yollara, meydanlara, sokaklara ve üstlerindeki yapılara numara ve isim vermek.
- Büyükşehir nazım planı hazırlamak, onaylamak ve uygulamak; bu planlara göre de ilçe belediyeleri tarafından hazırlanacak olan ilçe belediyelerinin planlarını onaylamak ve takip etmek. (5216, madde 7).

Büyükşehir belediyelerinin organları belediye organlarına benzer olarak teşkilatlanmışlardır: Büyükşehir Belediye Meclisi, Büyükşehir Belediye Başkanı ve Büyükşehir Belediye Encümeni'dir.

1.5.1.4. Köy

Köyler insanların bir arada yaşadığı en küçük yerleşim birimidir. Bir başka tanımla köyler kırsalda ikamet eden, genelde geçimini çiftçilik ve hayvancılıkla sağlayan yurttaşların bulunduğu yerel, müşterek ihtiyaçlarının karşıladıkları yerleşim yerleridir.

Köyler, Türkiye'de 1924 yılında Köy Kanunu ile düzenlenmiştir. Köyler yerel yönetim organizasyonunda önemli bir yere sahiptir. 1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanununa göre köylerin yönetim organları Muhtar, Köy Derneği ve Köy İhtiyar Meclisi'nden oluşmaktadır.⁶²

1.5.1.4.1. Muhtar

Köy muhtarlığı, seçim çevresi köyler olan muhtarlıklardır. Köylerde muhtar hem devletin memuru hem de köy yerel yönetiminin de başıdır. Köy muhtarı köylünün her türlü sıkıntısını ve ihtiyacını yetkililere bildirmekle görevlidir. Köy muhtarı köy ihtiyar meclisinin de başıdır. Köy muhtarlığı, 442 sayılı Köy Kanunu'nda düzenlenmiştir. Bu

⁶²Toprak Karaman, **a.g.e.**, s. 55.

kanunda köy muhtar adayının adaylığını koyacağı köyde en az altı ay ikamet etmesi gerekmektedir ve adayın yirmi beş yaşını doldurması, okuryazar olması gibi özellikler aranmaktadır. Mahalle muhtarlığında olduğu gibi köy muhtarlığında da siyasi adaylık usulü yoktur.⁶³

1.5.1.4.2. İhtiyar Meclisi

İhtiyar Meclisi, köyle ilgili kararların alındığı organdır ve bu meclisin üyelerini köy derneği seçer. Köy muhtarlığı seçimi ile birlikte yapılır ve ilgili yasaya göre beş yılda bir olur. Köy muhtarlığı adaylığı için istenen şartlar burada da aranır. İhtiyar Meclisi üye sayısı köyün nüfusuna göre değişmektedir. Nüfusu bine kadar olan köylerde sekiz üye, nüfusu bin ile iki bin arasında olan köylerde on üye seçilir. Nüfusu iki binden fazla olan köylerde ise on iki üye seçilir. İhtiyar Meclisi en az haftada bir toplanmak zorundadır. İhtiyar Meclisini köy muhtarı toplantıya çağırır. Köy ile ilgili kararlar bu mecliste alınır.⁶⁴

1.5.1.4.3. Köy Derneği

Köy Derneği, 422 sayılı Kanuna göre ihtiyar meclisini ve köy muhtarını seçmeye hakkı olan köyde yaşayan kadın ve erkek köylülerden oluşmaktadır. Köy Kanunu'na göre on sekiz yaşını dolduran ve en az altı aydan beri köyde oturan yurttaşlar köy derneğinin doğal üyesidir.⁶⁵

⁶³ Toprak Karaman, **a.g.e.**, s. 9.

⁶⁴ <http://www.migm.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 15.06.2017).

⁶⁵ Toprak Karaman, **a.g.e.**, s. 9.

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL DEMOKRASİ VE KATILIM MODELLERİ

2.1. YEREL DEMOKRASİ

Yerel demokrasinin herkesin kabul ettiği, mutabık olduğu bir tanımını bulmak zordur. Ancak genel olarak yerel demokrasi, yurttaşların karar alma süreçlerinde doğrudan veya temsilciler aracılığı ile etkili bir şekilde karar alma sürecine katılımı olarak ifade edilmektedir. Yerel demokrasinin merkezi veya ulusal demokrasiden daha önceye dayandığı hatta demokrasi fikrinin başlangıç noktası olduğu da savunulmaktadır.⁶⁶

Demokrasiyi en basit hâliyle tanımlayacak olursak halkın kendi kendini yönetmesidir. Demokrasinin tabandan tavana güçlenmesinde yerel demokrasilerin güçlü olması yatmaktadır. Yerel demokrasi merkezi veya ulusal demokrasiye oranla halka hem mekânsal hem de toplumsal olarak daha yakın olan demokrasi modelidir. Yerel demokrasilerde yönetilenler yönetenleri doğrudan ve daha etkili bir şekilde denetler.

Etkili bir yerel demokrasi, halk katılımını kolaylaştırır, yerel hizmet sunumunu geliştirir, sivil toplumu kuvvetlendirir ve kalkınma sonuçlarına olumlu katkıda bulunur.⁶⁷

Yerel demokrasilerde yönetimlerin en temel görevleri insanların yerel ve müşterek ihtiyaçların karşılamaktır. Yerel yönetimlerin hizmetlerini, ulusal düzeydeki sosyal ve ekonomik hizmetler de etkilemektedir. En temel ihtiyaçlar barınma, konut, iş ve çevre kirliliği gibi hizmetlerde yerel halk, yerel yönetimlerden sürekli ve düzenli olarak kaliteli hizmet beklemektedir. Bunlara karşın sınırlı yetki ve olanaklara sahip olan yerel yönetimler birtakım ilkeleri gözeterek bu ihtiyaçları karşılamaktadır.

Yerel yönetimlerde demokrasinin hayata geçirilmesi daha kolaydır, yerel yönetimlerde yurttaşlar yöneticiyi daha yakından denetleme imkânına sahiptir. Demokrasinin etkili şekilde yaşanmasında ve yurttaşların demokratik bilince kavuşmasında yerel yönetimler birincil kuruluşlardır.⁶⁸

⁶⁶ Jean Michel De Forges, **Droit Administrative**, Paris: 2002, s. 101.

⁶⁷ Elliot Bulmer, *Local Democracy*, Stockholm, International Institute for Democracy and Electoral Assistance, 2017, s. 3.

⁶⁸ Kemal Görmez, **Yerel Demokrasi ve Türkiye**, Ankara: Vadi Yayınları, 1997, s. 62.

J. S. Mill; “Yerel yönetimlerle demokrasi arasında doğrudan bir ilişki vardır ve bu ilişki zorunlu bir ilişkidir” ve “Halk vergi ödüyorsa, ulusal düzeyde olduğu kadar yerel düzeyde de söz sahibi olmalıdır” görüşlerini vurgulayarak halkın yerel düzeyde yönetime katılmasının etkin bir yönetimi gerçekleştireceğini belirtmiştir. Yine Mill’e göre, yerel yönetimler demokrasinin kurulması ve yerleşmesi için bir eğitim görevi üslenecek ve demokrasiyi geliştirecektir.⁶⁹

Demokrasi kavramı ile yerel yönetimlerin birlikte anılmasının kökeni komün yönetimlere dayanmaktadır. Komünler 11. yüzyılda Orta Çağ Avrupası’nda ortaya çıkmışlardır. Komünler buldukları çağda demokrasinin hücreleri olarak görülmüştür ve dönemin iktidarlarına karşı komünler hep özgürlüğün, katılımın, eşitliğin ve kendi kendini yönetmenin sembolü olmuştur, yani komünler demokrasinin sembolü olmaktadır.⁷⁰

Komünler ilk dönemlerinde ideal demokrasi modeli olmuşlarsa da ancak 16. yüzyıldan itibaren işleyişlerini kaybetmeye başlamışlar ve merkezi yönetimin boyunduruğunun altına girerek demokratik niteliklerini kaybetmişlerdir. 16. yüzyıl ile 19. yüzyıl arasında yerel yönetimler merkezi yönetimlerin sıkı bir şekilde denetimine tabi olmuşlardır. Ancak 19. yüzyıldan sonra yeniden demokratik yerel yönetimler ön plana çıkmaya başlamıştır.⁷¹

Yukarıda da denildiği gibi yerel demokrasi demokrasinin temel taşlarından birini oluşturmaktadır. Bu nedenle yerel yönetimler, daha doğrusu demokratik yerel yönetimler, halkın yönetimde aktif olarak yer almasının ve kendilerini yönetme becerisinin geliştiği organizasyonlardır. Yerel yönetimler, seçilenlerin sadece seçim döneminde oy toplamak için görüldüğü, diğer zamanlarda halkla temas etmediği bir yapıda değil de aksine seçmenlerin seçilenleri sürekli olarak denetlediği bir sistem olarak pratik kazanmıştır.⁷²

⁶⁹Wickwar, Hardy, **The Political Theory of Local Government**, Universty Of South Carolina Press, Carolina, 1970, s. 23-25.

⁷⁰ Görmez, **a.g.e.**, s. 12.

⁷¹ Görmez, **a.g.e.**, s. 13.

⁷² Oya Çiftçi, “Temsili Katılma ve Yerel Demokrasi”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, TODAİE, Cilt 5, Sayı 6, (1996), s. 6.

Yerel yönetimler ile demokrasi arasında çok sıkı ilişkiler vardır. Yerel yönetimler yurttaşların yönetime doğrudan katıldığı, demokrasinin etkili bir şekilde yaşanabilmesi ve kurumların demokratik şekilde yönetilmesinde öncü kuruluşlardır. Bir başka ifade ile demokrasi düşüncesi yerelleşmeyi zorunlu hâle getirmektedir.⁷³

2.1.1. Yerel Demokrasi ile İlgili Kavramlar

Yurttaşlara en yakın yönetim birimleri olan yerel yönetimler vatandaşların yerel ve müşterek ihtiyaçlarını yerine getirmekle mükelleftirler. Bu ihtiyaçları karşılarken de yerel yönetimler; örgütlü sivil toplum, yerel özerkliği tesis etme, katılım ve çoğulcu katılım gibi ilkeleri göz ardı etmemelidir. Bütün bu kavramlar bir bütün olarak yerel demokrasinin tesisinde önemli ilkelerdir. Yerel demokrasiyle ilgili kavramlar aşağıda incelenmiştir.

2.1.1.1. Demokrasi

Demokrasi kelime anlamı olarak halk katılımı, halk iktidarı anlamlarına gelmektedir, en yaygın anlamda halkın kendi kendini yönetmesi olarak tanımlanmaktadır.⁷⁴ Demokrasi köken olarak Eski Yunan kent devletlerine dayanmaktadır. Demokrasi, halk yönetimi anlamına gelen (demos) kelimesinden gelmektedir, yönetimin halka ait olduğu anlamında kullanılmıştır.⁷⁵

Demokrasi köken olarak dayandığı Antik Yunan'da özellikle Atina Kent Site 'de, tüm yurttaşların karar alma sürecine doğrudan katılımı ile uygulanan bir demokrasi modelidir. Bu demokrasi modeline “doğrudan demokrasi” adı verilir. Bugünkü demokrasilerde kent nüfuslarının çok olması nedeni ile uygulanamayan bu model yerini temsilciler aracılığı ile yürütülen “temsili demokrasiye” bırakmıştır. Bu modelin ise günümüzde demokrasiyi tam anlamıyla tesis edip etmediği çok tartışılmıştır.⁷⁶

“Çağımız Demokrasi Çağıdır” deyimi ile bilinen Fransız düşünür Alexis De Tocqueville, “... Adeta ilahi bir gücün buyruğuymuş gibi gelişip yayılacaktır yeryüzüne

⁷³ Hamza Al, **Bilgi Toplumu ve Kamu Yönetiminde Paradigma Anlayışı**, Ankara: Bilim Adamı Yayınları, 2002, s. 190.

⁷⁴ Ejder Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2011, s. 210.

⁷⁵ Giovanni Sartori, **Demokrasi Teorisine Geri Dönüş**, Tuncer Karamustafaoğlu ve Mehmet Turhan (çev), Ankara: Yetkin Yayınları, 1993, s. 8.

⁷⁶ Selahattin Yıldırım, **Local Government and Democracy**, İstanbul: IULA EMME Yayını, 1993, s. 15.

demokrasi, tarihin akışına yön verecek vebali ve sevabıyla insanlık tarihine mal olacak, geleceğin tek ve vazgeçilmez yaşam biçimi olarak belirecektir” öngörüsünde bulunmaktadır.⁷⁷

Demokrasi, dört temel ilkeye dayanmaktadır. Bunların ilki karar alma sürecinde tüm yurttaşların doğrudan veya dolaylı olarak katılımı sağlanır. İkinci olarak alınan siyasi kararlar fikir birliği sağlanarak yapılan tartışmalar sonucunda alınır, bu süreçte de karşıt fikirlere ve bu fikrin örgütlenmesinde muhaliflerin yeterli imkânlarla sahip olmaları gerekmektedir. Üçüncü olarak siyasi kararların yurttaşların siyasal eğiliminin devamlılığını sağlayacak biçimde alınması gerekir. Başka bir ifade ile yurttaşların iş birliğine dayanan demokrasinin temelinde siyasi eğitim, tartışma ve katılım vardır. Dördüncü ilke ise denetim ilkesidir. Denetim, demokrasinin gereği olarak seçilenlerin yani yönetenlerin belli kesimlerce değil de toplumun tüm kesimlerince denetlenmesi olarak tanımlanmaktadır.⁷⁸

2.1.1.2. Yerel Yönetimler

Yerel yönetimler kamu hizmetlerinin yurttaşlara sunulmasında yüklendiği misyon nedeni ile yerel halkın yönetime katılımının ilk aşamasıdır. Yerel yönetimler yukarıda da belirttiğimiz gibi tanım olarak bir ülkenin sınırları içerisinde kalan belirli sınırlar dahilinde yaşamını sürdüren yurttaşların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla kurulmuş olan yönetim birimleridir. Yerel yönetimlerin kuruluşu yasalar ile belirlenmiş yereldeki bütün görevleri bu yönetim birimleri tarafından yerine getirilmesi kabul görmüştür.⁷⁹

Yerel yönetimler merkezi yönetimlerin iş yükünü hatırı sayılır bir düzeyde azaltmaktadır. Ayrıca yerel yönetimlerin sunduğu hizmetlere yurttaşlar daha kolay, ucuz ve en kısa sürede en yakın yoldan ulaşmaktadır.⁸⁰

⁷⁷ Alexis de Tocqueville, **The Old Regime and the French Revolution**, Stuart Gilbert, Trans, New York: Doubleday Anchor Books, 1955.

⁷⁸ Mustafa Görün, “Yerel Demokrasi ve Katılım: İzmir, Konya ve Ağrı İl Genel Meclisi Üyeleri Üzerinde Bir Araştırma”, **Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt 4, Sayı 2, (2006), s. 160,161.

⁷⁹Toprak Karaman, **a.g.e.**, s. 1.

⁸⁰ Ruşen Keleş, **Avrupa'nın Bütünleşmesi ve Yerel Yönetimler**, Ankara: TBD ve Kav Ortak Yayını, 2001, s.19.

Yerel yönetimlerde demokrasinin temeli olan doğrudan demokrasi uygulanmasa da halk katılımı, çoğunluk ilkesi ve hesap verme ilkeleri merkezi yönetimlere oranla daha çok uygulama alanı bulur. Bu durum, yerel yönetimlerde seçimlere katılımın merkezi seçimlere nazaran daha yoğun olmasındandır.

2.1.1.3. Yerel Yönetimler ile Demokrasi İlişkisi

Yerel yönetimler, yukarıda da tanımlı yapıldığı gibi, merkezi yönetimin hiyerarşik denetimi dışında kalan, kendisine özgü karar organları bulunan ve kendi bütçesine sahip olan tüzel kişiliklerdir. Çağdaş anlamda bir yerel yönetimden bahsedebilmemiz için yerel yönetim biriminin kendi mali ve idari özerkliğine sahip olması gerekir, bunlarla birlikte hukuki kişiliği de göz ardı edilmemelidir.⁸¹

Yerel yönetimler yurttaşların özgürleşmesinde, kurumların demokratik yönetim pratiği kazanması ile demokrasinin yaşanabilir hâl alması ve yurttaşların demokratik bilinç kazanmasında ilk kuruluşlar olarak görülmektedir. Temsil ve katılım gibi demokrasinin temel ilkelerinin bu yapıda hayata geçmesi de demokrasi ile yerel yönetim ilişkisini güçlendiren unsurlardır.⁸²

Yerel yönetimlerin demokrasi ile olan ilişkisi üç farklı görüşte tartışılabilir. Birincisi Tolman Smith ve bazı siyasal romantiklerin görüşüdür. Bunlara göre yerel yönetim anlayışı demokratik seçim ilkesine aykırı ve gücünü geleneklerden alan bir yapıdır. İkinci görüş Langrod tarafından öne sürülmüştür. Buna göre demokrasi, çoğunluk kuralı, herkesin eşit olduğu uygulama yerel yönetim prensipleri ile çatışır. Üçüncü ve son görüş, John Stuart Mill'in ortaya koyduğu görüştür. Buna göre yerel yönetimler ve demokrasi halkın söz sahibi olduğu, özgürlük alanı sağlayıcı, yerel katılım ve siyaset eğitimi getirici nitelikleri ile zorunlu ve kaçınılmaz ilişki ve iç içe lik ile karşı karşıyadır.⁸³

Bu farklı görüşlere rağmen, egemenlik ilkesi açısından bir değerlendirme yapılırsa, yerel yönetimlerin egemenlik ilkesini kullanan yapılar olmadıkları görülmektedir. Zaten yerel özerkliğin tanımında da merkezdeki yönetimin belirlediği sınırlar çerçevesinde

⁸¹ Davut Dursun, "Türkiye'de Yerel Yönetimin Doğuşu ve Siyasi/İdari Gelişme" **Türkiye'de Yönetim Geleneği**, İstanbul: İlke Yayıncılık, 1998, s. 94.

⁸² Kemal Görmez, **Yerel Demokrasi ve Türk Belediyeciliği**, Hizmet İş Sendikası Yay., 1993, s. 65.

⁸³Görün, **a.g.e.**, s. 161.

yerel demokrasilerin kendi kendini yönetmesi görülmektedir. Yerel yönetimlerin demokratik olmasının temel ilkelerinin seçim ve temsil olduğu aşikârdır. Yerel yönetimler merkezi yönetimlerin taşra teşkilatları ile karşılaştırılırsa yürütme ve karar organlarının seçimle oluşması nedeniyle daha demokratik olarak nitelendirilebilir.⁸⁴

Yerel demokrasilerde demokrasinin temsil ilkesi sonucu seçimlerle oluşan yerel meclisler ile seçmenler arasında toplumsal ve coğrafi yakınlığın sağladığı ortam, yerel yönetimlerde demokrasinin denetlenebilirlik ve sorumluluk ilkelerinin hayata geçirilebilir olmasına imkân sağlamaktadır.⁸⁵ Yerel yönetimlerin Avrupa'daki tarihsel sürecine bakıldığında, yerel yurttaşların kendi kendini yönetme pratiğinin oluşmasıyla birlikte doğan yerel yönetim kültürüne bağlı olarak demokrasinin tabandan tavana doğru geliştiği görülmektedir. Yerel yönetimlerin yurttaşların ülke yönetiminde yerelden başlayarak etkin bir rol almasını sağladığı için demokrasinin gelişmesinde önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.⁸⁶

Yerel yönetimlere yurttaşların geniş katılımı demokrasiyi geliştirici bir role sahiptir. Demokrasilerin gelişmemiş olduğu ülkelerde bile yerel yönetimler vardır ama bu ülkelerde yerel yönetimlerin istenilen düzeyde gelişmediği görülmektedir. Demokrasinin ülke çapında yayılmasının temel şartı yerel yönetimlerin özerkleşmesiyle olur. Yerel yönetimler ülkedeki siyasal istikrarın sağlanmasında doğrudan katkı sağlamaktadır.⁸⁷

2.1.1.4. Örgütlü Sivil Toplum

Sivil toplum tanım olarak, devletten önce gelen, devletin içinde yaşayan ancak devletle özdeş olmayan hatta çoğu zaman fikirsiz olarak ona karşı duran örgütlü insan topluluklarıdır.⁸⁸ Bir başka tanımla sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler ve merkezi yönetimin dışında faaliyet yürüten insan topluluklarıdır. Sivil toplum kuruluşlarının

⁸⁴ Görün, **a.g.e.**, s. 161-162.

⁸⁵ Oya Çitçi, "Yerel Siyaset ve Demokrasi/ Çoğulculuk/ Sivil Toplum", **Sivil Toplum İçin 'Kent, Yerel Siyaset ve Demokrasi' Seminerleri**, İstanbul: Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Yayınları (WALD), 1998, s.234.

⁸⁶ Görün, **a.g.e.**, s. 162.

⁸⁷ Pustu, **a.g.m.**, s. 122-123.

⁸⁸ Mete Tunçay, "Sivil Toplum Kuruluşları ile İlgili Kavramlar", **Sivil Toplum Dergisi**, Cilt 1, Sayı 1, (2003), s. 64.

(STK) asıl amacı yerel ve merkezi yönetimlerin ulaşamadığı veya yeterince ilgilenemediği konularda meydana gelen sorunları tespit etme, sorunları tanımlama ve çözüm yolları üretmektir. Böylece sivil toplum kuruluşları siyasal rollerini ortaya koyarak buldukları alanda insanların faydasına olacak şekilde faaliyet yürütme çabası içindedirler. Yerel yönetimler ile sivil toplum kuruluşlarının etkileşimi demokrasi birikimiyle oluşmaya başlamıştır.⁸⁹

Demokrasilerde sivil toplum örgütleri önemli bir yere sahiptir. Demokrasi ilkesini savunan her yerel yönetim birimi, sivil toplum kuruluşlarının görüş ve önerisine önem vermelidir. Sivil toplum kuruluşlarının önemi, yereldeki karar alma süreçlerinde temsil ettikleri yurttaşların görüşünü yansıtmasındandır. Yerel yönetimler demokratik yerel yönetim anlayışı içerisinde sivil toplum kuruluşları ve benzeri legal toplumsal hareketlerle iktidarını paylaşarak, demokrasiyi sağlamlaştırmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının bir kaynak olarak görülmesi ve yerel yönetimlerin de kendilerini devlet ile sivil toplum sınırlarında konumlandırması beklenmektedir.

Sivil toplum kuruluşlarının 1970’li yılların sonuna kadar bazı devletlerde etkisiz kaldığı bilinmektedir. Bunun nedeni, güçlü devlet geleneğinden gelen devletlerde demokrasi bilincinin yeterli düzeye ulaşmamasıyla açıklanabilir. Güçlü devlet geleneği bulunan devletlerde kamu politikalarının merkezden düzenlenerek yukarıdan aşağıya doğru uygulandığı görülmektedir. Bu tip yapıdaki devletlerde yerel yönetimlerin hizmet verdiği yurttaşların ihtiyaç ve taleplerinin merkeze iletilmesinde, gerekli iletişim tekniklerinden yoksun kalabildikleri görülmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının yeterince yer bulamadığı merkezi devlet geleneğine sahip devletlerde vatandaşlar, devletten beklediği kamusal hizmetlerin sunulmasıyla ilgili taleplerinde ve kamusal ihtiyaçlarının karşılanmasında hükümetlere seslerini yeterince duyuramamaktadırlar.⁹⁰

1980’li yılların başından itibaren dünyaya hâkim olan yerelleşme düşüncesi ve güçlü devlet geleneğine sahip olan ülkelerde bile demokrasinin derece derece yayılmasıyla hükümetler yerel politikaya yönelmişler, yereldeki sivil toplum

⁸⁹ Emre Okutan, “Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Örgütlerinin Gelişmiş İş Birliği: İngiltere Örneği”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı 71, (2008), s. 93.

⁹⁰Hasan Hüseyin Çevik, “Türkiye’de Kamu Yönetimi Başarısızlığına Teorik Bir Yaklaşım”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt 59, Sayı 3, (2004), s. 60.

kuruluşlarına destek olmaya başlamışlardır. Bununla birlikte örgütlü toplum anlayışı gitgide önem kazanmaya başlamıştır. Sivil toplum kuruluşları (STK) özellikle yerel siyasette çoğunlukla önemli bir konuma ulaşmıştır. Sivil toplum kuruluşlarının yerel siyasette etkili oldukları konular ise şöyledir: Yerel kamuoyu oluşturma, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin amacına ulaşmasında yardımcı olma, yerel düzeydeki gelişim konusunda proje üretme ve bunları yaparken de toplumu bilgilendirici, yönlendirici ve en önemlisi organize edici bir role sahip olma.⁹¹

Yerel demokrasilerde, bireysel olarak karşılaşılan sorunların aşılması için örgütlü toplum yaklaşımı daha fazla önem kazanmaktadır. Sivil toplum kuruluşları yönetimlere baskı oluşturarak taleplerini yaptırma konusunda daha etkilidir.

2.1.2. Yerel Demokrasinin İlkeleri

Yerel yönetimler, yurttaşlara en yakın yönetim birimleri olarak yerelde yaşayan yurttaşların yerel ve müşterek ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlüdürler. Bunu da etkili bir şekilde yerine getirebilmeleri için demokrasinin ilkelerini yerine getirmeleri gerekir. Bu ilkeleri “Demokratik Davranış ilkesi”, “Sosyal Adalet ilkesi”, “Etkinlik ve verimlilik ilkesi”, “Tarafsızlık ilkesi” ve “Açıklık ilkesi” olarak sayabiliriz.⁹²

2.1.2.1. Demokratik Davranış İlkesi

Yerel yönetim kuruluşları yukarıda da değinildiği gibi yurttaşlara en yakın ve vatandaşları yakından ilgilendiren konular hakkında karar alan bir yapıdır. Bu yapının iyi işlemesi, hizmetlerin istenilen doğrultuda gerçekleştirilmesi yerel yönetimlerin sahip oldukları yetki ve imkâna bağlıdır. Yurttaşların yönetime katkısı ve ilgisi bu alanda önemli bir etkidir. Yerel yönetimlerin bu sınırlı yetki ve olanaklarla yurttaşlara hizmet verirken birtakım temel ilkeleri göz ardı etmemesi demokrasi adına önemlidir. Demokrasinin işletilebilmesi ve sürdürülebilmesi genel olarak halkın katılımına bağlıdır. Günümüz demokrasilerinin en önemli ilkesi katılımdır. Katılım yerel yönetimlerdeki yurttaşların seçilen organlar arayıcılığıyla yerel düzeydeki hizmetlerin yürütülmesinde

⁹¹Okutan, **a.g.e.**, s. 94.

⁹² Nuri Tortop, “Demokratik Mahalli İdare Anlayışının İlkeleri”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt 1, Sayı 3, (1992), s. 3.

uygulanabilir nitelikte, kendi kendini yönetmesi anlamına gelir. Bu sayede yurttaşların devlet karşısındaki temsili katılımı artar.⁹³

Halk katılımı demokrasinin temel taşıdır. Bu bağlamda vatandaşların demokratik değerlere olan alışkanlıkları ilk olarak yerel yönetimlerde kazanılacaktır. Yerel yönetimlere demokrasinin terbiye kuruluşları da denilebilir. Yerel düzeyde demokrasi tam anlamıyla başarılı olabilirse, ülke düzeyinde de başarıya ulaşacağı aşikârdır. Vatandaşların demokrasiye ve onun uygulamasına adapte olması yerel yönetimin önemli görevleri arasında yer alır. Yerel düzeydeki sorunların seviyeli bir şekilde tartışılması ve sonuca en uygun şekilde ulaşmak için demokrasi öğrenilebilir kavram olarak görülmektedir.⁹⁴

Yurttaşların yerel düzeyde edindikleri demokrasi bilinci ulusal düzeydeki temsilcisini seçmesinde de yardımcı olacaktır. Yerel meclisler seçilenlerin küçük yerleşim yerlerinde yaşayan yurttaşlarla etkileşim içinde bulunduğu yerdir. Burada seçilenler, halkın istek ve önerilerine kulak vermek ve bunları en iyi düzeyde sonuca ulaştırmak zorundadırlar.

2.1.2.2. Sosyal Adalet İlkesi

Yerel yönetimlerin, demokrasinin başlangıç yeri olmasının yanı sıra yurttaşların birbirlerine saygılı oldukları ve insan haklarının daha fazla geliştiği yerler olduğu söylenebilir. İnsan haklarının yerel düzeydeki güvencesi olarak görülen yerel yönetimlerin belediye sınırları içerisinde hiçbir yurttaşın ikinci sınıf insan muamelesi yapmaması sosyal adalet ilkesinin bir gereğidir. Halk arasında birlik ve beraberliğin oluşturulması ve geliştirilmesi için belediyelerin herkese ayrımsız ve adaletli davranması beklenmektedir. Bu nedenlerden dolayı yerel yönetimlerin yurttaşlar arasında ayrıma neden olabilecek her türlü faaliyet ve hizmetlerden kaçınmaları genel kabul görmüş bir yaklaşımdır. Sosyal adalet ilkesi gereği yerel yönetim birimleri tüm bölgeye eşit hizmet götürmekle yükümlüdür, geri kalmış bölgelere merkezi yönetim tarafından daha fazla hizmet verilerek bu açığın kapatılması öngörülür. Bütün bunların yanında yerel

⁹³ Kemal Görmez, "Mahalli İdareler ve Demokrasi", *Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Cilt 3, Sayı 1-2, (1987), s.1-2.

⁹⁴ Görmez, *a.g.e.*, s. 63.

yönetimlerin bir başka görevi ise yönetimleri içerisindeki bölgelerin güvenli ve huzurlu beldeler hâline getirilmesi için daha fazla çalışmaktır.⁹⁵

2.1.2.3. Etkinlik ve Verimlilik İlkesi

Yerel yönetimler halka sundukları etkili hizmetlerle önem kazanmaktadırlar. Bu başarının ölçütü ise yurttaşların müşterek ihtiyaçlarının ne düzeyde giderildiğidir. Yerel yönetimler bu ihtiyaçları karşılarken gelişen dünya sisteminde modern yöntemler kullanmak zorunluluğu duyarlar. Bununla birlikte yerel yönetimlerde modern yönetim anlayışının hâkim olması için yetenekli ve üretken personele sahip olmaları gerektiği anlayışı yatmaktadır. Bu sebeple yerel yönetimlerin personel seçiminde daha hassas olmaları gerekir, işin ehli personellerin istihdam edilmesi yönetimin başarıya ulaşmasındaki en önemli faktördür.⁹⁶

Yerel yönetimlerde başarıya ulaşmanın ve etkinliğin artırılmasının dört temel girişimde bulunarak sağlanacağı ifade edilmiştir. Bunlar; hizmet alanının en uygun sınırlarla belirlenmesi; kaynakların en uygun şekilde kullanılarak kaynak israfını azaltmak için yönetim birimlerinin sayısı azaltılması; yerel birimlerin, alanlarında uzmanlaşması ve uzmanlaştıkları alanda hizmet vermesi ve yerel yönetimlerin daha etkili bir hâl alması için birlikler biçiminde üst birimler oluşturularak yardımlaşma yoluna gidilmesi olarak ifade edilebilir.⁹⁷

Yerel yönetimlerde verimli belediyeçilik anlayışına ulaşmada temel şart bütün vatandaşların ihtiyaçlarını karşılayacak hizmet ağının kurulmasıdır. Belediyelerin halk için var olduğu düşüncesinin hâkim olduğu yerel yönetimlerde daha verimli ve etkili hizmet anlayışının yaşama geçirilmesi beklenmektedir.⁹⁸

Yerel demokrasinin ilkelerinden olan etkinlik ve verimlilik sürekli değişen insan ihtiyaçlarını göz ardı edemez ve sürekli zamanın ihtiyaçlarına göre kendini dizayn ettikçe anlam kazanacaktır. Bunu yaparken yurttaşların sosyoekonomik ve sosyokültürel ihtiyaçlarını karşılamak için belediyenin olanakları kullanılacaktır. Bütün bunların

⁹⁵Bahar Rabia Üste, “Yerel Yönetimlerde Demokratikleşme”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı 448, (2005), s. 53.

⁹⁶ Tortop, **a.g.e.**, s. 4-5.

⁹⁷ Vahap Coşkun, “Yerel Yönetimler ve Demokrasi”, **Türk İdare Dergisi**, Cilt 71, Sayı 422, (1999), s.99.

⁹⁸ Veysel Atasoy, **Türkiye’de Mahalli İdarelerin Yapısı ve Yeniden Düzenlenmesi**, İstanbul: TDAY Yayını, 1992, s. 112.

olabilmesi için belediyelerin imkânlarının bunları karşılayacak düzeyde olması gerekir. Etkili belediyeçiliğin mali olanaklarla gelişeceği aşikârdır.

2.1.2.4. Tarafsızlık İlkesi

Tarafsızlık ilkesi yerel yönetim organlarının hizmet verdikleri yurttaşlara eşit düzeyde ve ayırım gözetmeksizin hizmet vermesi anlamına gelir. Özellikle belediye başkanları bir siyasi partinin adayları olarak seçilmişlerse de göreve başladıktan sonra yurttaşların tamamına hiçbir ayırım gözetmeksizin hizmet vermekle yükümlüdürler. Tarafsızlık ilkesi sadece hizmet sunarken değil yerel yönetimlerin personel seçiminde de önemlidir. Bu husus yönetimdeki başarıya katkı sunacaktır.

Yerel yönetim organlarında siyasi görüş farklılığından kaynaklanan hareketler hem yöneticinin hem de yerel yönetim kuruluşunun halk nezdinde itibar ve güveninin sarsılmasına neden olabilir. Yöneticinin bu tür durumlardan kaçınması gerekir.⁹⁹

Yerel yönetimlerde siyasi kayırmacılığın yöneticiye dönüşü çoğu zaman olumsuz yöndedir. Çünkü belediye başkanı halk tarafından doğrudan seçilmektedir. Belediye başkanının ikinci bir dönem daha belediye başkanı seçilebilmesi için sunduğu hizmetlerde ve personel seçiminde tarafsız olmalıdır. Unutulmamalıdır ki kendi partisine oy vermeyen seçmenlerin de bir dahaki seçimlerde de potansiyelinin hatırı sayılır bir önemi vardır. Nitekim yerel seçimlerde, yani belediye başkanlığı seçimlerinde, merkezi genel seçimlerin aksine seçmenlerin büyük bir çoğunluğu siyasi partiden ziyade şahsa oy verdiği görülmektedir.¹⁰⁰

2.1.2.5. Açıklık İlkesi

Açıklık (şeffaflık), yönetimlerde yurttaşları ilgilendiren konularda bilgilere erişimin sağlanmasıdır.

Yerel demokrasilerde açıklık ilkesi yurttaşların siyasi varlığının güçlenmesine etki eder. Şeffaflığın olmadığı yönetimlerde siyasi denetim, siyasi sorumluluk ve siyasi yükümlülükler tam anlamıyla etkisini gösteremez, eksik kalır. Şeffaflığın yaşama

⁹⁹Tortop, **a.g.e.**, s. 4.

¹⁰⁰ Tortop, **a.g.e.**, s. 5-6.

geçmesiyle hesap verebilirlik daha kolay olacaktır. Halk karar alma ve uygulama sürecine ne kadar dâhil olursa halk denetimi de o kadar etkili olacaktır.

Açıklık ilkesi özellikle dünyada 1960'lı yıllardan sonra hızla yayılmaya başlamıştır. Bu ilke yurttaşlarla yönetim arasındaki ilişkilerin daha sağlıklı kurulmasını sağlayacaktır. Yurttaşların bilgi edinme hakkı yönetimde olup bitenleri bilmelerini ve görmelerini kolaylaştıracaktır. Açıklık ilkesi hukuk devleti ve yeni kamu yönetiminin temel felsefesidir. Demokrasinin geliştiği ülkelerde belli bir seviyeye gelen bu ilke, gelişmekte olan ülkelerde yavaş yavaş yaygınlaşmaktadır.¹⁰¹

Açıklık ilkesini uygulayan ülkeler, yönetim kademelerini, yurttaşlara bilgi ve belge verme ile görevlendirmiştir. Elbette yurttaşların bazı bilgilere erişiminin kısıtlandığı hatta yasaklandığı konular da olacaktır. Bunlar da kanunlara dayanılarak yapılmaktadır. Bu kapsamdaki konular genel olarak ulusal güvenlik, uluslararası politikalar ile özel hayatın gizliliği ile ilgili bilgi ve belgelerdir.¹⁰²

Açıklık ilkesinin demokrasilerde iki önemli anlamı vardır. Bunlardan ilki yurttaşların yasal olarak izin verilmiş resmi belge ve bilgilere istedikleri zaman ulaşabilme hakkıdır. Açıklık ilkesinin ikinci önemi ise yurttaşların kamu politikalarını belirleyen ve düzenleyen organların toplantılarına gerek bireysel olarak gerekse sivil toplum kuruluşu düzeyinde, dinleyici olarak bulunma, gerektiğinde de görüş bildirerek katılması anlamına gelmektedir. Demokrasilerde bu uygulamalara katılımcı demokrasi denir. Katılımcı demokraside temel ilke, kamu politikalarında karar alma süreçlerinde önceden yurttaşlara bilgilendirme yapılması ve karar alma sürecine yurttaşların etki etmesidir.¹⁰³

Açıklık ilkesi, yönetimlerin hesap verme sorumluluğunu artıran önemli ilkelere biridir. Devletlerin hedeflerini, bu hedeflere ulaşmak için belirledikleri yöntemlerin ve bu yöntemlerin ortaya çıkardığı sonuçların yurttaşlara anlaşılır, düzenli, tutarlı ve güvenilir bir biçimde sunulmasıdır. Açıklık (şeffaflık), kamu kaynaklarının nasıl, nerede ve hangi

¹⁰¹ Musa Eken, "Kamu Yönetiminde Gizlilik Geleneği ve Açıklık İhtiyacı", **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt 27, Sayı 2, (1994), s. 25-28.

¹⁰² Bilal Eryılmaz, **Kamu Yönetimi**, Kocaeli: Umuttepe Yayınları, 2012, s. 402.

¹⁰³ Mahmut Doğan, "Yerel Yönetimlerde Açıklık Politikaları", **Öneri Dergisi**, Cilt 10, Sayı 40, (Temmuz 2013), s. 174.

amaçlar doğrultusunda kullanıldığıyla ve bu hizmetlerin sonuçlarıyla ilgili yurttaşların bilgilendirilmesini sağlayan kontrol mekanizmasıdır. Açıklık ilkesinin en önemli sonucu yurttaşların özelde yönetimlere genelde devlete duyulan güveni artırmasıdır.¹⁰⁴

2.2. KATILIM

Bu kısımda katılımın tanımı, katılım modellerine ve katılımın önemine son olarak da demokrasilerdeki yerine değinilecektir.

2.2.1. Katılım Kavramı

Katılım, kavram olarak; bir kararın hazırlanması, olgunlaştırılması, alınması ve uygulanması aşamalarından birine, bir kaçına veya bütününe o karardan doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenecek kişilerin güçleri oranında katkıda bulunması olarak tanımlanabilir.¹⁰⁵ Türk Dil Kurumu'nun (TDK) hazırlamış olduğu yöntem bilimi terimleri sözlüğünde katılımın tanımı şu şekilde yapılmaktadır: “Bir süreç ya da bir durum içinde istençli ve eylemli olarak bir işi üstlenme ya da bir olayda etkin olma.”¹⁰⁶

Katılım kavramının nasıl ortaya çıktığına ilişkin farklı bakış açıları vardır. Bunlardan birine göre bilişsel altyapısı 18. yüzyıla dayanan katılım, ilk olarak üniversite öğrencilerinin, üniversite yönetiminin aldığı ve uyguladığı kararların yönetimin tek elinden çıkartıp öğrencilerin de karar alma sürecinde aktif rol istemesiyle ortaya çıkmıştır.¹⁰⁷

Bir başka görüşe göre ise katılım kavramının ortaya çıkışı 18. ve 19. yy. Avrupası'nda özgürlük akımına kapılan burjuvaya dayandığı tahmin edilmektedir. Politik ve ekonomik payını isteyen burjuvazinin hem savaş ilanı hem de programı olarak kabul

¹⁰⁴ Adnan Kalkan, Ali Murat Alparslan, “Şeffaflık, İletişim ve Hesap Verebilirliğin Yerel Yönetim Başarılarına Etkileri”, **Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, Cilt 1, Sayı 1,(2009), s. 27.

¹⁰⁵ Ömer Demir ve Mustafa Acar, **Sosyal Bilimler Sözlüğü**, Ankara: Vadi Yayınları, 2002, s. 237.

¹⁰⁶ Melike Erdoğan, **Yerel Yönetimlerde Toplumsal Sermaye Teori ve Katılımcı Pratikler**, İstanbul: Legal Yayıncılık A.Ş, 2013, s. 63.

¹⁰⁷ Mustafa Kocaoğlu, **Yerel Yönetimlerde Katılım ve Kültür (Katılımcı Yerel Yönetim Anlayışının Kültürel Temelleri)**, Konya: Çizgi Kitapevi Yayınları, 2015, s. 26.

edilmiştir. Sosyal politik gelişmeler ile 20. yüzyılda katılım kavramı çağın ruhuna uygun bir kavrama dönüşmüştür.¹⁰⁸

Örgütlü veya örgütlü olmayan, yönetilenlerin karar oluşumunu etkileyebilmesi ve siyasal karar süreçlerinde aktif hâle gelmesi, demokrasinin belirleyici bir unsuru olan katılımın sonucudur. Kurumsal manasıyla katılım; hayatı sürekli sahiplenmek ve onu kişisel görüş ve düşüncelerle şekillendirmek, salt bir başkasının yönlendirip biçimlendirmesinden kurtarmaktır.¹⁰⁹

Bütün bunların yanında katılım, bireyin öz gücünden fayda sağlayıp, öz güven duygusunu, toplumsal demokratik öğretiyi haline getirmekte, bireylerin bir araya gelip toplumsal çıkarlarda iş birliğini sağlamaktadır.¹¹⁰

Katılım kavramına genel olarak bakıldığında, katılımın sadece siyasal sistemle ilgili bir durum olmadığı görülür, aynı zamanda yurttaş olmanın en önemli ölçütüdür. Katılım kavramı günlük hayatta çok sık kullanılır. Öyle ki aile içinde bile karar alma süreçleri ve bu kararlara katılım olması beklenir. Şirket çalışanlarının yönetsel kararların alınmasına katılmaları, yurttaşların kamu yönetimi politikalarını etkilemeyi hedefleyen sendika ve dernek çalışmalarında görev alması, kısacası herhangi bir siyasal, kültürel ve sosyoekonomik olayların bütünü, farklı ideolojik düşünceler ve onların topluma etkileri, yerel ve genel düzeyde alınan siyasal kararları etkileyen birçok konu katılım kavramı içerisinde yer alır.¹¹¹

¹⁰⁸ Emrah Beyazıt, “Yerel Demokrasi ve Katılım: Yerel Gündem 21 Uygulamaları Sürecinde Hatay Ve Yerel Katılım Sorunu”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hatay: 2006, s. 126.

¹⁰⁹ Şenol Adıgüzel, “Yerel Düzeyde Yönetime Katılım ve Yerel Yönetim Sürecindeki İşlevleri Açısından “Yerel Gündem 21”: Malatya Belediyesi Yerel Gündem 21 Örneği”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt 12, Sayı 1, (2003), s. 50.

¹¹⁰ Uğur Yıldırım, Şerif Öner, Hüseyin Aksu, Yerel Temsil ve Katılım Bağlamında Belediye Meclisleri: Kahramanmaraş ve Sivas Örnekleri, **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 8, Sayı 15, (2011), s. 510.

¹¹¹ M. Akif Çukurçayır, **Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi**, Konya: Çizgi Kitapevi, 2002, s. 26.

Yurttaşların toplumsal kararların alınması, uygulanması ve denetlenmesi aşamalarının herhangi birinde ya da tümünde irade beyan etme ve karar alma sürecinin içinde bulunma isteği olduğu sürece katılım kavramı varlığını devam ettirecektir.¹¹²

Yönetimlerde katılım, yurttaşların kendilerini ve buldukları coğrafyayı ilgilendiren karar alma sürecine dâhil olmaları, çözüm odaklı fikirler sunmaları ve yönetim kademesiyle etkileşim içerisinde bulunmaları anlamına gelmektedir. Bu sürecin devamlı olmasının, yurttaşların yönetime katılımını etkinleştirerek katılımın oy vermekten ibaret olmadığını kavramalarına, yönetim kademesinin de görevini etkili ve verimli bir şekilde ifa etmesini kolaylaştırmaya yol açacağı genel kabul görmüş bir yaklaşımdır. Katılımın, yönetenler ile yönetilenlerin işbirliği içerisinde ve sorumluluklarının bilincinde olarak hareket ettiklerine işaret edilmektedir.

Katılım, demokrasinin belirleyici unsurudur. Demokrasilerin gelişmesinde katılımın önemli bir rolü vardır. Yurttaşların siyasal karar alma süreci içerisinde aktif rol almasında katılımın önemi büyüktür. Yönetime katılım biçimi, katılımın zorunlu veya isteğe bağlı olup olmadığı, ne amaçla yapıldığının bilinmesi önemlidir.

2.2.2. Katılımcı Demokrasi

Demokrasi türlerinden biri de katılımcı demokrasidir. Katılımcı demokrasi, bütün yurttaşların karar alma sürecinde aktif olarak yer alması idealine dayanır. İlk olarak Antik Yunan'da görülen bu model, nüfusun belli bir kısmının alınan kararlarda etkili olması ile katılımcı demokrasinin ilk örneği olmuştur. Fakat günümüzde katılımcı demokrasiye yüklenen anlam değişmiştir. Bunda en büyük faktör kent nüfuslarının fazla olmasıdır. Kent nüfuslarının fazla olması da bu modelin uygulanmasına imkân vermemektedir. Ancak günümüzde katılımcı demokrasiye en yakın model referandumdur. Ne var ki, bazı kararların alınmasında doğrudan halk oylamasıyla yapılan referandum da tam anlamıyla katılımcı demokrasiyi temsil etmemektedir çünkü referandumda seçmenin iki seçeneği vardır; bunlar evet ya da hayırdır. Bu da seçmenin iradesini tam anlamıyla yansıtmamaktadır. Tarihsel sürece bakıldığında demokrasinin katılımcı demokrasiden temsili demokrasiye doğru seyir izlediği görülmektedir. Bugün kabul edilen anlamıyla

¹¹² Taylan Koç, *Yönetişim Sarmalında Bir Kent: Adana Yerel Demokrasi ve Katılım Söylemiyle İktidarın Kullanımı*, Ankara: Yargı Yayınevi, 2010, s. 51.

katılımcı demokrasi, yurttaşların karar alma sürecine ve kendilerini ilgilendiren bütün kararların alınmasında aktif olarak katılması ve bu süreçte toplumun bütün kesimlerinden yüksek bir katılımın gerçekleşmesidir.¹¹³

Demokrasi yoğun bir biçimde katılıma dayanmaktadır. Bu da yurttaşlık kavramı etrafında şekillenmektedir. Demokrasinin geliştiği toplumlarda politika sadece parti çalışanlarının faaliyeti şeklinde görülmez, yurttaşlar politikayı adeta bir yaşam biçimi olarak görmektedirler. Yurttaşlığın anlam kazanması için toplum içerisinde yalnız tek başına bir statü olarak görülmemesi gerekir, eşit bir şekilde katılımcı ve etkili bir özelliği varsa anlamlı olmaktadır.¹¹⁴

Katılımcı demokrasi dışarıdan içeriye doğru kendine özgü bir model oluşturan müzakereci bir süreç ifade eder. Katılımcı demokrasinin en büyük handikaplarından biri sosyal anlamdaki adaletsizliklerdir. Bu adaletsizliğin nedeni aktif olarak yönetime katkı yapanların çoğunluğunun eğitim ve gelir düzeyi yüksek yurttaşlardan meydana gelmesidir. Demokrasinin sadece eğitim seviyesi yüksek, sermayedar kesimden ve sivil toplumdaki beslenerek geliştirilmesi tam anlamıyla katılımcı demokrasinin, yurttaş katılımını sağlamak veya sistemi dönüştürmek gibi bir kaygının bulunmaması, demokrasi önündeki engelleri daha da derinleştirecektir.¹¹⁵

Son dönemde gelişmiş demokrasilerde temsili siyasal sistemde ortaya çıkan aksaklıklarla birlikte sivil toplum örgütlerinin gelişmesi ve güçlendirilmesi katılımcı demokrasiyi güçlendirmiştir.

2.2.3. Katılım Modelleri

Katılımın sürekli olması, yönetime katılımın sadece oy vermekle sınırlı olmadığı gerçeğinden hareketle katılımın çok çeşitli sınıflandırmaya tabi olması doğaldır. Katılımın dünyada birçok değişik şekline rastlanmaktadır. Bu kısımda katılımın değişik modellerine değineceğiz.

¹¹³ Kocaoğlu, **a.g.e.**, s. 27.

¹¹⁴ M. Akif Çukurçayır, **Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi**, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, 2012, s. 35.

¹¹⁵ Koç, **a.g.e.**, s. 75.

2.2.3.1. Siyasal Katılım

Siyasal katılımın tek ve üzerinde uzlaşmış bir tanımı yoktur. Siyasal katılımın, siyasal karar mercilerini etkilemeye dönük davranış türü olarak tanımlandığı görülmektedir. Başka bir tanıma göre ise siyasal katılım tutum ve davranış temelinden ziyade siyasal katılımı otorite ilişkisi ve karar verme süreciyle ilgilidir.¹¹⁶ Siyasal katılım, siyasal ve toplumsal mücadeleler sonucunda elde edilen çağdaş ve demokratik özelliğe sahip bir kavramdır ve demokratik toplumlarda anayasal temele de sahiptir. Bu doğrultuda siyasal katılımın bir başka tanımı da politik olarak, kamuyu ilgilendiren konularda karar alma süreçlerine yurttaşların demokrasinin gereği olarak doğrudan dâhil olmasıdır.¹¹⁷

Siyasal katılım yoluyla yurttaşlar, müşterek ihtiyaçlarını ve sorunlarını doğru bir şekilde tespit etmekte ve çözüm odaklı daha tatmin edici yollar ortaya çıkarılmaktadır. Siyasal katılımı birlikte yurttaşlar arasındaki ilişki geliştirilerek sivilleşme güçlendirilmiş olacaktır.¹¹⁸

Siyasal katılım her şeyden evvel bir siyasal davranıştır. Siyasal davranışları etkileyen birçok faktör vardır. Bunlar; sosyoekonomik faktörler, gelir düzeyi, eğitim seviyesi, meslek, yaş ve cinsiyet gibi faktörler ve yurttaşların siyasal davranışlarını belirleyen faktörlerdir. Sosyoekonomik yönden gelişmiş toplumlarda refah düzeyi ve şehirleşme artmıştır. Az gelişmiş, kırsallık özellikleri daha fazla olan toplumların siyasal davranışı veya siyasal katılımıyla ekonomik yönden gelişmiş toplumların siyasal katılımı bir değildir, ekonomik yönden gelişmiş toplumların siyasal katılımı daha fazladır. Siyasal katılım, her düzeydeki siyasal gelişmenin yakından takip edilmesini, gerekirse dernek ve siyasal oluşumlarda yer almayı da gerektirir. Hatta seçim dönemlerinde artan seçim faaliyetlerinde aktif olma gibi siyasal eylemlere girişilmesini de içermektedir.¹¹⁹

¹¹⁶ Birkan Uysal, “Siyasal Katılma ve Katılma Davranışı Üzerinde Ailelerin Etkisi”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt 17, Sayı 4, s. 110.

¹¹⁷ Azim Öztürk, “Türkiye’de Halkın Yönetime Katılması, Mevcut Yerel Yönetim Anlayışı ve Çözüm Bekleyen Temel Sorunlar”, **Çukurova Üniversitesi S.B.E. Dergisi**, Cilt 4, Sayı 4, (1996), s. 106.

¹¹⁸ H. Tuğba Eroğlu, “Yönetime Katılma Biçimleri ve Yerel Yönetimlerde Demokratik Mekanizmalar”, **Konya, Selçuk Üniversitesi İ.İ.B.F. Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Sayı 11, s. 198.

¹¹⁹ Koç, **a.g.e.**, s. 54.

Siyasal katılımın temel amacı siyasi otoriteyi etkilemektir. Bu da yönetim kademesinde bulunan ulusal ya da yerel düzeyde çalışanların aldıkları kararları etkileyen, biçimlendiren davranışların tümünü kapsamaktadır. Bunlar da siyasi katılım kavramının içeriğini oluşturmaktadır.¹²⁰

Dünyada, siyasi katılımın yaşam hakkından sonra gelen en önemli sorunlardan biri hâline gelmesi, ikinci dünya savaşından sonra dünyada etkili olan bağımsızlık hareketlerinin bir kazanımıdır. Özellikle 1970’li yıllardan sonra dünyada hızla gelişen küreselleşmeyle birlikte başta demokratikleşme olmak üzere siyasi katılımın özünü etkileyen gelişmeler olmuştur. Yurttaşların sorunlarına yönelik politikalar artmış iktidarların çözüm odaklı faaliyetleri bir dönem daha iktidar olma amaçlarına yönelmiştir.¹²¹

Siyasal katılımın öncelikle yerel siyasi hayata katılmakla mümkün olacağı açıktır. Yurttaşlar yerel yönetimlerin sunmuş olduğu kamu hizmetlerinin kendi müşterek ihtiyaçlarına yönelik sunulmasını ve usulüne uygun bir şekilde denetimini yaparsa siyasi katılım sağlanmış olacaktır.

2.2.3.2. Yönetimsel Katılım

Yönetimsel katılım, iktidarın yönetim yapısı içinde aktif olarak bulunmak ve yurttaşların karar alma sürecinde hiyerarşi içerisinde bir konuma sahip olması, bununla birlikte vatandaşların yönetime etkin bir biçimde katılarak, yönetimin alacağı kararlarda aktif ve etkili olmalarıdır.¹²²

Yönetimsel katılım, yurttaşların sadece seçim döneminde değil de kamusal konularda alınacak kararların planlanması, karara varılması ve alınan kararların hayata geçirilmesi aşamalarından birine veya tümüne katılmasıdır. Bu süreçte yönetim kademesi, yurttaşları kamu politikalarına dâhil edip, yurttaşların sorunlarını dinleyerek alınacak kararlarda bunları dikkate alacaktır.¹²³

¹²⁰ Çukurçayır, **a.g.e.**, 2012, s.40

¹²¹ Koç, **a.g.e.**, s.57

¹²² Robert Denhart, “Yabancılaşma ve Katılma Sorunu”, Emine Örs (çev.), **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt 5, Sayı 2, s. 93.

¹²³ Bilal Eryılmaz, **Kamu Yönetimi**, Ankara: Okutman Yayıncılık, 2011, s. 55.

Yönetime katılım, yurttaşların yaşamını etkileyen sorunların çözümü için fikir üretme ve yaşam standartlarının artırılması, düzenlenmesi, yönetim kademesiyle dayanışma ve işbirliği içerisinde çözülmesini sağlayacaktır. Yönetime katılma, alınan kararlardan doğrudan etkilenenlerin, istenilen kararların uygulanmaması durumunda bunları rapor ederek yönetime bildirilmesi olarak da tanımlanabilir.¹²⁴

Yönetime katılma, toplumun her kademesinde büyük veya küçük bütün yapılarda rastlanabilecek bir kavramdır. Çalışanların işyeri yönetimine dâhil olma istekleri ve yukarıda da sıkça belirttiğimiz gibi vatandaşların ulusal veya yerel yönetime katılması bunu göstermektedir. Yurttaşlar yönetime katılmayı birçok yolla gerçekleştirmektedirler. Yurttaşlar yönetimin politikalarını, aldıkları kararları etkilemeyi amaçlamaktadırlar. Bunu yaparken de vatandaşlar kendi lehine olan veya düşünce dünyalarına uygun kararları kabul ettirmeyi istemektedirler. Buna da aktif katılım denilmektedir. Yönetim birtakım kararlar aldıktan sonra yurttaş bunun sonucunda ortaya çıkan karara dâhil oluyorsa bu da pasif katılım olarak tanımlanmaktadır.

2.2.4. Katılımın Klasik Biçimi

Yurttaşlar katılma eylemini bireysel olarak yapabildiği gibi toplu olarak da yapabilmekte. Yurttaşlar katılımı, doğrudan veya dolaylı yollardan gerçekleştirirler. Doğrudan katılım denilince ilk akla gelen oy kullanarak katılım gelmektedir. Bununla birlikte seçimlerde aday olma, seçimlerle ilgili dava açma hakkı da yurttaşları katılıma resmen taraf eden doğrudan katılmanın göstergesidir. Klasik yönetime katılım denilince akla ilk gelen katılım modeli yurttaşların seçim döneminde oylarını kullanarak yönetime katılımı gerçekleştirmesidir.¹²⁵

2.2.5. Katılımın Yeni Biçimi

Klasik katılımdan daha aktif katılımı öngören yeni katılım modelleri, yönetime daha fazla baskı yaparak hedeflere ulaşmada daha etkili olacaktır. Yeni katılım modelleriyle yurttaşlar, yönetimi ve yönetimin aldığı kararları etkileme yöntemleri

¹²⁴ Kurthan Fişek, **Yönetime Katılma**, Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, 1977, s. 19.

¹²⁵ Cem Eroğul, **Devlet Yönetimine Katılma Hakkı**, Ankara: İmge Kitapevi, 1991, s. 176.

geliştirerek gerek bireysel gerekse örgütlü bir şekilde yönetimin kararlarının yurttaş menfaatleri yönünde kararlara dönüşmesi için baskı yapacaktır.¹²⁶

Gönüllü katılım ilkesinin hâkim olduğu yurttaş girişimleri, yurttaşların sosyal ve siyasal ortamlarıyla yakından ilişkilidir. Yurttaş girişimleri, sürekli olmayan, kendiliğinden olan ve bireylerin tek tek bir araya gelmesiyle oluşan bir yapıya sahiptir. Bu girişimler yurttaşları ilgilendiren planlar, kararlar ve benzeri etkinliklerle birlikte meydana gelen olumsuzluklara karşı ve bunları değiştirmeye dönük politik hareketlerdir. Çağdaş demokrasilerde yeni yönetim anlayışıyla birlikte yurttaş girişimleri göz ardı edilmeksizin aktif katılıma yönelik kamuoyunun oluşturulması önem arz etmektedir. Bu doğrultuda yöneticilerin yurttaşlara en etkili ve verimli hizmet sunma yöntemlerini bulabilmek amacıyla, anket veya kamuoyu araştırmaları yaptırması önerilmektedir. Bu, seçilmişlerle seçenlerin sürekli diyalog halinde olmasını sağlayacak ve sunulan hizmetlerin verimliliğini artıracaktır.¹²⁷

2.2.6. Yerel Yönetimlerde Katılım

Yerel yönetimlere katılım, kent yaşamında ve yönetimi ile ilgili konularda kentte yaşayan yurttaşların demokratik sürece dâhil olması ve kurumsallaşması anlamına gelir.

Katılımcı demokrasiyle yerel yönetimler arasında sıkı bir bağ olduğu açıktır. Katılımcı demokrasi, yerel düzeydeki hizmetlere yurttaşların katılmasını ve yöneticilerin denetlenmesini öngörür, idarecileri veya seçilmişleri belli aralıklarla seçen yurttaşlar yönetildikleri süreç boyunca da etkinliklerinin devamlılığı için belli mekanizmalara veya olanaklara sahip olmalıdırlar. Çoğulculuk anlayışı kentteki yurttaşların, sadece kendilerinin buldukları bölgeyi değil, diğer bölgelerini de kentlerinin bir parçası olarak görmeleri ve kenti ilgilendiren konularda her zaman birlik olmaları anlamına gelmektedir. Katılımcı ve çoğulcu demokrasinin istenilen düzeyde ilerlemesi ve sürekli gelişmesi için gerekli olan, yerelde yaşayan yurttaşın, kentin asıl sahibinin kendisi olduğunun bilincine varması ve kentle ilgili kararlara ilgi göstermesi, alınan kararlara katılması ve olumsuz kararlarda tepkisini koymasına bağlı olacaktır.¹²⁸

¹²⁶ Eroğlu, **a.g.e.**, s. 194.

¹²⁷ Çukurçayır, **a.g.e.**, 2002, s. 128-136.

¹²⁸ Murat Sezgin, “Belediyelerde Halkla İlişkiler ve Halka Dönük Yönetim”, **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt 1, Sayı 1, s.100.

Yerel yönetimler, vatandaşların yerel ihtiyaçlarının giderilmesine ilişkin kararların alınıp uygulandığı yönetim birimleri olarak katılımcı demokrasinin kurumsallaştığı alanlardır.

Yerel yönetimlerde halk katılımı sürekli olmalıdır. Çoğulculuk, halk katılımı ve hesap verme, demokratik yerel yönetimlerin gerekleridir. Yerel yönetimlerde katılım sadece seçimde oy kullanmak ve belediye meclisi çalışmalarını izlemekle sınırlı değildir.

Yerel yönetimlerde katılımın kurumsallaşması ve sürekli hâle gelebilmesi için üç temel maddeye ihtiyaç duyulmaktadır: Bu maddelerden ilki kentte yaşayan yurttaşların yönetime katılmayı istemesi ve bu yönde bilinçlenmesi gerekmektedir. İkinci olarak yurttaşları yönetime dâhil ettirmek isteyenlerin kararlı olması ve bu katılımdan yarar sağlamayı hedeflemeleridir. Üçüncü olarak ise yönetime katılımın meydana getirdiği yarar ile bundan etkilenen nüfus arasında doğrudan bir ilişki olmalıdır.¹²⁹

Yerel yönetimlere katılım, yerelleşmenin hızlanmasıyla yerelde yaşayan yurttaşların, karar verme süreçlerine daha çok dâhil olması, yönetim kademesinin denetlenmesi imkânını doğuracaktır. Yerel demokrasinin gereği olarak yerelde yaşayan yurttaşların karar alma sürecine temsilciler aracılığı ile veya doğrudan katılımı sağlanmaktadır. Geleneksel yönetimin yerel yönetimlerdeki değişimi yurttaşların karar alma sürecine katılımını artırmaya yönelik bir politika içerir. Bu değişim yurttaşların yönetime katılımını etkili hâle getirmektedir.¹³⁰

Uluslararası politikada da yerel katılımın önemine dikkat çekilmiştir. Yerel katılıma duyulan önemin uluslararası boyut kazanması yerel demokrasinin gelişmesine önemli bir katkı sunacaktır. Bu kapsamda Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, yerel demokrasinin evrensel ilkelerini belirlemiş ve yerel demokrasiyi hayata geçirmeyi hedeflemiştir. Yurttaşların yerel yönetimlerde kamusal çalışmalara katılma hakkının olduğu, Avrupa Konseyi'ne üye devletlerce kabul edilen bir ilkedir. Yerel katılımın demokrasinin temel aşaması olduğu kabul edilmektedir.¹³¹

¹²⁹ Turgay Uzun, “Siyasal Rejimler ve Yerel Katılım Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme”, **SÜ, İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Cilt 10, Sayı 20, (Ocak 2010), s. 307.

¹³⁰ Özgür Önder, “Yerelleşme ve Yerel Demokrasinin Güçlendirilmesi Bağlamında Yerel Katılım”, **Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi**, Cilt 9, Sayı 18, (2013), s. 315.

¹³¹ Önder **a.g.e.**, 2013, s. 315.

2.2.6.1. Halk Toplantıları

Halk toplantıları halkın belirli bir kesiminin bir araya gelerek fikir üretmesiyle yapılmaktadır. Bu tip halk toplantıları, yurttaşları bilgilendirmek amacıyla yönetimler tarafından da belirli aralıklarla yapılmaktadır. Yerel yönetimler tarafından yapılan halk toplantıları yönetimin almış olduğu veya alacağı kararların yurttaşlar tarafından görüşüldüğü ve yurttaşların görüşünün alındığı toplantılardır. Kenti ilgilendiren sorunların görüşüldüğü, o bölgede yaşayan yurttaşları yakından ilgilendiren problemlerin tartışıldığı ve yurttaşların sunmuş olduğu çözüm önerilerinin değerlendirildiği halk toplantıları yerel demokrasiye önemli katkı sunmaktadır. Halk toplantıları, yurttaşların görüşlerini belirtmesi ve bu şekilde yönetime dâhil olması, yönetimin daha başarılı olmasında fırsat olarak görülmektedir.¹³²

Demokrasinin geliştiği toplumlarda halk toplantıları sayesinde, yerel yönetimlerde yerel meclislerin ve belediye başkanlarının kararları yurttaşların istediği yönde değişebilmektedir. Yerel yönetimlerin yurttaşlara en yakın yönetim birimleri olması nedeniyle ve çevre ilişkisinin daha yoğun olmasından dolayı, yerel yönetimlerde yurttaşların yönetime katılmasının vermiş olduğu etki daha belirgin olmaktadır.¹³³

Halk toplantıları kent halkının tümünü kapsar, kısaca bunlar katılmak isteyen herkese açık toplantılardır. Bunun yanı sıra halk toplantıları “dernek yöneticileri, semtin ileri gelenleri, doğrudan hizmetten faydalanan bireyler, esnaf örgütleri, banka yöneticileri, şirket temsilcileri, çıkar ve baskı grupları, resmi kuruluş katılanları, dilekçe verenler” vb. oluşumları ve kuruluşları da içermektedir.¹³⁴

Halk toplantıları, yerel katılım başta olmak üzere, yerel düzeyde belediyelerin almış oldukları kararlarda ve bu kararların her aşamasında yurttaşların aktif bir rol üstlenmesine ve yerel yönetim organlarının sunmuş oldukları hizmetin denetlenmesine zemin sağlar.

¹³² Çukurçayır, **a.g.e.**, 2002, s. 130-136.

¹³³ Ahmet Özkiraz ve Halim Emre Zeren, “Yerel Yönetimlerde Halk Katılımı Tokat İl Merkezinde Uygulanmalı Bir Çalışma”, **Tokat, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi**, Cilt 4, Sayı 2, (2009), s. 229.

¹³⁴ Murat Akçakaya, “Belediyelerde Halkla İlişkiler”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı 34, (1999), s. 83.

Bu tip oluşumlar halkın yönetime katılmasına destek olduğu gibi milli birliğin ve dayanışmanın kazanılmasına da katkı sunacaktır.¹³⁵

2.2.6.2. Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil toplum kuruluşları, hem yurttaşlar tarafından kurulan, hem de yurttaşların sorunlarıyla yakından ilgilenen yapılardır. Bunu yaparken, devlet, hükümet ve yerel yönetim organlarından bağımsız olarak yurttaşların sorunlarını ele alarak çözüm üretmeyi amaçlamış örgütlerdir. Sivil toplum kuruluşları resmi yönetim dışı oluşan özerk ve demokratik yapıya sahiptirler, bu özelliği sivil toplum kuruluşlarının yönetimin halkın yararına olmayan kararlarına itiraz etmesini ve farklı politika geliştirmesini sağlar.¹³⁶

Yerel yönetimlerde yaşayanlara has birtakım hak ve sorumluluklar vardır, bu haklar yurttaşlara yönetimden bazı haklar isteme olanağı getirmiştir. Zamanla bu durum yurttaşların siyasal yapılara karşı örgütlenmesine neden olmuş ve nihayetinde sivil toplum kuruluşları şekillenmiştir. Sivil toplum oluşumu bir siyasi irade güdümünde kurulmayan, kültürel faaliyetlerde bulunan demokratik yapıya uygun ve halkın örgütlenmesiyle, sosyal hayatı düzenleyici bir etkiye sahip, halkın çıkarlarını koruyan yapıya sahiptir. Bunlarla birlikte siyasilerin yönetimi kendi tekellerine almasını önleyerek ve halkın da kararlara katılmasını sağlamak amacıyla mücadele etmektedir.¹³⁷

Halkın problemlerini yakından takip eden, halkın katılımcı yönünü geliştiren sivil toplum kuruluşları, halkın menfaatleri için yapılan çalışmalara toplumun bütün katmanlarının rol almasını sağlayan, sadece kendi üyelerini değil üyelerinin dışındakileri de bu çalışmalara katmayı hedefleyen oluşumlardır. Demokrasi ve katılım arasındaki bağın sürdürülmesi ve güçlenmesine katkı sunar. Sivil toplum kuruluşları, yönetime katılımı etkili bir şekilde sağladıkça güçlenecek ve halkın kendine güveni artacaktır. Bu kuruluşlar ayrıca yönetimin kararlarının koşulsuzca kabul edilmesinin önüne geçecek, alınan kararların halk tarafından kontrol edilmesinde ve en doğru kararlara ulaşılmasında etkili olacaktır.¹³⁸

¹³⁵ Öztürk, **a.g.e.**, 1996, s. 107.

¹³⁶ Ali, Seyyar, **İnsan ve Toplum Bilimleri Terimleri**, Sakarya: Değişim Yayınları, 2007, s. 87.

¹³⁷ Seyyar, **a.g.e.**, 2007, s. 90.

¹³⁸ İbrahim Yıldırım, **Demokrasi, Sivil Toplum Kuruluşları ve Yönetişim**, Ankara: Seçkin Yayınları, 2004, s. 217.

2.2.6.3. Bilişim Teknolojileri ile Katılım

Bilişim teknolojileri, özellikle internetin hayatımıza girmesiyle hayatımıza birçok yenilik getirmiştir. Bununla birlikte yönetime katılımında da modern yöntemler hayatımıza girmiştir. Çağımızda birçok demokratik yönetimin hâkim olduğu ülkelerde insanlara internet aracılığı ile yönetime daha fazla dâhil olma imkânı sunulmaktadır. Türkiye'deki e-devlet benzeri sistemlerin temelinde, yurttaşların kamuya ait bilgi ve hizmetlere bir memura ihtiyaç duymadan doğrudan erişimi yatmaktadır.

Yerel yönetimlerde de yurttaşların hayatını kolaylaştırmak, kentle ilgili beklentilerini öğrenmek ve yurttaşların önerilerini dikkate almak amacıyla internet hizmetleri çok önemli konumdadır. Bu durum yurttaşların internet yolu ile yönetime katılması anlamına gelir. Günümüzde belediyeler internet aracılığı ile kişi ve kurumlara bilgi ve hizmet sunmaktadırlar. Bu amaçla yerel yönetimlerin kurmuş olduğu web sayfalarına, elektronik kamu bilgi ağı denilmektedir. Yerel yönetimlerde elektronik bilgi ağının iki temel amacı vardır. İlki yerel yönetimleri şeffaf, kolay ulaşılabilir ve daha demokratik bir yapıya ulaştırmak; ikincisi ise yurttaşların bilgiye erişimini kolay ve hızlı hale getirerek yurttaşların yönetime aktif olarak katılmasınıdır.¹³⁹

Yerel yönetimlerde e-belediyeçilik uygulaması yurttaşların yönetime katılmasında önemli katılım yollarından biri olma yolunda ilerlemektedir. Bir başka deyişle, belediyeçilik anlayışı son yıllarda gelişen elektronik teknolojinin sunmuş olduğu iletişim imkânlarıyla önemli mesafeler kat etmiştir. Daha çok kentle ilgili konularda bilgi edinme ve şikâyetler genellikle çok hızlı bir şekilde sonuçlandırılmaktadır. Genel olarak gerek yerel yönetimler gerekse merkezi yönetimlerde yurttaşların yönetime katılmasında internetin rolü hızlı bir şekilde artmaktadır. Yurttaşlar yönetimin politikaları hakkında görüşlerini hem daha etkili hem de daha hızlı olarak belirtmektedirler. İnternet aracılığıyla katılım, yurttaşlar nezdinde, bürokratik işlemlerin hemen hiç bulunmadığı, geri bildirim hızı hızlı olduğu ve masrafsız ya da az masraflı bir yöntemdir.¹⁴⁰

¹³⁹ Osman Nacak, "AB Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesi ve İdari Denetimi", Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, s.70.

¹⁴⁰ Eroğlu, a.g.e., s. 196.

2.2.6.4. Kent Konseyleri

Bu çalışmanın temel konularından birini oluşturan, gelişmiş demokrasilerde de benzer örnekleri bulunan, Türkiye'deki adıyla Kent Konseyleriyle katılım konusu arasında doğrudan bir bağ vardır. Kent Konseyleri kentteki yönetim organlarına halk katılımını ve denetimini sağlamak amacıyla örgütlenmiş yapılardır. Daha önce de değinildiği gibi, 5393 sayılı kanunun ilgili maddesiyle kurulan kent konseyleri, kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin kazanılması, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık buna bağlı olarak hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini yaşama geçirmeyi amaçlamaktadır.

Kent Konseyleri yapısal olarak kent yönetimini bütün çalışmaları ve uygulamalarını izleyip rapor oluşturup halka sunarak kamuoyunda tartışma meclisleri oluşturur ve sorunların en etkili şekilde çözüme ulaşmasına hizmet etmektedirler. Bu konseylerin demokratik kitle örgütleri ve uzmanların katılımıyla daha etkin olanaklara sahip olacağı kuşkusuzdur.

En demokratik yapılardan biri olarak görünen Kent Konseyleri, özelde kent meclisleri yerel yönetimlerin demokratik yapılara ulaşmasına önemli katkı sunmaktadır. Kent sorunların etkili katılım olanağı sağlayan kent konseyleri demokrasilerde önemli bir konuma sahiptir.¹⁴¹

Kent Konseyleri, 5393 Sayılı Kanun'un 76. maddesinden de anlaşılacağı üzere kent yönetimine halkın etkin katılımının sağlanması ile birlikte, yerel yönetimlerdeki eksiklikleri gidermek ve doğrudan kentte yaşayan halkın ihtiyaçlarını belirleyerek halk katılımı il çözüm odaklı çalışmalar yapmaktır.

Kent Konseyinin Görevleri Yönetmeliği'nin 6. Maddesinde Kent Konseylerinin yapacağı işler şöyle sıralanmaktadır:

- a. Yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşehrilik hukuku ve ortak yaşam bilincinin geliştirilmesini, çok ortaklı ve çok aktörlü yönetim anlayışının benimsenmesini sağlamak,
- b. Sürdürülebilir gelişme sorunlarının çözümüne yönelik uzun dönemli bir planın hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak,

¹⁴¹ Selahattin Yıldırım, **Yerel Yönetim ve Demokrasi Kavramlar ve Yaklaşımlar**, İstanbul: IULA-EMME, Kent Basımevi, 1993, s. 114.

- c. Kente ilişkin temel stratejiler ve faaliyet planlarının belirlenmesinde, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti kapsayan ortak bir aklın oluşturmasına katkıda bulunmak,
- ç. Yerellik ilkesi çerçevesinde katılımcılığı, demokrasiyi ve uzlaşma kültürünü geliştirmek...

Bu hükümlerden de anlaşılacağı üzere Kent Konseyleri halk katılımını artırarak en iyi hizmete ulaşmayı hedeflemektedir.¹⁴² Kent Konseylerine bu çalışmanın üçüncü bölümünde ayrıntılı olarak değinileceğinden, bu bölümde katılım açısından önemine vurgu yapılmakla yetinilmiştir.

2.2.7. Diğer Katılım Çeşitleri

Bu başlık altında, klasik katılım modeli olan “Oy Kullanma Yoluyla Katılım” ve “Referandum” ile katılıma değinilecektir.

2.2.7.1. Oy Kullanma Yoluyla Katılım

Doğrudan demokrasinin uygulanma imkânının bulunmadığı günümüzde halk yönetime seçimlerle katılmaktadır. Genel olarak dört veya beş yılda bir yapılan seçimlerle yurttaşlar kendilerini temsil edecek temsilciler seçerler. Yerel yönetimler için ise seçmenler başta belediye başkanı olmak üzere yerel yöneticileri seçmek üzere oy kullanırlar. Günümüzde demokrasinin gereği olarak eşit ve genel oy ilkesi yurttaşlarda siyasal eşitliğin göstergesi olarak görülmektedir. Yurttaş ayrımı yapmaksızın yönetime aday olanların özgür bir şekilde mücadele etmesi, siyasi adayların propaganda ve örgütlenme zemininin hazırlanması, temsili demokrasinin temelini oluşturur. Seçmenlerin kullanacağı oy, hangi siyasal partinin iktidara geleceğini belirlerken, seçmenin hangi politikayı seçtiği ve seçilenlerden hangi hizmetleri beklediğinin de göstergesidir. Oy verme eylemiyle ilgili çok sayıda araştırma yapılmış, seçmenin oy kullanma sürecinde oy vereceği siyasi partiyi belirlerken hangi kriterleri göz önünde tuttuğu çözümlenmeye çalışılmıştır. Seçmenlerin verdiği oy dağılımı, siyasi katılımın sosyolojisi ile ilgili bize birtakım bilgiler verir.¹⁴³

¹⁴² <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/10/20061008-5.htm> (Erişim Tarihi: 11.07.2017)

¹⁴³ Erbay Arıkboğa, “Yerel Yönetim, Katılım ve Mahalle Muhtarlığı”, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), 1998, s. 52.

Belli aralıklarla yapılan seçimler, demokrasinin gereğinin bir sonucudur. Bu yöntemde yurttaşlara fazla iş düşmeden katılım olgusu gerçekleşmiş olur. Yöneticilerin faaliyetlerinin yurttaşlar tarafından meşru kabul edilip görülmesi seçimlerdeki katılımı mümkünür. Siyasal katılımın hukuki yönü olarak tanımlanan seçimlerin belli aralıklarla yapılması halk kontrolünün seçim dışında olmadığı anlamına da gelmektedir. Bu süreçte halk katılımı doğrudan olmadığından, seçilmişlere yönelik kontrol de yapılamamaktadır.¹⁴⁴

Oy kullanarak katılım, demokrasilerde, fazla çaba gerektirmemesi ve diğer katılım yöntemlerine göre kolay olmasından en yaygın katılım yöntemidir.

2.2.7.2. Referandum

Referandum, klasik demokrasi kuramında halkın doğrudan kendisini ilgilendiren kararlara oy kullanarak katılmasıdır. Doğrudan demokrasinin uygulama alanı bulmadığı, günümüzün yaygın düşüncesidir. Bu düşünceye neden olan faktörler doğrudan demokrasinin kentlerin nüfus yoğunluğundan kaynaklanan maliyet, zaman ve etkinlik olarak uygulanabilir olmasının imkânsıza yakın görülmesinden kaynaklanmaktadır. Referandumun, diğer adıyla halk oylamasının bir diğer önemi ise seçilmişlerin gücünü halktan aldığını göstermesidir. Yani meclisin gücünün kaynağının millet iradesi olduğu ve millet denetimine tabi olduğunun göstergelerinden biri, önemli konularda referandum yapılmasıdır. Yurttaşların halk oylamasıyla iktidarda söz söyleme hakkına sahip olması, iktidarın güvensizliği ihtimalini ortaya çıkarması, iktidarın otoritesini sarsma ihtimali olsa da referandum, yurttaşların seçimlere katılmaya teşvik edilmesi ve aracıya ihtiyaç duyulmadan doğrudan yurttaşların kendilerini ifade etmesini sağlar ayrıca siyasal katılıma teşvik edici özeliğe sahiptir.¹⁴⁵

2.3. YÖNETİŞİM

Yönetişim, çağdaş bir yönetim modeli olarak, özel sektör ve kamu ile sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerini bir araya getirerek ortak çıkarlar için çözüm bulmalarını öngören ve bu doğrultuda tarafların önceliklerinin ve değerlerinin taraflarca

¹⁴⁴ Yunus B. Güler ve Alper Güler, “Yerel Katılımın Belediyelerde Hizmet Pazarlamasına Etkisi: Kırıkkale İl Örneği”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, Cilt 16, Sayı 1, (Haziran 2014), s. 128.

¹⁴⁵ Rafet Çevikbaş, “Yerel Yönetimlerde Siyasal Katılım”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı 461, (Aralık 2008), s.79.

benimsenmese bile anlamalarının beklendiği bir yaklaşımdır. Yönetişim, merkezi yönetimin otorite ve yetkisini sivil toplum örgütleri ile paylaştığı yönetim felsefesidir.

Yönetişim kavram olarak, klasik yönetim anlayışının tek taraflı olan ilişkileri yerine, daha modern etkileşimli ilişkiler içeren ve çok aktörlü, birlikte yönetme anlayışına dayanan, tarafların birlikte düzenleme yaptıkları ve kamu ile özel sektör ortaklığına dayanan bir yönetim süreci anlayışıdır. Yönetişimin hayata geçirilmesindeki temel faktör, bir bölgede yaşayan yurttaşların doğrudan kendilerini ilgilendiren konularda alınacak kararlara katılım sürecine zemin sağlayacak yapının, yani yerinden yönetim anlayışının sağlanmasıdır.¹⁴⁶

Ortak bir amacı hayata geçirmek için tek özneli merkezden alınan kararlarla hiyerarşik bir yapıda iş bölümü yapılarak üretim yapılan ve bunu yaparken de kaynakları kendinden kullanan yönetim anlayışından, çok aktörlü, adem-i merkeziyet anlayışına dayanan merkezden yönetmek yerine toplumdaki diğer aktörleri yönetime dahil eden, yönlendiren ve karar alma sürecine dâhil eden yönetim modelinin üç boyutundan söz edilebilir, bunlar; sistemsel, siyasal ve yönetseldir. Yönetişimin sistemsel boyutu devlette toplanan güce sivil toplum kuruluşları ve özel sektör gibi aktörleri de dâhil etmektir. Sistemin bir başka boyutu ise hukuksal ve resmi süreçlerden sonra oluşan hükümetten çok daha geniş bir yapıyı öngörmektedir. Yönetişimin siyasal boyutu, belli bir yörede yaşayan yurttaşın mümkün olan her alanda ve şekilde siyasal ve yönetsel karar alma süreçlerine katılımını ifade etmektedir ve bu sayede devletin meşruiyetinin ve şeklen demokratik niteliğinin ötesinde bir anlayışı öngörmektedir. Yönetişimin yönetsel boyutu ise etkin, saydam, bağımsız, hesap verebilir, denetlenebilen bir kamu yönetimi hizmeti kastedilmektedir.¹⁴⁷

Yönetişim, ilk olarak 1989 yılında Dünya Bankası Raporu ile literatüre girmiştir. Dünya Bankası'nın, öncelikli olarak yolsuzlukla mücadele için politikalar geliştirmek amacıyla geliştirdiği bir kavramdır yönetişim. Dünya Bankası bazı devletlerin yaşamış

¹⁴⁶ Hamit Palabıyık, “Yönetimden Yönetişime: Yönetişim, Kentsel Yönetişim ve Uygulamaları ile Yönetişimde Ölçülebilirlik Üzerine Açıklamalar”, Çukurçayır, M. Akif ve Tekel, Ayşe (ed.), **Yerel ve Kentsel Politikalar**, (210-242), Konya: Çizgi Kitabevi, 2003, s.227.

¹⁴⁷ Mustafa Ökmen, Serhat Baştan ve Abdullah Yılmaz, ‘Kamu Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar ve Bir Yönetişim Faktörü Olarak Yerel Yönetimler’, Abdullah Yılmaz ve Mustafa Ökmen (ed.), **Kamu Yönetimi**, , Ankara: Gazi Kitabevi, 2004, s.41.

olduğu ekonomik bunalımların yönetişimle aşılabacağı kanısına varmıştır. Dünya Bankası'nın 1989 yılı raporu ile kuramsal dayanaklara kavuşan yönetim kavramı, kısa bir sürede devletlerin yeniden yapılandırılması süreçlerine damgasını vurmaya başlamıştır. Bu doğrultuda yönetim modelinin getirdiği ilk önemli yenilik, kamu işletmeciliğinin “minimal devlet” anlayışını “düzenleyici devlet” anlayışı doğrultusunda geliştirmek olmuştur.¹⁴⁸

Bu bağlamda yönetim, kamu yönetimi, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarını içine alan kompleks bir sistemi ve bunların kendi aralarındaki ilişkiler ağı ve karşılıklı etkileşimleri ifade etmekte kullanılmaktadır. Saydamlık, hesap sorma, katılım, yönetim katmanları arasındaki uyum, yerindelik ve hukukun üstünlüğü yönetim kavramının temel özellikleri ve ölçütleri olarak kabul edilebilir.¹⁴⁹

¹⁴⁸ Ceren Kalfa ve Faruk Ataay, “Yönetişim: Devlet-Toplum İlişkilerinde Yeni Bir Aşama” **Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 17, Sayı 3, (2008), s.229.

¹⁴⁹ Ökmen ve Baştan, **a.g.e.**, s. 55.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KENT KONSEYLERİNİN OLUŞUMU, GELİŞİMİ VE MUŞ KENT KONSEYİ ÖRNEĞİ

3.1. KENT KONSEYLERİ NEDİR?

Kent Konseyleri, yurttaşları yönetime dâhil eden veya etmeyi planlayan bir sistemdir. Bir başka deyişle, Kent Konseylerini, yurttaşların kendilerini bire bir ilgilendiren kararlara katılımı, yönetime her aşamada katılan, sorgulayan, yönetimi denetleyen bir konuma gelmesi ve yönetimde verimliliği artırma çabası olarak tanımlayabiliriz.

Kent Konseyleri, kentte yaşayan bireylere en kaliteli hizmetin nasıl ulaşıcağının belirlenmesine, kent sakinlerini ihtiyaç duyduğu kalitede yaşam tarzına kavuşturmaya ve kent kaynaklarının en verimli şekilde kullanılmasının sağlanmasına odaklanan bir yapı olarak tasarlanmıştır. Nitekim 03.07.2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76. maddesine bakılacak olursa Kent Konseylerinin kuruluş hedeflerinin, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kent hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmek¹⁵⁰ olduğunu görmekteyiz.

Kent Konseyleri, yerel demokrasinin gelişmesinde önemli kilometre taşlarından biri olarak kabul edilebilir. Daha önce de vurgulandığı gibi, yerel demokrasi, demokrasinin temelinde hayat bulur, yerel yönetimler denen olgu da insanlara en yakın ve en alt seviyedeki yönetim birimleridir. Yerel yönetimlerin en öncelikli görevi kent sakinlerinin yerel ortak ihtiyaçlarını karşılamaktır. Çeşitlilik gösteren insan ihtiyaç ve istekleri gibi yerel yönetimlerin sunduğu hizmetlerin de o denli karmaşık ve çeşitli olacağı kuşkusuzdur. Bunun yanında ulusal düzeyde sosyal ve ekonomik sorunlar da yerel yönetimlerin sunduğu hizmetler üzerinde etkilidir. Altyapı, kentleşme, çevre kirliliği ve barınma gibi temel konularda yerel halk, yerel yönetim birimlerinden yeterli düzeyde ve kalitede hizmet beklemektedir. Öte yandan sınırlı olanaklara ve yetkilere sahip yerel yönetim birimleri hizmetlerini birtakım temel ilkeler gözeterek yürütmek zorunluluğundadır. Yerel yönetimlerin insanların demokratik bir ortamda yaşama

¹⁵⁰ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/10/20061008-5.htm> (Erişim Tarihi: 07.08.2017).

eğilimini kuvvetlendirebilmesinde temel kuruluşlar olarak kabul edilmeleri, onların demokrasi fikri ile ilişkilendirildiklerini de göstermektedir.¹⁵¹

Demokrasiyle Kent Konseyleri arasındaki bağı yalnızca yerel ölçekli olarak düşünmek yeterli olmayacaktır. Nitekim 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76. maddesindeki Kent Konseyi tanımı da, Kent Konseylerinin hem yerel demokrasinin hem de ulusal demokrasinin güçlenmesi için gerekli olduğunu vurgulamaktadır. Çalışmanın bu bölümünde, öncelikle Kent Konseylerinin çeşitli yönleri ele alınacaktır.

3.1.1. Kent Vizyonunun ve Hemşehrilik Bilincinin Geliştirilmesi

Kent Konseylerinin kuruluş hedeflerinde yer alan Kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi konusunun daha iyi anlaşılabilmesi için başlıca bazı kavramların anlaşılması gerekmektedir. Burada “Vizyon”, “Kent Vizyonu” ve “Stratejik Plan ve Yönetim” kavramlarına değinilmiştir.

3.1.1.1. Vizyon

Vizyon kelimesinin anlamlarından biri “ileri görüş”tür. Ancak daha çok, gelecekte ulaşmak istediğimiz hedefler olarak kullanılmaktadır. Bir başka tanımla vizyon, bir organizasyonun gelecekte ne olmak istediğini, hangi noktaya gelmek istediğini, gelecekte ulaşılması arzu edilen durumu ifade eder.¹⁵²

Vizyon, başarılı olmak isteyen her organizasyonun -ister bir şirketin ister bir mahalli idarenin ya da başka yapıların- ortaya koymak zorunluluğu hissedeceği bir kavramdır. Yöneticinin, liderin daha önce hiç düşünülmemiş ya da başarılmamış, fakat gelecekte başarılması arzu edilen özgün düşüncelerini içerir. Liderlik kavramıyla birlikte ele alındığında vizyon sözcüğünün anlamı bireyselleşmektedir. Bu anlamda vizyon, bir liderin ne kadar geniş ufuklu, ileri görüşlü olduğunu, yaratıcılığa açık olup olmadığını ve başka düşüncelere değer verip vermediğini de yansıtır.¹⁵³

Kent yönetimleri düşünüldüğünde özelde belediye başkanının, daha geniş çerçevede bakıldığında yerel yönetimin de vizyonu olması beklenir. Bu anlamda bir vizyonun organizasyon içinde bulunan tüm bireyler tarafından benimsenebilmesinin

¹⁵¹ Kemal Görmez, **Yerel Demokrasi ve Türkiye**, Vadi Yayınları, Ankara, 1997, s.62.

¹⁵² İsmail Efil, **İşletme Yönetimi**, İstanbul: Aktüel Yayınları, 2004, s. 306.

¹⁵³ Erol Eren, **Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası**, İstanbul: Beta Yayınları, 2005, s 18.

koşulu ise hedeflenen vizyonunun iddialı, bireyler tarafından uygulanabilir, kent hizmetlerinden yararlananların yaşam kalitesini nasıl artırabileceğine olan inançtır. Kent vizyonu kavramı bir sonraki başlıkta ele alınacaktır.

3.1.1.2. Kent Vizyonu

Kent vizyonu kentin geleceğini planlayan, kentin şekillenmesinde söz sahibi olan kentlilerin bir araya gelerek kentin geleceğine yönelik ortak amaçlarda birleşmeleri ve bu amaçlara ulaşmak için projeler üretmeleridir. Günümüzde kent vizyonu artık kent geleceğine yön verip yönlendirmek amacıyla kullanır duruma gelmiştir.¹⁵⁴

Kentte yaşayan herkesin katılımıyla belirlenirse de kent vizyonu çok önemli noktadadır. Temsil boyutuyla sivil toplum kuruluşlarının ve üniversitelerin belirlediği bir temsilcinin kentin sorunlarını ele alması; kentsel planlamaların yapılması, yerleşim yerlerinin belirlenmesi ve altyapı hizmetleri konusunda en verimli projelerin yaşama geçirilmesi, kent sakinlerinin refah içinde bir ortamda yaşamasının yolunu açmak anlamına gelmektedir. Bu hedeflerin her biri, kent vizyonunun bir parçasıdır. Vizyon geliştirilirken kentin sadece yerelde değil uluslararası refah standartlarına ulaştırılması için projeler hazırlanmalıdır. Kent vizyonu geliştirilirken kısa dönemler için değil en az otuz, kırk yıllık projelere imza atılmasının ilerde en basitinden çarpık kentleşme gibi sorunların önüne geçebileceği açıktır.

3.1.1.3. Stratejik Plan ve Yönetim

Strateji, kelime anlamı olarak önceden belirlenen hedeflere ulaşmak için temel amaçlar ve hedeflerin bütününe denir. Strateji, yönetim biliminde ise devletin kritik görevlerini ve fonksiyonlarını içeren, bunlara hedef ve anlam yükleyen çok boyutlu bir kavram olarak tanımlanır.¹⁵⁵ Geçmişte çevre koşulları durağan, tahmin edilebilir nitelikte ve değişim doğrudan görülebilir yerel boyuttaydı. Günümüzde ise hızla gelişen teknoloji sayesinde yenilenme ihtiyacı da hızla artmaktadır. Bu nedendir ki, stratejik planların yapılması, bir organizasyonun başarılı olabilmesi ve varlığını sürdürebilmesi ya da yok

¹⁵⁴ Yıldırım Becerikli, “Stratejik Yönetim Planlaması”, **Amme İdaresi Dergisi**, 42. Yıl Özel Sayısı, 2009, s. 100.

¹⁵⁵ Mehmet Barca ve Asım Balcı, “Kamu Politikalarına Nasıl Stratejik Yaklaşılabılır?”, **Sakarya Üniversitesi İİBF Tartışma Metinleri**, 2004/4, s.1-31.

olmasına neden olacak kararların belirlenmesinde önemli bir yönetim kavramını ifade eder.

3.1.2. Hemşehrilik Bilincinin Geliştirilmesi

Hemşehrilik kavramı tanım olarak aynı köyden, aynı ilçeden, aynı ilden, aynı bölgeden veya ülke dışında ise aynı ülkeden insanları tanımlamak için kullanılır.¹⁵⁶ Hemşehrilik tanımı kişinin toplumsal durumunu tanımlar. Hemşehri kavramının oluşması için en az iki kişinin olması gerekir. Hemşehrilik aile kökeni aynı coğrafya olan ve hemşehrilik bağı tanınan ilişkilerin tanımlamak için kullanılır.¹⁵⁷

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 13. maddesinde Hemşehri şöyle ifade edilmektedir:

MADDE 13.- Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur.

Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır. Belediye sınırları içinde oturan, bulunan veya ilişkisi olan her şahıs, belediyenin kanunlara dayanan kararlarına, emirlerine ve duyurularına uymakla ve belediye vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarını ödemekle yükümlüdür.¹⁵⁸

Yine aynı kanunun 76. maddesinde Kent Konseylerinin bir amacının da hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Kent Konseylerinin aynı beldede yaşayanların kentsel bilincini ve hemşehrilik anlayışını artırmayı hedefleyen bir niteliğinden bahsedilebilir.

3.1.3. Kentin Hak ve Hukukunun Korunması

Kentte yaşayanların çevrelerine sahip çıkarak, kentlerinin fiziksel, toplumsal, siyasal ve kültürel olarak biçimlenişinde söz sahibi olma isteminde bulunmaları, kent hak ve hukukunun doğuşunu hızlandırmıştır. Tarihsel gelişimle birlikte ikinci kuşak temel

¹⁵⁶ <http://www.edebiyatdergisi.hacettepe.edu.tr/index.php> (Erişim Tarihi: 18/01/2017).

¹⁵⁷ Ayça Kurtoğlu, "Mekânsal Bir Olgu Olarak Hemşehrilik ve Bir Hemşehrilik Mekânı Olarak Dernekler", <http://www.ejts.org/document375.html>, 2005, s. 6 (Erişim Tarihi: 18.01.2017).

¹⁵⁸ <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5393.html> (Erişim Tarihi: 08.01.2017).

hak ve özgürlükler içinde ortaya çıkan sosyal haklar, kentleşmeyle birlikte hızla artmaktadır. Bununla birlikte çevre kirliliği, çevre hakkı, çevrecilik, çevre hukuku gibi kavramlar sık duyulmaya başlanmıştır. Konut hakkı, konut dokunulmazlığı gibi haklar devletin katkısı olmadan kişilerin kendi başlarına yararlanamayacağı haklardandır.¹⁵⁹

Kent hukukunun temeli konut hakkıdır. Konut hakkı, sadece yerleşme özgürlüğünün temelini oluşturmakla kalmamakta; diğer hak ve özgürlüklerin gerçekleşme ortam ve koşullarını da hazırlamaktadır. Bu nedenle konut hakkı güvence altına alınmadan, konut dokunulmazlığı ve sağlık hakkının bir anlamı kalmayacağı gibi, dengeli bir çevre ve kentleşme olanaklı değildir. Bu nedenle, konut hakkı insan hakların en düşük eşiği olarak nitelenebilir. Zira hakların minimal eşiği herkesin insan haysiyetine uygun bir yaşam sürdürmek amacı ile yararlanması gereken haklardır. Konut hakkı, içerisinde yer aldığı iktisadi, sosyal ve kültürel hakların insan hakları mimarisinde tuttuğu yer yeniden değerlendirilmeye tabi tutularak anlamlandırmak gerekir.¹⁶⁰

3.1.4. Sürdürülebilir Kalkınma

Uluslararası literatürde sürdürülebilir kalkınma kavramı, günümüz kuşaklarının ve gelecek kuşakların gereksinimlerinin ödün vermeden karşılanması olarak tanımlanmaktadır.¹⁶¹

Sürdürülebilir kalkınma günümüzün en popüler kavramlarından biridir. Hemen hemen her alanda sürdürülebilir kalkınmaya olan ihtiyaç, planlı yaşamın ihtiyaç duyulan bir kavram olmasını sağlamıştır. Sürdürülebilir kalkınma, gelecek nesillerin ihtiyaçları da göz ardı edilmeksizin şimdiki neslin ihtiyaçlarının karşılanması pratiğidir. İnsan ihtiyaçları terimi büyük ölçüde içinde yaşadığımız topluma göre şekillenmektedir. İhtiyaç terimi sadece yiyecek, içecek, barınma gibi temel ihtiyaçları değil, sağlık hizmetleri, sosyal güvenlik vb. ihtiyaçların da karşılanması anlamına gelmektedir.

Sürdürülebilir kalkınmanın temel gayesi ekonomik, sosyal ve çevresel olmak üzere üç alanda sürdürülebilirliği sağlamaktır. Ekonomik büyüme tamamen ekonomik

¹⁵⁹ Mesut Gülmez, Nagihan Durusoy Öztepe, Nergis Mütevellioglu, Oğuz Karadeniz ve Handan Kumaş, "Kentin Hak ve Hukukunun Korunması", **Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu II, Bildiriler**, İstanbul: Petrol-İş Yayınları, 2010, s. 342.

¹⁶⁰ İbrahim Kaboğlu, **Çevre Hakkı**, Ankara: İmge Yayınları, 1996. s.151.

¹⁶¹ UN, "Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future", <http://www.un-documents.net/ocf-02.htm#I>, (Erişim Tarihi: 18.01.2017).

kalkınma ve ekonomik ilerlemeyi içermektedir. Sosyal sürdürülebilir kalkınma ise sosyal eşitlik temelinde herkes için fırsat eşitliği, sosyal dışlanmanın olmadığı ve herkesin sosyal haklara kolay erişimini ifade eder. Çevresel sürdürülebilir kalkınma gelecek nesilleri düşünerek, yani kaynakların gelecek nesiller için de sağlıklı bir biçimde kullanımını, reformların çevre üzerindeki baskısının uygarlığı tehdit etmeyecek bir seviyede tutulmasını sağlamaktır.

Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı, birçok uluslararası zirvenin temel konusu olmuştur. Rio Zirvesi'nde kabul edilen Gündem 21 belgesinde de sürdürülebilir insan yerleşimleri, sürdürülebilir tarım ve kırsal kalkınmanın teşvik edilmesi gibi konularda açıklayıcı bir şekilde değerlendirilmiştir.¹⁶² Gündem 21 belgesiyle gönüllü kuruluşlara kalkınmanın sağlanması için aktif roller verilmiştir. Gündem 21'in başarıya ulaşmasından öncelikli ve temel olarak hükümetlerin sorumlu olacağı belirtilmekle birlikte, bu sürece halkın ve hükümet dışı sivil toplum kuruluşları gibi grupların etkin bir biçimde katılımının sağlanması gerektiği bu belgede vurgulanmıştır.

3.1.5. Çevreye Duyarlılık

Çevre, genel tabirle insanların yaşamını etkileyen dış etkenlerin bütünüdür. 2872 Sayılı Çevre Kanunu'nun 2. maddesinde çevrenin tanımı, canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve etkileşim içinde oldukları her türlü ortam olarak tanımlanmaktadır.¹⁶³

Çevreye duyarlılık, gelişen dünyada bütün ülkeleri ilgilendiren bir konudur. Birleşmiş Milletler tarafından 1972'de Stockholm'de Çevre ve Kalkınma Konferansı ve 1976 yılında yapılan ilk Habitat Toplantısı ile kent ve çevre sorunlarına devletler düzeyinde çözüm aramaya başlanmıştır. Ancak 1992 yılında yapılan Rio Konferansı ile çevreye duyarlılık temasının altyapısı tam olarak oluşturulmuştur.

Kentlilik bilincinde de çevre duyarlılığının beraberinde kente sahip çıkmayı da getireceği kabul edilmektedir. Kente sahip çıkma bilinci, çözümde ortaklık, birliktelik anlayışı ve sürdürülebilirlik kavramları ışığında, kent yönetimine etkin katılım, çevreye

¹⁶² Recep Bozdoğan, "Sürdürülebilir Gelişme Düşüncesinin Tarihsel Arka Planı", Halis Yunus Ersöz (ed.), **Sosyal Siyaset Konferansları Kitap 50**, İstanbul: İÜ Yayın No 4509, 2005, s. 1020.

¹⁶³ 2872 sayılı Çevre Kanunu, md. 2.

duyarlı kentli Kent Konseylerinin temsil ve halk denetimi biçiminde özetlenebilecek, demokratik ilkelerin pratikte uygulanmasının yapılabileceği en uygun toplumsal ve yönetsel birim olarak görülmektedir.¹⁶⁴

Çevrenin korunmasında, kirliliğin önlenmesinde çevrenin kontrol altına alınmasında kısacası çevrenin yönetiminde halkın katılımı en etkin düzeyde yerel düzeyde gerçekleşir. Bir kentte yaşayan halk; yeşil alana ve ormanlık alanlara duyduğu gereksinimi, sanayi, konut ve ticaret alanlarının dağılımını, tarihi ve kültürel alanların içinde bulunduğu koşulları, yeterli su, kanalizasyon ve yol hizmetlerinin mevcut olup olmadığını, aksayan noktaları ve bir ölçüde sorunların nedenlerini, çözüm geliştirmeyi hedefleyen kararların sonuçlarını en iyi bilendir. Bu nedenle yerel yöneticiler ellerindeki imkânları kullanmak için, politika oluşturma sürecinden hizmetin yürütülmesi sürecine kadar uzanan bir çerçevede, halkın her düzeyde yönetime katılmasını sağlayacak ve kurumlaştıracak mekanizmalara işlerlik kazandırmak durumundadır.¹⁶⁵ Çevreye duyarlılık, yerel yönetimlerde olmazsa olmazlardandır. Siyasi görüşü ne olursa olsun insanlar çevreyle her zaman iç içedir. Çevrenin önemini gören adayların son yıllarda seçilebilmek için kampanya döneminde çevreyi yakından ilgilendiren projeler açıklamaya başladıkları bir gerçektir. Kent yönetiminde çevre, belirleyici bir kavramdır.

3.1.6. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma

Kentler, yerel halkın ortak ihtiyaçlarını en verimli şekilde karşılamak üzere kurulmuş insan topluluklarıdır. Hızla artan kentleşme, kentsel hizmetlere olan talepleri de hızlandırmaktadır. Yerel yönetimlerde sosyal yardımlaşma ve dayanışma anlayışı, yerel idareye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme görevi ve işlevi yüklemektedir. Bu kapsamda yapılacak kamu harcamalarının, konut, eğitim, sağlık hizmetleri ve çevrenin korunmasının yanı sıra kimsesizlere ve işsizlere yardımı da kapsamı beklenmektedir.

Sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın tesis edilmesi, sosyokültürel faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, ihtiyaç duyulan altyapı yatırımlarının yapılması, stratejik politikalar üretilmesi; bireylerle toplum arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet kavramının

¹⁶⁴ Hamit Palabıyık ve Şermin Atak, “İzmir Büyükşehir Bütününde Mahalle Yönetimleri Profili”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 2, Sayı 3, (Temmuz-Eylül 2000), s.155.

¹⁶⁵ Ferzan Bayramoğlu Yıldırım, **Çevre ve Yerel Yönetim**, TC Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, İstanbul: IULA-EMME Yayını, 1994, s. 43.

güçlenmesine yönelik olarak kent yönetimlerinde sosyal dayanışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.¹⁶⁶

Sosyal devlet anlayışının ortaya çıkardığı belediyeçilik yaklaşımıyla 1950’li yıllardan itibaren belediyelere verilmiş olan birçok sosyal ve kültürel içerikli görev, kaynak yetersizliği ve belediyelerin ilgisizliği nedeni ile zamanla yerel yönetimlerin görev alanı dışında kalmıştır. 1990’lı yılların başından itibaren artan kent nüfusları, kent ihtiyaçlarının da artmasına neden olmuştur. Bu ihtiyaçları karşılamak için sosyal yardım ve sosyal hizmet merkezli sosyal politika bütçelerine daha fazla pay ayrılmıştır. Fakir, kimsesiz, özürlü ve yaşlı kimselere sunulacak her türlü hizmetler sosyal yardımlar kapsamı olarak artmıştır. Bu nedenle yerel yönetimlerin özürlü merkezleri, huzurevi, kadın ve çocuk sığınma evleri, hastane, poliklinik ve sağlık merkezlerinin kurulması ve kapsamlı meslek ve beceri kazandırma kurslarının düzenlenmesi gibi hizmetleri giderek yaygınlaşmaktadır.¹⁶⁷

Bugün gelinen noktada sosyal belediyeçiliğin, sadece altyapı hizmetlerinden ibaret olmadığı açıktır. Yerel yönetimler sosyal sorunların çözümünden de bire bir sorumludur. Bundan dolayı yerel yönetimler, kent sakinlerinin ihtiyaçlarını sadece yol, su ve kanalizasyondan ibaret göremezler. Bunların yanında kent sakinlerinin sosyal, kültürel ve benzeri ihtiyaçlarının da mutlaka dikkate alınması ve kent halkına gerekli hizmetlerin sunulması gerekir.

Kent Konseyleri, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı kapsayan yerel yönetim hizmetlerinde önemli bir role sahiptir.

Kent Konseyi Yönetmeliğinin Amaç bölümündeki 1. maddesinde yer alan sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın sağlanması sosyal devlet anlayışının geliştirilmesine yöneliktir. Yerel yönetimlerde sosyal yardımlaşma, ihtiyaç sahiplerine nakit yardımı olarak gerçekleştirmediği, bu nedenle çözüm odaklı olmaktan uzak olduğu görülmektedir. Kent Konseyleri bu alanda ihtiyaç sahiplerine yönelik çözüm odaklı çalışmalar yapmayı amaçlamaktadır.

¹⁶⁶ Akdoğan, Yalçın, “Ulusal Soruna Yerel Çözüm: Sosyal Belediyeçilik”, **Eminönü Bülteni**, İstanbul: 2002, Şubat Sayısı, s.58.

¹⁶⁷ Halis Yunus Ersöz. “5272 Sayılı Yasa Öncesinde Türkiye’de Belediyeler”, **Sosyal Siyaset Konferansları**, İstanbul: 2006, s.127.

3.1.7. Saydamlık

Saydamlık ilkesi kamu kaynaklarının kullanımı ile ilgili olarak son yıllarda kullanılan popüler söylemlerden birisidir. Bu ilke her türlü yönetim faaliyeti için saydamlığın sağlanması olarak ortaya çıkmıştır.¹⁶⁸ Saydamlık demokrasinin en önemli unsurlarından bir tanesidir. Yöneticilerin hesap verme sorumluluğunu sağlayan önemli mekanizmalardan biri olan saydamlık; yöneticilerin hedeflerini, bu hedeflere ulaşmak için uyguladıkları politikaları ve bu politikaların ortaya çıkarmış olduğu sonuçları görmek için gerekli olan bilginin düzenli, tutarlı, anlaşılabilir ve güvenilir bir biçimde sunulmasıdır. Saydamlık, kamusal kaynakların nasıl ve hangi amaçlara yönelik olarak kullanıldığını ve bu kullanımın sonuçları konusunda vatandaşlara gerekli bilgileri sağlayan bir mekanizmadır.¹⁶⁹ Yönetimde saydamlığın en önemli sonuçlarından biri halkın yönetime olan güveninin artmasıdır.

Yönetimde saydamlık veya başka bir ifadeyle şeffaflık, yöneticilerin elinde bulundurduğu bilgi ve belgelere ulaşmakla sağlanabilir. Aynı şekilde kamu yönetiminin hesap verebilmesi de halkın bilgilenmesi yoluyla gerçekleşir. Yönetime katılmak için yönetimin işleyişini, karar süreçlerini veya karar mekanizmalarını bilmek gerekir. Bu bilgilere ise ancak bilgi edinme hakkı ile ulaşılabilir.¹⁷⁰ Bilgi edinme hakkı ile ilgili, 2003 yılında 25269 Sayılı Resmi Gazete’de “4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu” yayımlanmıştır. Bu kanunun 1. maddesinde Bilgi Edinme Hakkı Kanunu’nun amacı, “*Demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.*”¹⁷¹ ifadeleriyle tanımlanmış ve bilgi edinme, kanuni bir hak olmuştur. Bu alanda yaptırıma bağlanmış düzenlemeler; rüşvet, kayırmacılık gibi yolsuzlukların ortaya çıkmasına yardımcı olacak. Böylece etik ilkeler kamu yönetiminde hâkim kılınacak, yönetimden hesap sorabilme kanalları genişletilerek sivil toplum güçlendirilecek, yönetimin karar verme sürecine vatandaşlar daha rahat katılacak,

¹⁶⁸ M. Ferhat Emil ve H. Hakan Yılmaz, **Şubat 2004 Mali Saydamlık İzleme Raporu**, İstanbul: TESEV Yayınları, 2004, s.110.

¹⁶⁹ Kalkan ve Alparslan, **a.g.m.**, s. 27.

¹⁷⁰ Necdet, Aksoy, “Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler ve Teknoloji Kullanımı”, **Türk İdare Dergisi**, Cilt 78, Sayı 452, (Eylül 2006), s. 56.

¹⁷¹ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/10/20031024.htm#1> (Erişim Tarihi: 13.02.2017).

sorumluluktan kaçma, kurallara sığınma gibi bürokratik hastalıklar azalacak, kamu hizmetlerinin kaliteli sunulmasına yardımcı olacaktır.¹⁷²

Kent Konseyleri de yerel yönetimler de saydamlığı sağlamayı görev edinmiştir. Nitekim Kent Konseyi yönetmeliğinin Kent Konseyinin görevleri bölümündeki 6. maddesi bu konuyla ilgili bir hüküm içermektedir. Maddede, Kent Konseylerinin kent yönetiminde saydamlık ilkesinin uygulanmasına katkıda bulunmasının amaçlandığı görülmektedir.

3.1.8. Hesap Verebilirlik

Hesap verebilirlik kavramı son yirmi yılda gündeme gelen, yönetimde yeniden yapılanma, değişim, reform, yeni kamu yönetimi ve yönetişim yaklaşımları gibi kavramların içinde vazgeçilmez olarak yer almıştır.¹⁷³

Hesap verebilirlik, yönetim olgusunun özünde olan bir kavramdır ve kaynakları yöneten her yöneticinin en temel yükümlülüğüdür. Hesap verme yükümlülüğünün kamu yönetiminde oluşturduğu sistemin, demokrasiler bakımından doğal ve son derece gerekli olduğu kabul edilmektedir. Yönetilenlerin yöneticilerden kamu kaynaklarının kullanımı konularında bilgi isteme ve hesap sorma hakkı, demokratik rejimlerin özünde bulunan temel haklardandır. Hesap verme yükümlülüğü günümüz kamu yönetimleri bakımından bir çağdaşlık kriteri olarak kabul edilmektedir.¹⁷⁴

Hesap verebilirlik, kamu hizmetlerinin niteliği ile ilgilidir. Kamu yöneticileri, yasal ve toplumsal sorumluluk anlayışı içinde kamu işlerini yürütmek zorundadırlar. Kamu hizmetlerinin niteliği ve özel hizmetlerden farklı yönleri, kamuda hesap verilebilirliğin önemini artırmaktadır. Kamu hizmetinin bu unsuru, onu yürüten kamu görevlilerinin, karar alırken daha dikkatli davranmalarını sağlayacaktır.¹⁷⁵

¹⁷² M. Akif Çukurçayır, M. Akif Özer ve Kasım Turgut, **Sayıştay Dergisi**, Sayı 86, (Temmuz-Eylül 2012), s. 8-9.

¹⁷³ Ahmet Hamdi Aydın, **Türk Kamu Yönetimi**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2009, s. 210.

¹⁷⁴ Kalkan ve Alparslan, **a.g.m.**, s. 30.

¹⁷⁵ Bilal Eryılmaz ve Hale Biricikoğlu, "Kamu Yönetiminde Hesap Verebilirlik ve Etik", **İş Ahlakı Dergisi**, Cilt 4, Sayı 1, (2011) s. 27.

Hesap verebilirlik mekanizmasının sağlanabilmesi için gerekli olan en önemli unsur hesap verme makamında olanların sorgulanabileceği bir yapının bulunmasıdır.¹⁷⁶

Kent Konseylerinin, yöneticilerin faaliyetlerinin araştırılması, inceleme ve soru sorabilme, yapılan hizmetler hakkında bilgi edinebilmesinde belediyelere karşı çok önemli bir noktada olacağı açıktır. Kentteki belediye faaliyetlerinin takibini yapması, hesap verebilirlik ilkesi gereğince gerekli araştırmaların yapılmasında, Kent Konseyleri Yönetmeliğinin Kent Konseyinin Görevleri bölümündeki 6. maddenin (h) bendinden anlaşılacağı üzere yerel yönetimlerde hesap verebilirliğin sağlanmasında Kent Konseylerinin önemli görev üstlenmesi beklenmektedir. Ancak Kent Konseylerinin belediyeye bağlı olması ve kendisine özgü bütçesinin olmaması Kent Konseylerinin belediyelere karşı hesap verebilirlik ilkesini uygulamasına engeldir, bu nedendir ki hesap verebilirlik ilkesinin uygulanabilmesi için kendi bütçesine sahip bağımsız bir kuruluş olarak Kent Konseylerine ihtiyaç vardır.

3.1.9. Katılım ve Yerinden Yönetim

Katılım, politik anlamda halkın yönetime demokrasinin gereği olarak katılmasıdır. Zaten demokrasinin özünde toplumu ilgilendiren karar sürecine vatandaşların katılımı vardır. Katılımın amacı, yönetimde en etkili kararların alınmasını sağlamak, siyaseti ve yönetimi etkilemektir. Katılımın tüm boyutlarıyla oluşması ve yaygın bir hâle gelmesi, merkez yerel ilişkilerini düzenli bir yapıya sokar ve aradaki bağların daha güçlü olmasını kolaylaştırır. Bu yönüyle siyasal katılma bütünleşmeyi sağlar. Bir yandan bu etkileşimin sağlıklı olmaması durumunda, yani merkezin yerelden gelen etkileri ya da istekleri karşılayamaması durumunda bütünleşme yerine tümünden kopma sorunu da doğabilir.¹⁷⁷

Katılım, toplumu ilgilendiren kararları başkalarının iradesine bırakmak değil, aksine ona sahip çıkmak ve bizzat biçimlendirmektir. Kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, yerel düzeyde alınan kararların gerekli hizmetlere dönüşebilmesi, katılım kanallarının açık tutulmasına ve çoğaltılmasına bağlıdır. Günümüz toplumlarına her

¹⁷⁶ TÜSİAD, “Bağımsız Düzenleyici Kurumlar ve Türkiye Uygulaması”, **TÜSİAD Dergisi**, TÜSİAD Yayınları, No:2002-12 s. 235.

¹⁷⁷ Ersin Kalaycıoğlu ve Ali Yaşar Sarıbay, “Tanzimat: Modernleşme Arayışı ve Siyasal Değişme”, Ersin Kalaycıoğlu ve Ali Yaşar Sarıbay (ed.), **Türkiye’de Siyaset: Süreklilik ve Değişim Dergisi**, İstanbul: Der Yayınları, 1995, s. 157.

konuda birtakım kolaylıklar sağladığı gibi yurttaş-yönetim ilişkilerinde de karşılıklı iş birliğini sağlayacak önemli olanaklar sağlamaktadır.¹⁷⁸

Kent Konseyleri, katılım esasına dayalı olarak örgütlenmiş kuruluşlardır. Yönetmeliğin Kent Konseylerinin görevleri başlığında yer alan kent yönetiminde katılımın sağlanması, farklı kesimlerin kent sorunlarına yönelik doğru çözümler sunmasına katkı sağlayacaktır.

Kent Konseyleri, yurttaşların yerel yönetimlere sadece seçimlerle değil yerel yönetimin alması gereken veya aldığı kararlara doğrudan katılmasını amaçlamaktadır. Bilindiği gibi yerinden yönetim, yurttaşın yaşadığı yerde ortaya çıkabilecek ihtiyaçların, gereksinimlerin örgütlenmiş bir yapı tarafından yerine getirilmesidir. Bir yurttaş için gerekli olan imkânların yanında, yurttaşın tercih etme noktasında farklı alternatifler sunan birim olarak çalışır ve çağdaş demokrasinin temel yapı taşıdır.¹⁷⁹

3.2. KENT KONSEYLERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Kent Konseylerinin dünyadaki gelişimi 1970'li yıllardan sonra hızla gelişmeye başlamıştır. Bunda insanların doğaya yapmış oldukları tahribatın etkisi vardır. Bu tahribatın önüne geçmek isteyen BM bünyesindeki uluslararası kuruluşlar, 1972 yılında birçok ülkenin hükümet temsilcilerinin katılımıyla Stockholm Zirvesi'nde bir araya gelerek çevre konusunda hassasiyete dikkat çekmişlerdir. 1983 yılında Birleşmiş Milletler Dünya Çevre Kalkınma Komisyonu oluşturulmuş ve komisyon tarafından 1987 yılında hazırlanan "Ortak Geleceğimiz Raporu"nda sürdürülebilir kalkınma kavramının tanımı yapılmıştır. Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için hedeflere ulaşılmasında yerel düzeyde katılımın önemli olduğu vurgulanmıştır. Sürdürülebilir kalkınma ilkesinin yaygınlaştırılması için 1992 yılında Rio de Janeiro'da Çevre ve Kalkınma Konferansı düzenlenmiştir.¹⁸⁰

¹⁷⁸ M. Akif Çukurçayır, "Yeni Yönetim Modeli Arayışları Çerçevesinde Halkın Yönetim Süreçlerine Katılım Olanakları", **Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildirileri**, TODAİE Yerel Yönetimler Araştırma ve Eğitim Merkezi, Ankara, 2000, s 212.

¹⁷⁹ M. Akif Çukurçayır ve Tuğba Eroğlu, "Yerel Yönetişim, Katılım ve Kent Konseyleri", **Yerel Politikalar**, 2012, s. 93.

¹⁸⁰ Erdal Kuluçlu, "5393 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kent Konseyleri" **Dış Denetim Dergisi**, Sayı 4, (Haziran 2011), s. 183.

Birleşmiş Milletler'in 1992 yılında Rio de Janeiro'da yapılan "Yeryüzü Zirvesinde" 21. yüzyılın küresel hedeflerinin belirlenmesi için "Rio Bildirgesi ve Gündem 21" adı altında iki belge yayımlanmıştır.¹⁸¹ Bu iki belgenin de temelinde sürdürülebilir kalkınmanın hayata geçirilmesi vardır. Bu iki eylem planının da sürdürülebilir kalkınmanın dönüm noktası olduğu söylenebilir.

Yerel yönetimlerin bir parçası olarak yeni bir katılım mekanizması olan Kent Konseyleri, Birleşmiş Milletler'in 1992 Rio Yeryüzü Zirvesi'nde gündeme gelmiştir ve uygulamaya geçilmiştir. Gündem 21 yapısının parçası kapsamında oluşturulmuştur.¹⁸²

3.2.1. Kent Konseyinin Tarihçesi

Kent Konseyinin ne olduğunu anlayabilmek için öncelikle Kent Konseyinin temellerinin nelere bağlı olduğunu bilmek gerekir. Bu bakımdan bilinmesi gereken ilk nokta, Kent Konseylerinin, Rio Konferansı ile temellendirilen Gündem 21 ve Yerel Gündem 21 eylem planları sonucunda gündeme gelerek yönetimin yerelde uygulanmasını hedef aldığı uygulamalar olduğudur.¹⁸³

Gündem 21; 21. yüzyılda çevre ve kalkınmayı etkileyen tüm alanlarda Birleşmiş Milletler'in küresel hedeflerinin belirlenmesi amacıyla 1992 yılında Rio'da düzenlenen 'Yeryüzü Zirvesinin' sonucunda ortaya çıkan en geniş kapsamlı eylem planıdır. Gündem 21, dünya üzerinde artan problemlerin çözümü için 'küresel ortaklık' kavramını ortaya atmıştır. Temelinde sürdürülebilir kalkınmanın hayata geçirilmesi olan Gündem 21'in başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için uluslar üstü kurumsal yapılar, devletler, yerel yönetimler, bölgesel kuruluşlar, sivil toplum örgütleri ve hedef kitle olarak tüm insanların da etkin olarak süreçte yer almaları gerektiği söylenmiştir. Çünkü dünyada meydana

¹⁸¹ Zerrin Toprak, **Yerel Yönetimler**, Ankara: Nobel Yayın, 2006, s. 288.

¹⁸² Hasan Yaylı, Yönetimden Yönetişime Geçişte Bir Halk Katılımı Yolu Olarak Kent Konseyleri, Özgür Önder ve Fatih Kırışık, (ed.), **Kamu Yönetimi ve Siyaset Biliminde Karar Verme**, Ankara: Orion Kitabevi, 2012, s.182.

¹⁸³ Deniz Taşkın, "Kentleşme, Yerel Gündem 21 ve Kent Konseyleri", **Turkish Studies**, Ankara: 2013, Volume 8/12 Fall, p. 391-402.

gelen eğitim, ekosistem, yolsuzluk, insan hakları ihlalleri gibi birçok sorunun temelinde yurttaşların katılım eksikliğinin olduğuna inanılmıştır.¹⁸⁴

Türkiye’de Kent Konseylerinin kuruluş sürecinin Yerel Gündem 21 kapsamında başladığı söylenebilir. Yerel Gündem 21 uygulaması 1997 yılı sonlarına doğru UNDP’nin katkıları ile IULA-EMME’nin koordinatörlüğünde “*Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Teşviki ve Geliştirilmesi*” Projesi ile başlamıştır. İki yıllık uygulama sürecinden sonra proje 1999 yılında başarıyla tamamlanmış, 2000 yılında, projenin ikinci aşaması, yine UNDP’nin desteğiyle “*Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Uygulanması*” adı altında başlamıştır. Bu doğrultuda Yerel Gündem 21’in ivmesiyle birtakım başka projeler daha yapılmıştır.¹⁸⁵ 2005 yılında Kent Konseyleri Kanunlaşarak hayatımıza girmiştir.

Ülkemizde 03.07.2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 76. maddesine dayanılarak hazırlanmış olan Kent Konseyi Yönetmeliğine göre Kent Konseyi şöyle tanımlanmıştır:

“Merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların ve sivil toplumun ortaklık anlayışı ile hemşehrilik hukuku içerisinde bulunduğu, kentin kalkınma önceliklerinin, vizyonlarının sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği, ortak aklın ve uzlaşmanın esas olduğu demokratik yapılar ile yönetim mekanizmaları...”¹⁸⁶

3.2.1.1. Rio Deklarasyonu

Deklarasyonun ismini aldığı Rio de Janeiro’da toplanan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı. 1972’de Stockholm’de kabul edilen maddeleri daha ileriye taşımayı amaçlamıştır. Konferans, ülkeler arasında işbirliği bilincini tesis ederek yeni ve eşitlikçi bir küresel ortaklığı amaçlayan, tüm insanlığın yararını isteyen küresel çevre ve

¹⁸⁴ Mehmet Aktel, Yakup Altan, vd., Kerman, U. ve Lamba, M.), Kalkınma Ajanslarının Mali Yapıları ile Kurumsal Kabiliyet Ve Kapasitelerinin Değerlendirilmesi: Faaliyet Raporları Üzerinden Bir Analiz, Mustafa Ökmen, (ed.), **Küreselleşme, Yerelleşme Sarmalında Kalkınma Ajansları, Yapılar, Sorunlar ve Çözüm Arayışları**, Ankara: Orion Kitabevi, s. 21-42.

¹⁸⁵ Emrealp, **a.g.e.**, s. 30.

¹⁸⁶ İçişleri Bakanlığı, 03.07.2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 76. maddesine dayanılarak hazırlanan Kent Konseyi Yönetmeliği madde (4), Ankara, 2006.

kalkınma sisteminin bütünlüğünü koruyan uluslararası anlaşmalar yaparak dünyanın geleceğini korumayı amaçlamıştır.¹⁸⁷

Rio Deklarasyonunun Kent Konseylerinin asıl kuruluş amaçlarını gösteren bazı ilkeleri ise şöyledir:

İlke 1:

İnsanoğlu sürdürülebilir gelişme konusunun merkezindedir. İnsanların doğa ile uyumlu sağlıklı ve verimli bir hayata hakları vardır.

İlke 2:

Ülkeler, Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ve Uluslararası hukuk ilkeleri uyarınca diğer ülkeler ve kendi ulusal sınırları ve kontrolleri dışında kalan alanlardaki çevreye zarar vermemek kaydıyla kaynaklarını kendi çevre ve kalkınma politikaları doğrultusunda kullanma hakkına sahiptir.

İlke 8:

Ülkeler, sürdürülebilir gelişmeyi ve halkları için daha yüksek yaşam koşulları sağlayabilmek üzere sürdürülebilir nitelikte olmayan üretim ve tüketim kalıplarını azaltma ve ortadan kaldırma hedeflerinin yanı sıra, uygun demografik politikaları benimsemelidir.

İlke 12:

Ülkeler, çevre sorunları ile daha etkin bir mücadele için tüm ülkelerde ekonomik büyüme ve sürdürülebilir gelişmeyi sağlayacak destekleyici ve açık uluslararası bir ekonomik sistemin geliştirilmesi için iş birliği yapmalıdır. Çevresel amaçlı ticaret politikası önlemleri keyfi ve haksız bir ayrımcılığın ve uluslararası ticarete gizli bir kısıtlamanın aracı olmamalıdır. Çevre sorunları ile ilgili olarak, ithal eden ülkenin sınırları dışındaki tek taraflı eylemlerden kaçınılmalıdır. Sınırlar ötesi ve küresel çevre sorunlarına ilişkin önlemler, mümkün olduğunca uluslararası görüş birliğine dayanmalıdır.

İlke13:

Ülkeler kirlilik ve diğer çevresel zararları için sorumluluk ve tazminata yönelik ulusal yasalarını geliştireceklerdir. Ayrıca, kendi yetki ve denetim alanlarındaki faaliyetler nedeniyle bu alanların dışında neden oldukları çevresel zararlar için sorumluluk ve tazminata yönelik uluslararası mevzuatın daha da geliştirilmesi için hızlı ve kararlı bir biçimde iş birliği yapacaklardır.

İlke14:

Ülkeler çevre ve insan sağlığına zararlı madde ve faaliyetlerin diğer ülkelere transferini önlemek üzere etkin bir iş birliğini gerçekleştireceklerdir.

İlke16:

Ulusal otoriteler, kirliten öder ilkesi ve kamu yararı doğrultusunda, uluslararası ticaret ve yatırım üzerinde olumsuz bir etkiye yol açmaksızın çevresel maliyetlerin içselleştirilmesini ve ekonomik araçların kullanımını hızlandırmak üzere çaba göstermelidir.

İlke 22:

¹⁸⁷ Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı Raporu, Stockholm: Birleşmiş Milletler Yayınları, Satış No E.73.II.A.14 Bölüm I, 5-6 Haziran 1972.

Bilgileri ve geleneksel pratikleri nedeniyle yerli insanlar ve onların toplumları ve diğer yerel toplumların çevresel yönetim ve kalkınmada hayati rolleri vardır. Devletler onların kimliklerini, kültürlerini ve çıkarlarını kabul etmeli ve gerektiği gibi desteklemelidir ve sürdürülebilir kalkınmayı başarmada onların etkili katkılarını mümkün kılmalıdır.

İlke 26:

Ülkeler çevreye ilişkin her tür uyuşmazlığı, Birleşmiş Milletler Sözleşmesi çerçevesinde barış içinde ve uygun araçlarla çözeceklerdir.

İlke 27:

Bu deklarasyondaki ilkelerin uygulanması ve sürdürülebilir gelişme alanındaki uluslararası hukukun gelişmesi amacıyla ülkeler ve halklar iyi niyetle ve bir ortaklık ruhu içinde iş birliği yapacaklardır.¹⁸⁸

Bu maddelerden de anlaşılacağı üzere çevre sorunlarının uluslararası etkileri ve küresel bir boyuta ulaşması, bu sorunlarla baş etmenin de uluslararası işbirliğiyle mümkün olduğunun görülmesini ve bu doğrultuda alınacak önlemlerin ortaya konulmasını gerekli kılmıştır. 1992’de yapılan Rio Konferansı’na kadar birçok çevresel konularda toplantılar yapılmıştır. Rio Konferansı’nın asıl amacı, 1972’de kabul edilen BM Stockholm Çevre Konferansı kararlarının hayata geçirilmesi gayesidir. Yeni ve küresel bir boyutta iş birliğinin yapılabilmesi için devletlerin, yönetimlerin ve sivil toplum örgütlerinin birlikte çalışarak küresel çevrenin her türlü olumsuzluklardan kurtulabilmesi; dünyadaki gerek yer altındaki gerekse yer üstündeki kaynakların daha bilinçli, daha tasarruflu kullanılması ve gelecek kuşaklara daha yaşanılabilir bir çevre bırakılması gayesiyle düzenlenmiştir.¹⁸⁹

Rio Konferansı bildirgesi, Türkiye’nin de içinde yer aldığı birçok ülkenin ve sivil toplum örgütlerinin başkanları, devlet ve hükümet başkanlarıca imzalanmıştır. Bildirgede; dengeli ve sürekli kalkınmayı sağlamak ve insanlar için kaliteli yaşanılabilir yaşam çevreleri oluşturmak için, devletlerin kısıtlı olan kaynaklarıyla üretim ve tüketim kalıplarının dengelenmesinin ve gerektiğinde azaltılmasının önemini altı çizilmiştir. Ayrıca geleneksel ve yerel uygulamaların kalkınma, gelişme ve çevre üzerindeki önemi vurgulanıp sürdürülebilir kalkınmanın başarılmasında etkili ve geniş katılımın

¹⁸⁸ Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı Raporu, Stockholm: Birleşmiş Milletler Yayınları, Satış No E.73.II.A.14 Bölüm I, (5-6 Haziran), 1972.

¹⁸⁹ Ecehan, Özmehmet, “Dünyada ve Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımları”, **Yaşar Üniversitesi Dergisi**, Cilt 3, Sayı 12, (2008), s.7.

sağlanabilmesi için kimliklerin ve kültürlerin desteklenmesi istenilmiştir.¹⁹⁰ Rio Bildirgesi'nde ayrıca, "Ormancılık Prensipleri", "Çölleşme ve Mücadele Sözleşmesi", "Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi" ve "İklim Değişikliği Çevre Sözleşmesi" düzenlenmiştir. Rio Konferansı'nın önemli sonuçlarından biri de, Ekonomi, Çevre ve Toplumsal alanlarda devlet başkanlar, hükümetler ve sivil toplum kuruluşların gerçekleştirmeleri gereken çalışmalara yön veren 21. yüzyıla yönelik "Gündem 21" adı verilen bir eylem planının kabul edilmiş olmasıdır.¹⁹¹

Rio Deklarasyonunun bütününe ve özellikle İlke 22'deki "yerel insanların hayati rolü" vurgusuna bakıldığında, Kent Konseylerinin kuruluşunun arka planında dünyada sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasının ve çevrenin korunmasının yattığı anlaşılmaktadır.

3.2.1.2. Gündem 21

3.2.1.2.1. Gündem 21 Nerede ve Nasıl Ortaya Çıkmıştır?

Dünya üzerinde 15. yüzyıl sonlarından 16. yüzyıl başlarına doğru coğrafi keşifler, bilimsel ve teknolojik buluşlarla sanayi devrimine giden yol hız kazanmıştır. Buna bağlı olarak dünya toplumları tüketen, yok eden ve tahrip eden bir kimliğe dönüşmüştür. Bu yolda kırsal alanlardan ve köylerden kentlere kitleler halinde göçler başlamış ve hâlen günümüzde de bu göçler devam etmektedir. Bunun sonuçlarından biri olan kentler; büyük vaatlerin mekânı olduğu gibi ekolojik, sosyal ve ekonomik boyutta toplumsal sorunların ve çatışmaların yaşandığı alanlar hâline gelmiştir.¹⁹² Özellikle 1970'li yıllardan bu yana daha çok iktisadi büyümeyle kalkınma şekilleri insanlığı ciddi anlamda tehdit ve tehlikelerle karşı karşıya getirmiştir. Bu gelişmelerin doğanın doğal dengesini ve sistemini çok büyük ölçüde tahrip ettiği gözlemlenmiştir. Gözlemlenen asit yağmurları, kirlilik atıkları, ozon tabakasının incelmeye ve delinmesi, susuzluk, çölleşme, denizlerin kirlenmesi, ormanların yok edilmesi gibi çevre sorunları ve açlık, yoksulluk, işsizlik gibi toplumsal boyuttaki sorunlar ciddi kaygı oluşturmakla beraber büyük ölçüde duyarlılıkları artırmıştır. Birleşmiş Milletler bu konuda harekete geçerek 1972 yılında

¹⁹⁰ United Nations (UN), **Rio Declaration**, Rio, 1992.

¹⁹¹ Öz Mehmet, **a.g.m.**, s. 8.

¹⁹² <http://siyasaliletisim.org/blog/2008/09/01/suerdueruelebilir-kalknma-ve-guendem-21/> (Erişim Tarihi: 09.07.2017).

Stockholm'de konferans gerçekleştirmiştir. Düzenlenen Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı'nda temel olarak 'sürdürülebilir kalkınma' kavramı öne çıkmıştır. Bu anlamda sürdürülebilir kalkınmanın başarılabilmesinin temelinde katılım faktörünün olmazsa olmazlardan olduğu belirtilmiştir. Birleşmiş Milletler 1983 yılında bu konuyla ilgili bir adım daha atarak Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu Kurulmuştur. Komisyon sürdürülebilir kalkınma ve çevre konusunda öngörüler içeren raporlar yayınlamıştır. Bu raporlarda insanlığın karşı karşıya olduğu tehditler üzerinde durulmuştur. Komisyon bunlara çözüm arayışında, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve söz sahibi olması üzerinde ciddi anlamda durmuştur.¹⁹³

1992 yılında Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde toplanan Birleşmiş Milletler üyesi ülkeler Gündem 21 başlığıyla küresel eylem planını ortaya koymuştur. Gündem 21 eylem planının ana başlığı olan 'sürdürülebilir kalkınma' konsepti, 20. yüzyıl sonlarında şekil almaya başlamıştır.¹⁹⁴

Gündem 21'in ilkelerini, hedeflerini ve amaçlarını başarılı bir şekilde gerçekleştirmesi için birçok uluslararası konferanslar düzenlenmiştir. Bunlardan biri de 1996 yılında İstanbul'da toplanan Habitat II 'Kent Zirvesi'dir.¹⁹⁵

¹⁹³ Sadun Emrealp, **Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler El Kitabı**, İstanbul: Şubat, 2005, s.16.

¹⁹⁴ <https://kemalkaratas.tr.gg/G-Ue-NDEM-21-.htm> (Erişim Tarihi: 11.07.2017).

¹⁹⁵ <http://www.mfa.gov.tr/yerel-gundem-21.tr.mfa> (Erişim Tarihi: 11.07.2017).

3.2.1.2.2. Gündem 21 İlke ve Amaçları

Gündem 21, 19. yüzyıldan itibaren insanlık tarihinde hedeflenip de başarılı olunamayanların analizini yaparak, çevre ve ekolojik, sosyal ve ekonomik sorunları ele alarak bunlara çözüm üretmeyi ilke edinmiş ve amaçlamıştır. Gündem 21 buna yönelik eylem planıdır. Gündem 21 eylem planı 4 kısımdan ve toplamda 40 maddeden oluşmaktadır ve bölüm başlıkları şöyledir:

1. Kısım: Sosyal ve Ekonomik Boyutlar
2. Kısım: Kalkınma İçin Kaynakların Korunması ve Yönetimi
3. Kısım: Temel Grupların Rollerinin Geliştirilmesi
4. Kısım: Uygulama Araçları
40. Bölüm: Karar Alma Sürecinde Bilgi.¹⁹⁶

Gündem 21, bu ilke ve hedeflerden de anlaşılacağı üzere içinde bulunduğumuz yüzyılda doğa ve kalkınmayı etkileyen tüm konularda hükümetlerin, devlet liderlerinin ve tüm sivil oluşumların üstlenmesi gereken rollerin tanımını yapan ve bu kuruluşlarca kabul edilen en geniş kapsamlı eylem planıdır. Gündem 21'in değindiği en önemli nokta ise devletlerin kendi içerisindeki eşitsizlikler, gittikçe artan yoksulluk, hastalıklar, açlık ve dünyanın eko-sistemindeki gün geçtikçe artan olumsuzluklardır. Çözüm olarak ise, temel ihtiyaçların karşılanması, hayat standartlarının iyileştirilmesini, çevreye daha çok önem verilmesini ve daha iyi korunmasını, dünyanın daha yaşanılabilir bir geleceğe ulaşmasını sağlayacak “Küresel Ortaklık” ilkesi ortaya konmuştur.¹⁹⁷

3.2.1.3. Yerel Gündem 21

Gündem 21'in 28. maddesinde “Gündem 21'in desteklenmesinde Yerel Yönetimlerin Girişimleri” başlığında sıralanan, kent yönetiminde sürdürülebilirlik ilkelerinin kabul edilmesi Yerel Gündem 21'in çıkış noktasını oluşturur. Yerel Gündem 21, çevre sorunlarının bölgesel ve gerçek manada yerel ya da uluslararası bir boyut kazanması, çevrenin korunması ve kirliliğin önlenmesi gibi ilkelerin hayata

¹⁹⁶ Emrealp, a.g.e., s. 17.

¹⁹⁷ Uğur Yıldırım ve Şerif Öner, “Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımlarının Türkiye’ye Yansımaları.” **Çağdaş Yerel Yönetimler**, Cilt 12, Sayı 4, (Ekim 2003), s. 12-13.

geçirilmesinin ancak yerinden yönetimlerden başlayarak çözüme ulaşılabileceğini ortaya koymuştur.¹⁹⁸

Birleşmiş Milletler 1992 Rio Yeryüzü Zirvesi'nde çevre sorununa en etkin çözüme ulaşmayı sağlamak için, eşitsizlik, açlık, yoksulluk ve ekosistemdeki bozuklukların yerelden başlanarak giderilmesi gerektiğine kanaat getirilmiştir. Bu nedenle hükümetlerin ve sivil toplum kuruluşlarının yerel yönetimlere Gündem 21'in 28. bölümünden de anlaşılacağı üzere daha güvenli bir gelecek için destek vermeleri istenilmiştir.

Gündem 21'de ele alınan sorunların ve çözüm yollarının büyük çoğunluğunun yereldeki faaliyetlerden kaynaklanması nedeniyle belirlenen sorunlarla etkili bir şekilde mücadele edilebilmesi için yerel yönetimlerin katılımına ve iş birliğine ihtiyaç duyulacağına kanaat getirilmiştir. Yerel yönetimlerin öncülüğünde, sivil toplum kuruluşları ve tüm ilgililerin birlikte hareket ederek kendi sorunlarının ne olduğunu ve önceliklerini belirleyerek, kentleri için "21. Yüzyılın Yerel Gündemini" belirlemeleri istenmiştir. Yerel Gündem 21'in Gündem 21'de yer alması. Aslında sanıldığı kadar kolay olmamıştır. Yeryüzü zirvesi öncesinde yapılan hazırlık toplantılarında, ulusal heyetlerde yer alan merkezi yönetimlerin temsilcileri, Gündem 21'in 28. bölümünün içeriğine sıcak bakmamış ve Yerel Gündem 21'in taslağa alınmasına karşı çıkmışlardır. Ancak yerel yönetimlerin ve konuya duyarlı sivil toplum kuruluşlarının çabaları sonucu Rio Zirvesi'ne çok az bir süre kala Brezilya'nın başka bir kentinde toplanan yerel yönetimlerin başkanları ve konuya duyarlı sivil toplum kuruluşlarının yoğun baskısı ve girişimleri sonucunda Yerel Gündem 21, Gündem 21 taslağına son düzenlemeler yapılırken dâhil olabilmıştır.¹⁹⁹

Gündem 21'de yerel yönetimlerin halka en yakın yönetim birimleri olarak görülmesi yerel yönetimlere yönelik hedefleri ortaya koymaktadır. Bu hedefler ise şöyledir:

Her ülkenin kendi yerel yönetimlerinden, kendi kent halkları ile kentteki vatandaşların, sivil toplum kuruluşlarının katılımı ile kentlerinin gündemini, yani Yerel Gündem 21'lerini oluşturmalarının istenmesi kararlaştırılmıştır. Buradaki amaç o kentte

¹⁹⁸ Ömer Torlak, "Belediye Hizmetlerinde Pazarlama", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Sayı 8/1, (Ocak, 1999), .s. 97-98.

¹⁹⁹ Emrealp, **a.g.e.**, s.19.

yaşayan tüm kesimin ortak fikrinin alınması ve bu fikir birliği ile kabul edilen bir gündem oluşturmaktır.

Uluslararası topluluklar ile yerel yönetimler arasındaki iş birliğinin artırılması güçlendirilmesine yönelik daha sağlam adımlar atılmasının teşvik edilmesi benimsenmiştir. Bununla birlikte ulusal yönetimlerden Yerel Gündem 21 ilkelerinin yerel yönetimlerde sağlıklı bir şekilde uygulanması için öncülük etmeleri ve bu doğrultuda kendi ulusal politikalarını ve programlarını Gündem 21’de benimsenen yerel politikaları esas alarak yapmaları ve daha önceden yapılan programlarını da bu hususu dikkate alarak gözden geçirmeleri gerektiği vurgulanmıştır.

Yerel yönetimler arasında deneyim ve bilgi alışverişinin sağlanması, zenginleştirilmesi için yerel yönetim birlikleri ve diğer yerel yönetimlerin yöneticileri arasındaki işbirliği ve koordinasyonun sağlanması ve geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu belirtilen hedeflere ulaşmak için her yerel yönetim birimleri öncelikli olarak kendi kentlerindeki hemşehrileri ve yerel kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ile sürekli diyalog içerisinde olmaları ve kentlerinin sorununa en uygun ve en doğru çözümü bulmaları amaçlanmaktadır.²⁰⁰

3.2.1.4. Habitat II Zirvesi

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu 1994’te Habitat II’nin Kent Zirvesi olmasına karar vermiştir. Bunun için New York’ta BM’ye bağlı Habitat II Sekreterliği kurulmuştur. Habitat II Kent Zirvesi’ne Avrupa ve Asya’yı birbirine bağlayan coğrafi konumundan dolayı Türkiye’nin ev sahipliği yapması kararlaştırılmıştır. 1996 yılının Haziran ayında zirve İstanbul’da toplanmıştır. Habitat II Kent Zirvesi, Birleşmiş Milletler’in daha önceden yaptığı konferansların bir sentezi ve 20. yüzyılın son toplantısı olması nedeniyle önemlidir.²⁰¹

Gündem 21’in Türkiye’de tanınması, büyük ölçüde, 1996 yılında İstanbul’da düzenlenen BM Habitat II İnsan Yerleşimleri Konferansı (Kent Zirvesi) sayesinde olmuştur. Gündem 21’in özellikle “Sürdürülebilir İnsan Yerleşimleri Gelişmesinin Desteklenmesi” konulu 7. bölümü, Habitat II gündeminin belkemiğini oluşturmaktadır.

²⁰⁰ Emrealp, **a.g.e.**, s.20.

²⁰¹ http://www.hkmo.org.tr/yayinlar/dergi_goster.php?kodu=78&dergi=1 (Erişim Tarihi: 12.07.2017).

Bu bağlamda, Habitat II gündeminin iki ana hedefini oluşturan “Herkes Yeterli Konut Sağlanması” ve “Kentleşen Dünyada Sürdürülebilir Yerleşmeyi Gerçekleştirmek” hedefleri, Gündem 21 ile kopmaz bağlar oluşturmakta ve “sürdürülebilir kalkınma” kavramının, temel insan haklarına ve kentsel haklara uzanan geniş bir çerçevede ele alınması gereğinin altını çizmektedir.²⁰²

BM Habitat II “Kent Zirvesi”, Rio’da başlatılan Yerel Gündem 21 hareketini, yerel yönetimin “kolaylaştırıcı” rolünün altını çizerek, “iyi yönetim”in temel ilkelerini ön plana çıkararak ve yerel yönetim, sivil toplum ve özel sektör iş birliğini teşvik ederek, güçlendirmiş ve zenginleştirmiştir. Konferans sırasında UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) tarafından uluslararası bir program olarak benimsenen Yerel Gündem 21 uygulamaları, Türkiye’nin de içinde bulunduğu 80’i aşkın ülkede, yaygın biçimde desteklenmeye başlanmıştır. Bu bağlamda, Türkiye’de Yerel Gündem 21 uygulamalarının, Habitat II ile eş zamanlı olarak başlaması rastlantı değildir. Katılımcı yaklaşımların küresel dayanakları olarak, Rio “Yeryüzü Zirvesi”nin açmakta zorlandığı kapıyı İstanbul “Kent Zirvesi” aralamış ve yerel yönetimlerimizin Yerel Gündem 21 ile tanışmasını ve sahiplenmesini sağlamıştır.²⁰³

Habitat II Zirvesi gündeminde, “sürdürülebilir kalkınmanın” olmazsa olmazlarının demokratik, insan haklarına saygılı, şeffaf, katılımcı ve halka hesap veren yönetimler olduğu belirtilmektedir. Böylelikle, 21. yüzyılın başlarında sıkça ifade edilen “yönetişim” ilkesinin de temel çerçevesi belirlenmiş olmaktadır. Habitat Gündemi, bu gündemin etkin olarak yaşama geçirilmesinin ön koşulunun yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve diğer yerel aktörlerin etkin katılımı olduğunu vurgulayarak son bulmaktadır.²⁰⁴

3.2.2. Türkiye’de Yerel Gündem 21 ve Kent Konseyleri

Birleşmiş Milletler öncülüğünde yapılan çalışmalarda artan nüfus ve sanayileşmeyle birlikte çevre kirliliğine dikkat çekmek amacıyla konferanslar düzenlenmiştir. Birleşmiş Milletler bünyesinde yapılan bu çalışmalar sürdürülebilir kalkınma kavramına odaklanmaya neden olmuştur. Özellikle 1970’li yıllardan itibaren artan sanayileşmeyle ve aynı doğrultuda artan kentleşmeyle birlikte çevre sorunlarına

²⁰² Emrealp; **a.g.e.**, s. 23.

²⁰³ Emrealp; **a.g.e.**, s. 23.

²⁰⁴ Emrealp; **a.g.e.**, s. 24.

olan duyarlılık da artmıştır. Yapılan konferanslarda önemli kararlar alınmıştır. Hazırlanan eylem planlarında sürdürülebilir kalkınma yolunda yerel yönetimlerin önemli olduğu vurgulanmıştır. Yönetişim, yani çok aktörlü, toplumsal ortaklıklara dayalı bir yönetim anlayışının geliştirilmesi yönünde kararlar alınmıştır.

Türkiye’de kent konseyinin gelişimi 1996’da İstanbul’da toplanan Birleşmiş Milletler’in Habitat II “İnsan Yerleşimleri Konferansı” ile birlikte tanınmıştır. 1996 yılında İstanbul’da yapılan Habitat II Konferansı’nda sürdürülebilir kalkınmanın temelinde demokratik, insan haklarına değer veren, katılımcı, şeffaf ve halka hesap veren yönetimler olduğu belirtilmiştir. Bunlar Habitat II Konferansı’nda yönetim ilkesinin temellerinin belirlendiğini gösterir. Bu ilkelerin etkin bir şekilde hayata geçirilmesi için en önemli koşul yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve yerel aktörlerin etkin katılımı vurgulanmıştır.²⁰⁵

1996 yılında İstanbul’da yapılan Habitat II Konferansı’nda yönetimle ilgili vurgulanan hususlar, yukarıda değinildiği gibi Yerel Gündem 21 hedeflerinin Türkiye’de tanınmasını sağlamakla kalmamış, ülkede Kent Konseylerinin temellerinin de bu konferanstan sonra atılmasına da yol açmıştır. Bu hususta, kentlerden başlayarak dünyanın sorunlarına duyarlı olma bilinci, sorunlara ortak çözümler bulma anlayışı ve aktif katılım temel başlıklar olarak benimsenmiştir. Belirtilen bu başlıklara ulaşılabilmesi için yerel yönetimlere, “Kentler İçin Eylem Planı” hazırlama yetkisi verilmiştir. Bu doğrultuda merkezi yönetim, yerel yönetimler ile sivil toplum kuruluşları ve diğer yerel aktörlerle birlikte kent sorunlarına çözümler üretmeleri ve bu amaç doğrultusunda kentin tüm kesimleriyle iş birliği yapılarak belirlenen hedeflere ulaşılması amaçlanmıştır.²⁰⁶

Yerel Gündem 21, Türkiye’de 1997 yılında UNDP’nin desteğiyle, IULA-EMME Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatının öncülüğünde yürütülen “Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Teşviki ve Geliştirilmesi” projesi ile başlamıştır. Bakanlar Kurulu’nun kararı ile başlatılan proje, iki yıllık uygulama döneminden sonra, Aralık 1999’da tamamlanmıştır. Projenin başarılı olmasıyla birlikte

²⁰⁵ Salih Batal, İzzet İsmail Dur ve Volkan Topçu, “Yeni Büyükşehir Belediye Kanunu Bağlamında Kent Konseylerinin İşlevselliği ve Ölçek Sorunu”, **II. Ulusal Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Bursa: Nisan 2015, s. 36.

²⁰⁶ Mehmet Akif Özer, “Yerel Demokrasi, Demokratik Yerel Yönetimler ve Yerel Yönetimlerin Demokratikleştirilmesi Kavramlarının Analizleri Üzerine”. **Türk İdare Dergisi**, Sayı 426. (2000) s.57.

UNDP, ikinci aşamaya da destek vermiştir. Bakanlar Kurulu'nun kararıyla projenin ikinci aşamasına 2000 yılının Ocak ayında başlanmıştır. Bu ikinci projeye birlikte birçok alt proje yapılmıştır. Proje ortağı yerel yönetimlerin sayısının elliye geçmesiyle proje uzun dönemli programa dönüşmüştür.²⁰⁷

Yerel Gündem 21, projelerle somut hâle gelmeye başlamıştır. Bakanlar Kurulu'nun 1998 yılından itibaren bu konuda aldığı kararlarla birlikte hukuki zemine oturmuştur.

Türkiye Yerel Gündem 21 programı 2001 yılında UNDP tarafından dünyadaki Yerel Gündem 21 programları içerisinde en başarılı program olarak ilan edilmiş ve hatta 2002 yılında Birleşmiş Milletler'in düzenlediği Johannesburg Zirvesi de bu kapsamda en iyi uygulama örneklerinden biri olarak sunulmuştur. 2002 yılında sürdürülebilir kalkınma ulusal raporunda yerel yönetimlerde iyi yönetişimin belediyeciliğin olduğu yerlerde yaşayanlarla birlikte ve iş birliği içinde karar alma süreci, uygulama ve denetlemeyle gerçekleştirilebileceği vurgulanmıştır. 2002 yılından sonra gelen hükümetler tarafından da bu konuda yapılan reform çalışmaları yasalaştırılmaya başlanmıştır. Bu süreçte İl Özel İdareleri yenilenmiş, yürürlüğe giren kanunlarla belediye ve büyükşehir belediyeleri, merkezi yönetimin bazı yetkilerini üstleneceği şekilde düzenlenmiştir.²⁰⁸

Kent Konseyleriyle yerelde yöneten ile yönetilenin “ortaklık” modelinin hayata geçirilmiştir. Bu modelle hedeflenen; katılımcı, demokratik ve yönetim özellikleriyle yerel demokrasiyi güçlendirmektir. Bu ortaklık ile sivil toplum örgütleri, özel sektör, kamu sektörü ve hemşehrilerin katılımıyla oluşturulan Kent Konseylerinde, ortaya çıkan fikirleri belediye meclisine ileterek Gündem 21'lerin amacına hizmet edilmektedir.²⁰⁹

Kent Konseyleriyle, yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşları ve yerel halkı bir araya getirerek onlarla sürekli iletişim hâlinde olduğu bir yönetim modelinin oluşturulması hedeflenmiştir. Konseyler aracılığıyla, kentte yaşayan farklı kesimlerin almış oldukları tavsiye niteliğindeki kararları, belediye meclisine sunulacak ve yerel halkın yönetime katılımı sağlanacaktır. Bununla birlikte Yerel Gündem 21 sürecinin etkin

²⁰⁷ Emrealp, **a.g.e.**, s.30.

²⁰⁸ Gözde Kestellioğlu, “Yerel Demokrasi ve Kent Konseyleri: Kahramanmaraş Örneği”, **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt 1, Sayı 1, (2011), s.121-141.

²⁰⁹ Yavuz Bozkurt, “Yerel Demokrasi Aracı Olarak Türkiye’de Kent Konseyleri: Yapı, İşleyiş ve Sorunlar” **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 40, (Nisan 2014), s. 235.

bir şekilde hayata geçirilmesi için aktif katılım, kentine sahip çıkıp çözümde ortaklık ilkelerinin benimsenmesini sağlamak da Kent Konseylerinin amaçları arasındadır.²¹⁰

Türkiye’de 1990’lı yıllardan sonra yerel yönetimlerde tüm paydaşları bir araya getirerek ortak akıl oluşturulması amacıyla Kent Senatosu, Kent Kurultayı, Kent Parlamentosu ve Kent Meclisi gibi isimler adı altında halkın kent yönetiminde etkili olmasını hedefleyen platformlar yaşama geçirilmiştir. Bu platformlar Yerel Gündem 21’in kapsamında oluşturulmuştur. Kentlerde yönetime katılımın vurgulandığı 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda yönetime katılımın gerçekleşmesi için bir platforma yer verilmektedir. Bu platform “Yerel Gündem 21” adı ile ilk olarak İzmir, Adana, Bursa, Trabzon, Adapazarı, Tekirdağ, Van, Kars, Edirne, Eskişehir, Antalya, Afyonkarahisar, Manisa ve Diyarbakır illerinde kurulmuştur. Ancak şimdilerde “Yerel Gündem 21” adı yerine “Kent Konseyleri” adı kullanılmaktadır ve birçok belediyede Kent Konseyleri oluşturulmuştur.²¹¹

3.3. MUŞ KENT KONSEYİ ÖRNEĞİ

Bu bölümde Muş Kent Konseyi üzerinde durulacaktır. Ancak, yerel yönetim anlayışını ortaya koymak açısından, mercek altına alınan ilin tarihi özelliklerinin ve bugünkü durumunun genel hatlarıyla verilmesi gerekmektedir. Bu nedenle Muş Kent Konseyi örneğini ayrıntılı olarak ele almadan önce Muş ilinin tarihini ve yerel yönetimler açısından çok önemli olan nüfus durumuyla ilgili bilginin verilmesi yararlı görülmüştür.

3.3.1. Muş İlinin Tarihi

Muş ilinin bilinen tarihi Urartular ile başlar. Muş ilinin önemi, Urartular için krallığın Batı yolunun bir merkezi durumunda olmasından geliyordu. Başkent Tuşpa’dan Batı’ya giden yol, bugünkü coğrafi adlandırmalarla şöyleydi: Malazgirt Ovasını geçtikten sonra Murat Irmağı vadisi boyunca Varto’nun güneyinden Muş Ovasına varır, buradan batıya yönelir, Bingöl üstünden Elazığ-Malatya yolu ile de Orta Anadolu ve Kuzey Suriye’ye uzanırdı.²¹²

²¹⁰ Gözde Kestellioğlu, “Yerel Demokrasi ve Kent Konseyleri: Kahramanmaraş Örneği”, **Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı: 52-74**, Bursa: Bursa Kent Konseyi, 2011.

²¹¹ Bozkurt, **a.g.e.**, s. 235.

²¹² <http://www.mus.gov.tr/ilimizin-tarihcesi> (Erişim Tarihi: 14.07.2017).

Muş ve çevresi Arap akınları döneminden başlayarak Türklerin Bizans ordusunu 1071’de Malazgirt’te bozguna uğratmasına kadar Bizans hâkimiyetinde kalmıştır. Muş, Bizans İmparatorluğu ile Doğu Anadolu’ya hâkim olan Abbasiler arasında sık sık el değiştirmiştir.²¹³

Selçukluların başına geçen Sultan Alparslan, Malazgirt Kalesini ele geçirmiş ve ardından Suriye’ye yönelmiştir. Bizanslılar da Selçukluları kesin yenilgiye uğratmak için İmparator Diogenes komutasında büyük bir orduyla Doğu Anadolu’ya bir sefer düzenlemiştir. Bizans ordusu, Malazgirt’i kuşatıp ele geçince kaledeki bütün Müslümanları kılıçtan geçirmiştir. Bizans ordusunun doğuya yöneldiğini haber alan Sultan Alparslan güney seferinden vazgeçmiş, hızla Anadolu’ya yönelerek Malazgirt önlerine gelmiştir, kalenin Bizanslıların eline geçtiğini görünce savaş hazırlıklarını başlatmıştır. 1071 yılında yapılan ve Türklerin galibiyetiyle sonuçlanan Malazgirt Savaşının sonuçları büyük olmuştur. Bu savaşla Anadolu’nun Türkleşmesi dönemi başlamış, Böylece Muş ve çevresi kesin olarak Türklerin hâkimiyeti altına girmiştir.²¹⁴

3.3.2. Muş İlinin Coğrafi Konumu ve Nüfus Bilgileri

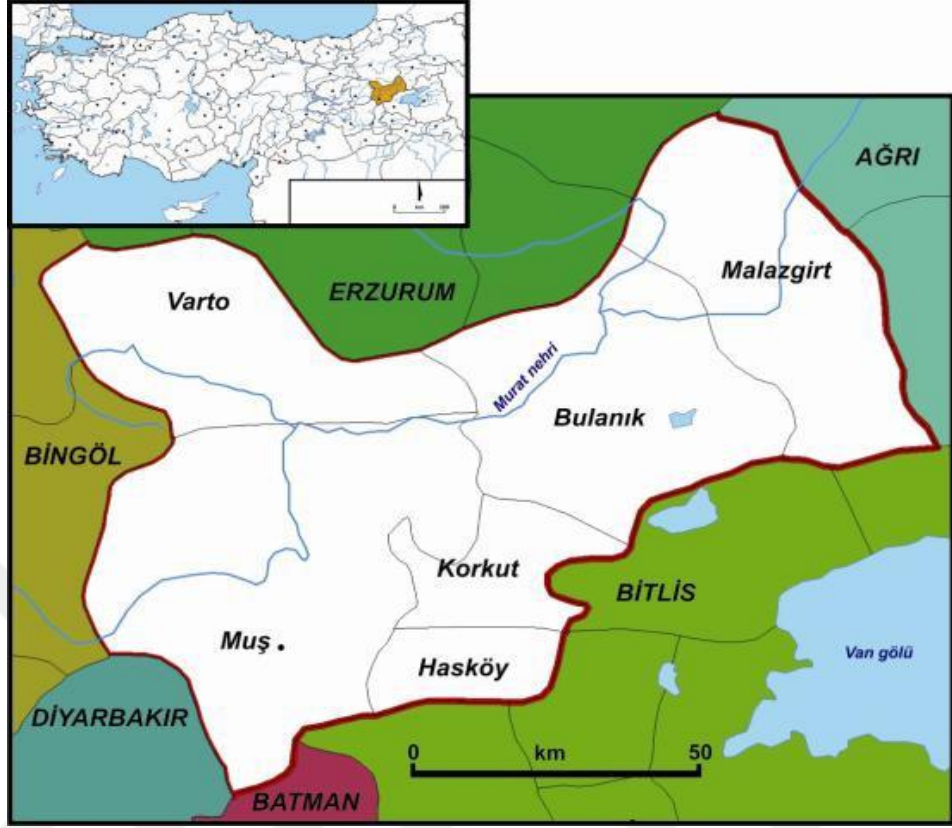
Muş, Doğu Anadolu Bölgesi’nin Yukarı Murat-Van Bölümünde yer almaktadır. Muş’un doğusunda Bitlis ve Ağrı, batısında Bingöl, kuzeyinde Erzurum ve güneyinde ise Diyarbakır, Batman illeri bulunmaktadır. Muş ili yaklaşık olarak 8116 km² alanı kaplamaktadır. Muş ilinin beş ilçesi vardır. Bunlar tarihi bir öneme sahip olan Malazgirt başta olmak üzere Bulanık, Varto, Korkut ve son olarak Hasköy ilçeleridir (Şekil 3.1).²¹⁵

²¹³ <http://www.mus.gov.tr/ilimizin-tarihcesi> (Erişim Tarihi: 14.07.2017).

²¹⁴ <http://www.mus.gov.tr/ilimizin-tarihcesi> (Erişim Tarihi: 14.07.2017).

²¹⁵ Mehmet Emin Sönmez, “Muş İlinin Nüfus Hareketlerinin Nedenleri ve Sonuçları”, **Türk Coğrafya Dergisi**, İstanbul: Türk Coğrafya Kurumları Yayınları, Sayı 55, (2010), s. 45-46.

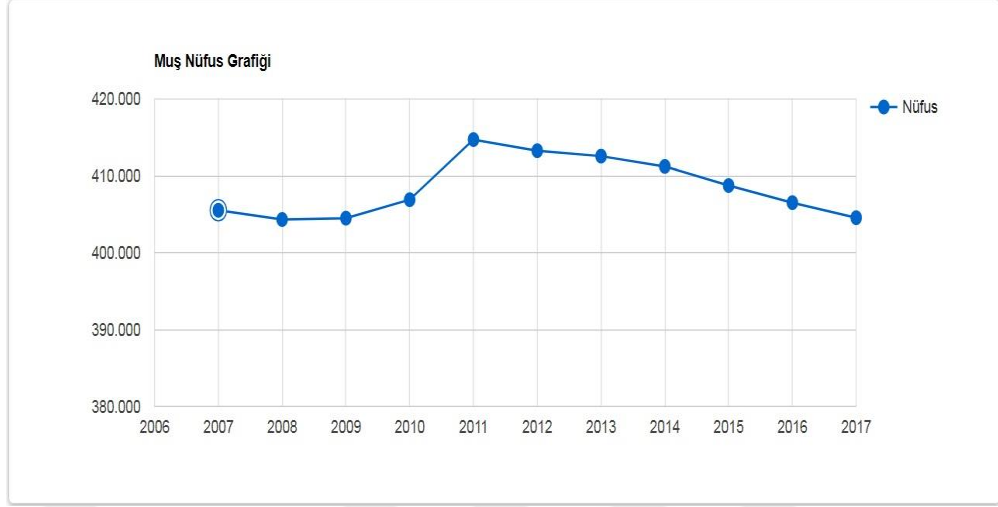
Şekil 3.1. Muş İli Haritası.

Muş ilinin nüfusu, ekonomik ve sosyal nitelikler yönünden Doğu Anadolu Bölgesi'nin genel özelliklerini yansıtmaktadır. İklim ve topografya Muş ilini genel olarak ekonomik faaliyetlerde önemli düzeyde kısıtlamaktadır. Bu da sosyal ve kültürel anlamda geri kalmışlığa, aynı zamanda nüfusun dışarıya göç etmesine neden olmaktadır. Muş ilinde 2007 yılından 2017 yılına kadar olan sürede nüfus artış durumu (Şekil 3.2).²¹⁶

²¹⁶ <https://www.nufusu.com/il/mus-nufusu>

Şekil 3.2. Muş İlinde Nüfus Gelişimi (2007-2017)

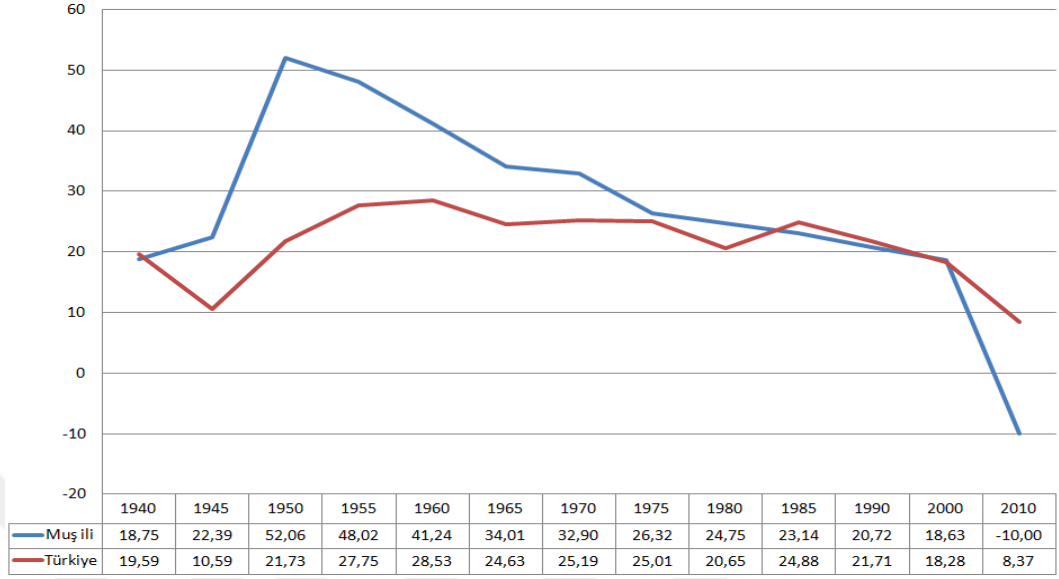
Türkiye’de genellikle yıllık nüfus artış hızıyla Muş’taki artış geçmişte doğru orantılı bir seyir göstermiş olsa da 2011 yılından itibaren Muş’un nüfusu sürekli düşüşe geçmiştir. (Şekil 3.3).²¹⁷

Muş ilindeki nüfusun düşmesinin temel nedeni göçtür, Doğu Anadolu Bölgesi genelinde, özeldense Muş ilinde, yurttaşları göçe iten temel etmenlerin başında ekonomik nedenler gelir. Göçlerin genelde sanayi ve ticaret merkezlerine yönelik olduğu tespit edilmiştir. Göç eğilimi insanların eğitim düzeyleri ve mesleki becerileriyle doğru, yaşlarıyla ters orantılı olarak ortaya çıkmaktadır. Doğu Anadolu Bölgesi’nde yaşayan yurttaşların genel olarak göç etmesinin temel nedenleri eğitim, sağlık ve kültürel olanakların yetersizliği yanında bölgenin olumsuz iklim koşullarıyla da yakından ilişkili görülmektedir.²¹⁸

²¹⁷ Sönmez, a,g,a., s. 47,

²¹⁸ DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), **Doğu Anadolu Projesi Ana Planı Mevcut Durum ve Analizleri**, Cilt I, Ankara: T.C Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Yayınları, 2000.

Şekil 3.3. Muş İli ve Türkiye Geneline 1940-2010 Yılları Arasında Nüfusun Yıllık Artış Hızı (%)

Muş ilinde meydana gelen asıl büyük göç hareketlerini iç göçler oluşturmaktadır. Türkiye’de esas itibariyle kırsal yerleşmelerden şehirlere doğru meydana gelmekte olan bu göçler, ülkede bölgeler arasında ekonomik seviye bakımından büyük dengesizlikler olduğu için aynı zamanda bölgeler arası gelişmişlik farkındandır.²¹⁹

Özellikle 1950-1980 yılları arasında yaşanan ekonomik ve siyasi olaylar, nüfusun hızla artması, buna karşılık iş imkânları ve daha iyi yaşam koşullarını sağlayacak altyapı yatırımlarının gerçekleştirilememesi, Türkiye’nin özellikle doğusundan batısına doğru göçlere neden olmuştur. Göç olayı, Muş ilinde özellikle 1960’lı yıllardan sonra hız kazanmış ve günümüze kadar devam etmiş ve devam etmektedir.

Muş ilinden olan göçlerin büyük çoğunluğu ülkemizin en fazla sanayileşmiş ve sosyoekonomik olarak en gelişmiş illeri olan İstanbul, İzmir, Bursa ve Ankara gibi illere olmaktadır. Muş’a olan göçlerin ise çoğunluğunu memur kesimi, diğer bir kısmını ise büyük şehirlerde ikamet eden Muşlular oluşturmaktadır. Özellikle serbest meslek sahibi ve yaş itibariyle çalışma koşulları zorlaşan bireylerin bir bölümü, belli bir birikim elde ettikten sonra Muş’a geri dönmektedir. Dolayısıyla Muş’tan ekonomik nedenlerle göç eden bireylerin bir kısmı belli bir süre sonra geriye dönmekteler.²²⁰

²¹⁹ Sönmez, **a.g.a.**, s. 49.

²²⁰ Sönmez, **a.g.a.**, s.50.

3.3.3. Muş Kent Konseyi

3.3.3.1. Muş Kent Konseyinin Amacı

Muş Kent Konseyi, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76. maddesi ve 8 Ekim 2006 tarihli, 26313 sayılı Kent Konseyi Yönetmeliğinin 1. maddesinde belirtilen doğrultuda; Muş'taki kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması ve bu bağlamda Muş'un tarihi, kültürel mirasının korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık ve Muş'taki çevre kirliliğinin ve çevresel değerlerin tahribinin önlenmesi, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, kamu kurumları açısından yönetimde açıklık sağlama, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmek, çalışmalar yürütmek amacı ile kurulmuştur.²²¹

Muş Kent Konseyi Genel Kurulu, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76. maddesi kapsamında 25.10.2014 tarihinde ilk toplantısını gerçekleştirerek kurulmuştur. Sivil toplum kuruluşlarının ve halkın yerel kararlara katılımını temel hedeflerinden biri olarak belirleyen Muş Kent Konseyi, bu kapsamda “yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşehrilik hukuku ve ortak yaşam bilincinin geliştirilmesini, çok ortaklı ve çok aktörlü yönetim anlayışının benimsenmesini sağlamak” ve “ilin kalkınma hedefleri” olmak üzere iki temel plan belirlemiştir. Bunlarla birlikte Muş Kent Konseyi, çevreden Muş tarihine ve kültürel mirası korumaya, tüketici haklarından çevre ve şehircilik çalışmalarına uzanan birçok konuda Muş halkının kent hakkında bilgi ve bilinç düzeyini artırmayı amaç edinmiştir.²²²

3.3.3.2. Muş Kent Konseyinin Toplanması ve Oluşumu

Muş Kent Konseyi, mahalli idareler genel seçim sonuçlarını izleyen 3 ay içinde toplanarak, belediye Başkanının Başkanlığında seçimli ilk genel kurul toplantısını yapmıştır. Muş Belediye Başkanı'nın başkanlığında toplanan seçimli genel kurul toplantısında, toplantıyı idare etmek üzere Kent Konseyi üyeleri arasından en az dört kişiden oluşan divan kurulu seçilmiştir. Divan kurulunun oluşturulmasından sonra, Kent Konseyi Başkanı ve Yürütme Kurulu üyeleri seçilmiştir. Çalışma Gruplarına üye seçimi

²²¹ Muş Kent Konseyi Kasım 2014 tarihli Yönergesi.

²²² Muş Kent Konseyi Kasım 2014 tarihli Yönergesi.

de bu toplantıda yapılmıştır. Yönergeye göre, Genel Kurulun kararıyla çalışma gruplarına üye seçilmesi işlemi müteakip toplantıya bırakılabilir. İlk iki yılın sonunda yapılan ikinci dönem seçimli genel kurul toplantısı, mevcut Kent Konseyi Başkanı'nın çağrısı üzerine toplanır. Kent Konseyi genel kurulu ve yürütme kurulunun toplanamaması nedeniyle çalışamaz hale geldiği durumlarda belediye başkanı, seçimli genel kurul çağrısı yapabilir.²²³

3.3.3.3. Muş Kent Konseyinin Görevleri

Muş Kent Konseyinin görevleri 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76. maddesi ve Kent Konseyi yönetmeliğinin 6. maddesi doğrultusunda aşağıdaki hususlardan oluşur:

- a. Yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşehrilik hukuku ve ortak yaşam bilincinin geliştirilmesini, çok ortaklı ve çok aktörlü yönetim anlayışının benimsenmesini sağlamak,
- b. Sürdürülebilir gelişmenin sağlanması ve bu konuda ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik planların hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak,
- c. Kente ilişkin temel stratejiler ve faaliyet planlarının belirlenmesinde, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti kapsayan ortak bir aklın oluşturmasına katkıda bulunmak,
- ç. Yerellik ilkesi çerçevesinde katılımcılığı, demokrasiyi ve uzlaşma kültürünü geliştirmek,
- d. Kentin kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek,
- e. Kent kaynaklarının etkili, verimli ve adil kullanımına katkıda bulunmak,
- f. Sürdürülebilir kalkınma anlayışına dayalı kentin yaşam kalitesini geliştiren, çevreye duyarlı ve yoksulluğu giderici programları desteklemek,
- g. Sivil toplumun gelişmesine ve kurumsallaşmasına katkıda bulunmak,
- ğ. Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal yaşamdaki etkinliklerini artırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlamak,
- h. Kent yönetiminde saydamlık, katılım, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik ilkelerinin uygulanmasına katkıda bulunmak,
- ı. Kent konseyinde oluşturulan görüşlerin değerlendirilmek üzere Belediyeye, il özel idaresine ve merkezi yönetim kuruluşuna gönderilmesini sağlamak.

3.3.3.4. Muş Kent Konseyinin Üyeleri

Muş Kent Konseyi aşağıda belirtilen kişi, kurum ve kuruluş temsilcilerinden oluşur:

²²³ Muş Kent Konseyi Kasım 2014 tarihli Yönergesi.

- a. Muş Valisi veya görevlendirdiği temsilcisi,
- b. Muş Belediye Başkanı veya temsilcisi,
- c. Muş Alparslan Üniversitesi'nin temsilcisi,
- d. Sayısı 10'u geçmemek üzere Muş Valisi tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri,
- e. Muş Belediyesi sınırları içerisinde yer alan bütün mahallelerin muhtarları,
- f. Muş'ta teşkilatını kurmuş olan siyasi partilerin temsilcileri,
- g. Muş'ta var olan kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, baroların ve ilgili dernekler ile vakıfların temsilcileri,
- h. Muş Kent Konseyince kurulan meclis ve çalışma gruplarının başkanları.²²⁴
(Madde 8)

3.3.3.5. Muş Kent Konseyinin Organizasyon Yapısı

Muş Kent Konseyinin yapısı, 8 Ekim 2006 tarihli, 26313 sayılı Kent Konseyi Yönetmeliği çerçevesinde oluşturulmuştur. Bu kapsamda konsey bünyesinde çeşitli birimler yer almıştır. Muş Kent Konseyi, genel kurul, yürütme kurulu, çalışma grupları, kadın meclisi ve gençlik meclisi olmak üzere çeşitli yapılarda düzenlenmiştir.

Muş Kent Konseyi'nin teşkilat yapısı şöyledir:

- Muş Kent Konseyi
- Muş Kent Konseyi Genel Kurulu
- Muş Kent Konseyi Başkanı
- Muş Kent Konseyi Yürütme Kurulu
- Muş Kent Konseyi Genel Sekreteri
- Meclisler
 1. Kadın Meclisi
 2. Gençlik Meclisi
- Çalışma Grupları
 1. Çevre ve Şehircilik Çalışma Grubu
 2. Eğitim, Kültür ve Sanat Çalışma Grubu

²²⁴ Muş Kent Konseyi Kasım 2014 tarihli Yönergesi.

3. Tarih ve Kültürel Mirası Koruma Çalışma Grubu
4. Engelliler Çalışma Grubu
5. Sağlık ve Sosyal Hizmetler Çalışma Grubu
6. Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Çalışma Grubu
7. Toplumsal Barışı Geliştirme Çalışma Grubu
8. Spor Çalışma Grubu
9. Basın Tanıtım Arşiv Çalışma Grubu

Bu yapılardan bazılarına aşağıda kısaca değinilmiştir:

3.3.3.5.1. Muş Kent Konseyi Genel Kurulu

Bu kurul en üst düzey ve karar verici organ olarak belirlenmiştir. Bu kurul, Muş'ta yer alan yerel yönetim, sivil toplum kuruluşları, Muş Alparslan Üniversitesi, kamu kurumu temsilcileri, muhtarlar, vakıflar, noterler, sendikalar ve çalışma grupları temsilcilerinden oluşan bir üye yapısına sahiptir.

3.3.3.5.2. Muş Kent Konseyi Başkanı:

Muş Kent Konseyi Başkanı ise ilde yer alan gerçek ve tüzel kişilere karşı konseyi temsil eder. Yasa ve yönetmelikler kapsamında konsey adına yerine getirmesi gereken görevleri yerine getirirken, genel kurul ve yürütme kuruluna da başkanlık eder.

3.3.3.5.3. Muş Kent Konseyi Yürütme Kurulu

Muş Kent Konseyinin en önemli organlarından biri olan yürütme kurulu, Kent Konseyi Başkanı ve Kent Konseyi üyeleri arasından genel kurulca seçilen en az yedi asil üye ile birlikte meclis başkanlarının katılımından oluşur. Konseyde görüşülecek olan Muş'a ilişkin konuları belirleyerek bu konulara ilişkin konseyin görüş ve önerilerini Muş Belediyesi Meclisine sunar ve bu konulara ilişkin gelişimleri takip eder.

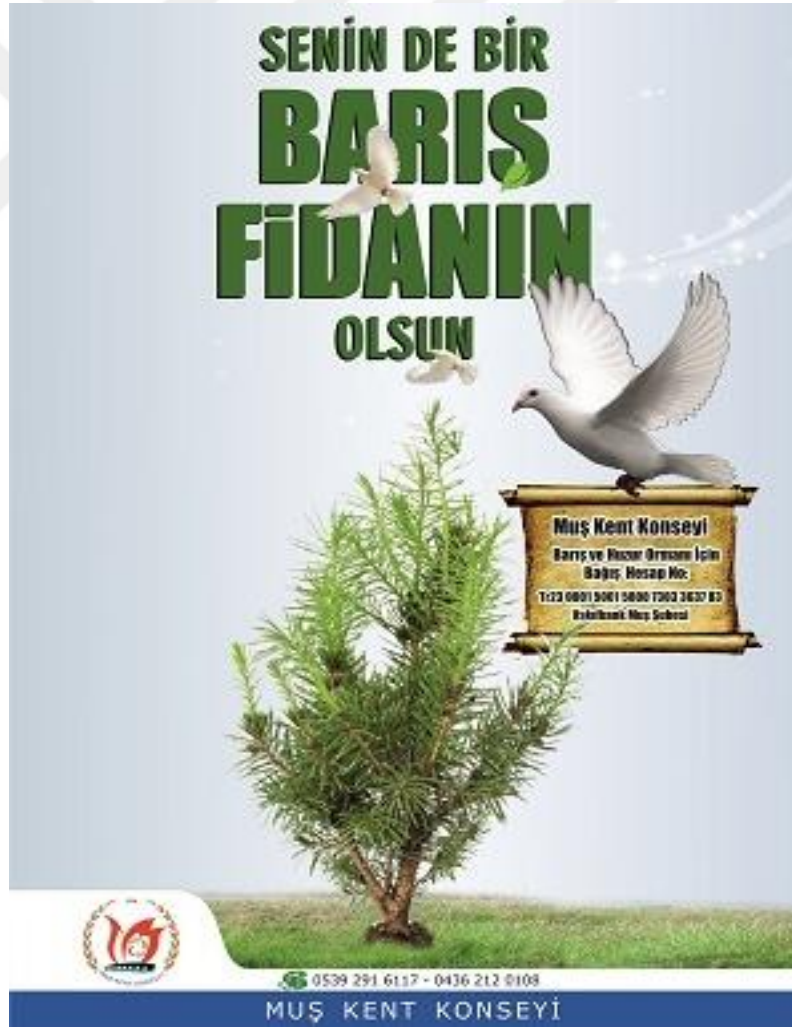
3.3.3.5.4. Muş Kent Konseyi Genel Sekreteri

Kent Konseyi Genel Sekreteri olarak görev yapan kişi, konsey bünyesinde yer alan yapılar ve gruplar arasında koordinasyonu sağlamaktadır. Muş'a ilişkin konseyde alınan kararları kamuoyuna duyurmak ve bunların ilgili yetkili organlara ulaştırılmasını sağlamaktadır.

3.3.4. Muş Kent Konseyinin Çalışmaları

Muş Kent Konseyi, 2015 yılında aldığı karar ile ildeki Kale Bağları, Yukarı Karni mevkiinde bulunan ve Muş Orman Müdürlüğü'ne tahsis edilmiş hazine arazisi olan 150 dekarlık alanda, bir "Barış ve Huzur Ormanı"nın oluşturulması çalışması yapmıştır. Bu çalışmaya Muş Valiliği, İl Özel İdaresi, Muş Belediyesi ve Kızılay Başkanlığı destek vermiştir. Barış ve Huzur Ormanı projesi, ağaç dikiminin yanında, sulama sisteminin oluşturulması, yıllara sari bakım ve koruma hizmetleri ile ihata tellerinin oluşturulmasını da içermektedir. Ayrıca oluşturulan ormanlık alanda çam ağaçlarıyla birlikte, ıhlamur vb. ağaçlar ile yöreye ait ağaç türlerinin dikiminin yapılması sağlanmıştır (Şekil 3.4).

Şekil 3.4. Muş Kent Konseyi'nin Barış ve Huzur Çalışmasını Yansıtan Bir Afiş

Oluşturulan bu orman Muş'ta bir taraftan barış, huzur ve sevginin sembolü olurken, diğer taraftan Muşluların yaşam kalitesini artırmayı hedeflemiştir.

Bu kapsamda “Senin de Bir Barış Fidanın Olsun” sloganıyla yola çıkan Muş Kent Konseyi, Muş'un kente yakın orman varlığının geliştirilmesi adına da önemli bir girişim olan bu kampanyaya kentte yaşayan her kesimi destek olmaya ve katılmaya çağırılmış ve bunda başarılı olmuştur. Hayat kalitesi gelişmiş bir Muş için el ele sloganı ile Muş'a hizmet edilmesi hedeflenmiştir. (Şekil 3.5).

Şekil 3.5. Muş Kent Konseyi'nin Bir Sosyal Etkinliği

**MUŞ KENT KONSEYİ
& MUŞ ŞEHİR TİYATROSU**

MUŞ'UN KURTULUŞU & BARIŞ VE HUZUR ORMANI
İÇİN 30 NİSAN SAAT 19.00'DA
MUŞ ÖĞRETMENEVİNDE YAPILACAK OLAN
TİYATRO VE MÜZİK ETKİNLİĞİNE
DESTEK VEREREK
**'BARIŞ VE HUZUR ORMANINDA
SİZİNDE BİR FİDANINIZ OLSUN'**

Yer: Muş Öğretmenevi
Saat: 19.00
Tarih: 30.04.2015

FİDAN BEDELİ: 20₺

3.3.3.6. Muş Kent Konseyi Meclisler

Muş Kent Konseyi bünyesinde kurulan kentteki farklı gruplara yönelik bilinçlendirme çalışmalarının yapıldığı meclisler aşağıdaki gibidir.

3.3.3.6.1. Muş Kent Konseyi Kadın Meclisi

Muş Kent Konseyi Kadın Meclisi çatısı altında; kentteki kadınların özelde kendi sorunlarına genelde kentin sorunlarına sahip çıkmaları, ayrıca kentteki karar alma süreçlerine ve kentsel yaşamın her alanına katılımlarını sağlamak için çalışmalar

yapılması hedeflenmiştir. Muş Kent Konseyi Kadın Meclisi kadınların sorunlarını ve kadınlarla ilgili kentteki sorunları, kentteki diğer birleşenlerle birlikte çözmeyi amaçlamaktadır. Bu bileşenler; kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, siyasi parti, üniversite, meslek odaları ve sendika temsilcileri, kadın muhtarlar ve meclis üyeleridir. Muş Kent Konseyi Kadın Meclisi, kentteki kadınları bilinçlendirmek için birçok çalışma yapmıştır. Kadın Meclisi'nin çalışmaları kentteki sorunları kadın eliyle düzetmeye yönelik çalışmalardır.

Kadın Meclisinin yaptığı çalışmalardan biri kadınlara interneti nasıl verimli ve etkili kullanacakları yönünde verilen kurslardır. Kadın Meclisi, “Aramızdaki engelleri kaldıralım” sloganı ile Muş'taki kadınlara yönelik işaret dili öğretimiyle ilgili çalışmalar yapmıştır. Muş Kent Konseyi Kadın Meclisi'nin bir diğer çalışması ise “Etkili İletişim Tüyoları” başlığı ile duyurulmuştur. “Her sağlıklı ilişkinin temeli, doğru iletişimle başlar” düşüncesinden hareketle yapılan bu bilgilendirme etkinliğinde, Muş Kent Konseyi Kadın Meclisi, “kavgadan kaçınmak ve doğru bir iletişimle sağlıklı tartışabilmek için, dikkat edilmesi ve ilişkide prensip kabul edilmesi gereken kurallar”, Muş'taki kadınlara anlatılmıştır. Tüm bu çalışmaların yanı sıra kentteki kadınlara sağlıklı çocuk yetiştirmenin incelikleri konusunda da bilgilendirme çalışmaları yapılmıştır.

3.3.3.6.2. Muş Kent Konseyi Gençlik Meclisi

Ülkemizde Kent Konseyi Gençlik Meclisleri, ulusal düzeyde örgütlenmiş olan Ulusal Gençlik Parlamentosu ile iş birliği içerisinde kurulmuş demokratik bir yapıdır. Gençlerin, meclis çatısı altında oluşturulan hoşgörü ve uzlaşma ortamı içerisinde, din, dil, kültür, ırk, sınıf, eğitim ve cinsiyet farkı gözetmeksizin kent için kentin sürdürülebilir gelişmesinin temelini oluşturacak politikaların belirlenmesine ve kentin öncelikli sorunlarının etkili bir şekilde çözümüne yönelik önerilerin üretilmesi ve uygulanmasına katkıda bulunmalarını sağlar.²²⁵

Muş Kent Konseyi Gençlik Meclisi, Muş'ta yaşayan gençlerin kent yönetimine katılımını hatta daha ileri düzeyde aktif olarak karar alma süreçlerinin içinde yer almalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Muş'ta yaşayan gençlerin kent sorunlarının

²²⁵ Selahattin Kahraman, “Yerel Yönetimlerde Demokrasi Olgusu Açısından Kent Konseylerinin Önemi ve Van Kent Konseyi Uygulaması”, Yayınlanmış Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla.

çözümünde rol almaları, kendi sorunlarına çözüm üretmeleri amacıyla gençlerin ve gençlerle ilgili kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, siyasi parti, üniversite ve lise temsilcilerinin oluşturduğu demokratik bir yapıdır.

Muş Kent Konseyi Gençlik Meclisi başkanlığının organizasyonu ile Muş iline bağlı Güzeltepe Köyü civarında bulunan kayak merkezinde 07 Şubat 2016 tarihinde; 1. Uluslararası Muş Kar festivali düzenlenmiştir. (Şekil 3.6).

Şekil 3.6. Muş Kent Konseyi Gençlik Merkezi'nin Düzenlediği 1. Uluslararası Muş Kar Festivali'nin Tanıtım Afışı

Muş Kent Konseyi Gençlik Meclisi'nin organizatörlüğünde yapılan Uluslararası Muş Kar Festivali, Muş halkının kar çilesini bir şenliğe çevirmeyi hedeflemiştir. Muş gençlerini bu sayede spora teşvik etmek ve spora olan ilgilerini artırmak, festivalin

amaçları arasındadır. Festivalle Muş'a turist çekilmesi de projede realize edilmesi beklenen sonuçlardan biri olmuş, uzun vadeli bir hedef olarak Muş'u kış turizminde cazibe merkezi hâline getirmek de konulmuştur.²²⁶

Muş Kent Konseyi Gençlik Meclisi Muş ilindeki okullarla yapmış olduğu protokollerle Muş gençliğine eğitimlerine bilimsel çalışma, araştırma ve projelere katkıda bulunmak, sportif ve kültürel faaliyetler düzenlemek amacıyla çalışmalar yapmayı amaçlamıştır.

Gençlik Meclisi, öğrencilere yönelik sağlıkla ilgili bilgilendirme çalışmaları yapmayı da planlamıştır. Bu kapsamda yapılan diğer çalışmalar şöyledir: Sağlıklı bir yaşam için öğrencilere uygulanacak olan diş tarama çalışmaları, öğrenciler ile bedensel engelli vatandaşlar arasında yapılacak olan farkındalık maçı, tarihe ve kültüre sahip çıkmak amacıyla yapılacak olan tarihe yolculuk, doğa yürüyüşü, kültür aktarımı, voleybol ve basketbol turnuvaları, üniversite gezisi, öğrencilere meslek kariyer günleri, afat tatbikatları, bisiklet yarışı, madde bağımlılığı ile ilgili konferans, çevre temizliği faaliyeti.²²⁷

Muş Kent Konseyi Gençlik Meclisi Muş'taki gençlere yönelik bir diğer projesi ise "Geçmişe Köprü İle Şehrime Tanıyorum Projesi"dir. Bu doğrultuda belli aralıklarla Muş'un tarihi yerlerine bir rehber eşliğinde tur düzenleyip gençleri bilgilendirmeyi hedefleyen Gençlik Meclisi, hedef kitle olarak da Muş'ta yaşayan 15-30 yaş arasındakileri seçmiştir. Gençlik Meclisi, projenin amacını ise şöyle özetlemektedir: "Genç nüfusun yoğunlukta olduğu ilimizin, geçmişini bilen, yaşadığı yeri tanıyan, tarihi yerleri hakkında bilgi sahibi olan, şehrine aidiyet duygusu ile bağlanan bir gençliği amaçlıyoruz."

3.3.5. Muş Kent Konseyi Çalışmalarının Genel Değerlendirilmesi

Muş Kent Konseyi çalışmalarına bir bütün olarak bakıp değerlendirme yapmak da gerekmektedir. Muş Kent Konseyi'nin, bu çalışmada ele alınan uluslararası kararlar ve

²²⁶<http://www.musovasi.com/haber/kar-festivali-coskuyula-kutlandi-18694.html> (Erişim Tarihi: 16.07.2017).

²²⁷http://sunguegitimcilercpal.meb.k12.tr/icerikler/icerikler/icerikler/mus-kent-konseyi-genclik-meclisi-ile-okulumuz-arasinda-isbirligi-protokolu-imzalandi_2869800.html (Erişim Tarihi: 15.07.2017).

Türkiye’de yaşama geçirilen mevzuat ve çalışmalar ele alındığında, bugün için hedeflerin gerisinde kaldığı belirtilebilir.

Ulusal ve yerel düzeyde demokrasiye katkı vermesi, kentle ilgili sorunlarda hemşehrilere farkındalık kazandırması ve en önemlisi atılacak adımlarda halkın katılımını sağlaması için oluşturulan Kent Konseylerine Muş örneği üzerinden bakıldığında, henüz uluslararası ve ulusal ölçekteki amaçların tutturulamadığı görülmektedir.

Muş Kent Konseyi’nin ve Kent Konseyi bünyesinde oluşturulan meclislerin çalışmaları mercek altına alınacak olursa, çeşitli kesimlerin ilgisini çekecek etkinliklere yer verilmişse de Yerel Gündem 21 ile karar altına alınan uluslararası normların ve Belediyeler Kanunu’nun 76. Maddesinde yer alan hedeflerin uzağında kaldığı şüphesizdir.

Bu çalışmanın hazırlandığı dönemde Muş Kent Konseyi’nin yaklaşık 4 yıllık bir geçmişe sahip olduğu anlaşılmaktadır. Kent Konseyleri henüz Türkiye’de köklü bir geçmişe dayanmamaktadır.

Yasayla kurulan demokratik bir organın çalışmalarının gelenekselleşmesi ve hedeflere ulaşılması için daha uzun süreler gerektiği açıktır. Bu bağlamda Muş Kent Konseyi’nin çalışmalarının da bundan sonra mevzuatta yer alan hedeflere daha çok yaklaşabileceği öngörülebilir.

Muş Kent Konseyi’nin hedeflenen yerde olmamasının temel nedenini kent konseylerinin kuruluşunda aramak gerekir. Diğer ilerdeki Kent Konseylerinde olduğu gibi Muş Kent Konseyi’nin de kendi bütçesi yoktur. Bütçe ile Kent Konseylerinin uluslararası ve ulusal düzeyde ortaya konulan hedeflerine ulaşması arasında doğrudan bağ olduğu ise kuşkusuzdur.

Muş Kent Konseyi, bu çalışmaların ortaya çıkarılması açısından önemli bir noktada durmaktadır. Muş Kent Konseyi ayrıca yerel demokrasinin geliştirilmesi, halkın yerel yönetimlere katılımının sağlanması, farklı kesimlerden kişilerin temsili gibi konularda önemli bir görev üstlenmektedir. Özellikle 2014 yılından son yıllara kadar Muş Kent Konseyinin çalışmalarının yoğunlaştığı ve çeşitlendiği görülmektedir. Ancak bu çalışmada yer verilen, uluslararası ve ulusal mevzuatta yer alan “hedeflere”, henüz Muş Kent Konseyi düzeyinde ulaşılmadığı ortadadır. Bunun da en büyük nedeni Kent Konseyinin bütçesinin olmamasıdır. Diğer taraftan henüz köklü bir geçmişe sahip

olmaması nedeniyle uzun vadede Muş Kent Konseyi'nin de uluslararası ve ulusal hedeflere daha çok yaklaşacağı öngörülebilir. Ancak son dönemlerde bu öngörünün aksine Muş Kent Konseyi faaliyetlerinin azaldığı görülmektedir. 2016 yılından sonra Muş Kent Konseyi'nin faaliyetleri seyrekleşmiştir. Bu durum Muş Kent Konseyi hakkındaki farkındalığın azalmasına neden olmaktadır. Ancak 2019 Mart'ında yerel seçimlerin yenileneceği düşünüldüğünde, seçim öncesinde ve sonrasında bu çalışmaların artması beklenebilir.

Muş Kent Konseyi'nin çalışmalarının artması, Muş ilinde yerel katılımı, yerel temsili ve yerel demokrasiyi güçlendirecektir. Özellikle farklı kesimlerden kişilerin kent konseyi çalışmalarında temsili yerel yönetimlere katılım ve hemşehrilik bilincinin gelişmesine doğrudan katkı sağlayacaktır. Gelecek yıllarda yapılacak yeni çalışmalarla, dünyada ve Türkiye'de Kent Konseylerinin uluslararası ve ulusal hedefleri realize etmeyi başarıp başaramayacağı, yeni verilerle ele alınacaktır. Muş Kent Konseyi için de benzer çalışmalar yapılması, kuşkusuz akademinin mercek tutacağı konular arasında yerini alacaktır.

SONUÇ

Bu tez çalışmasında, akademik alanda eksikliği hissedilen, kent konseyleriyle ilgili uluslararası toplantılarda alınan kararlar ve bu doğrultuda oluşturulan ulusal mevzuat incelenmiş ve bu konseylerinin fikri altyapısıyla yasal zeminleri ele alınmıştır. Ayrıca, yine uluslararası ve ulusal düzeyde Kent Konseylerinin oluşturulması hedefleri de ortaya konulmuştur. Bu amaçla öncelikle yerel yönetimlerin doğuşu ve tarihi incelenmiştir.

Özellikle çevre sorunlarının artması ve dünyanın insanlar için yaşanması giderek daha zor olan bir yer hâline gelmesinin ardından özellikle Birleşmiş Milletler'in öncülük ettiği zirveler çalışma kapsamında ele alınmıştır. Küreselleşen dünyada sürdürülebilir kalkınmanın ve sorunların özellikle çözümünün; yerel inisiyatifler devreye girmeden, halkın katılımını sağlanmadan istenildiği gibi olamayacağına altı çizilen bu zirvelerde, Kent Konseylerine giden yolun açıldığı, alınan kararlardan örnekler sunularak ortaya konulmuştur. İşte bu noktada Gündem 21'e, Yerel Gündem 21'in eklenmesinin süreci anlatılmıştır.

Bu noktaların ortaya konulmasının ardından Türkiye'nin ulusal mevzuatında yapılan çalışmalar da irdelenmiştir.

Uluslararası zirvelerde ve mevzuatta oluşturulan hedeflerin uygulanabilirliğinin görülebilmesi açısından, Türkiye'nin en çok göç veren ve birçok sorunu bulunan Muş ilindeki Kent Konseyi'nin çok da eskilere uzanmayan çalışmaları mercek altına alınmıştır.

Yerel yönetimler, belli coğrafi alanda yaşayan insanların bir arada yaşamaktan kaynaklı ortak ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla kurulmuş birimlerdir. Yerel yönetimler bir yönüyle hizmet üreten, bir yönüyle de temsil, katılım gibi demokratik pratiklerin hayata geçirilmesinde rol oynayan kurumlardır.

Tarihsel olarak yerel yönetimlerin ortaya çıkışı, ilk kent yerleşimlerinin ortaya çıkışına dek uzanmaktadır. Antik Yunan ve Roma'da, Akdeniz Havzası ve Orta Doğu Medeniyetlerinde yerel yönetim yapılanmalarına rastlanılmaktadır. Orta Çağ'da özellikle Batı Avrupa'da komün şeklindeki yapılanmalar, merkezi yönetimle girilen güç mücadelesi sonucu şehir devletlerinin gelişmesi süreçleriyle yerel yönetim birimleri de varlıklarını güçlendirmiştir. Bu dönemde merkezi otorite ile girilen güç savaşında elde

edilen kazanımlar yerel yönetimleri mali, siyasi, idari yönden özerk kurumlar hâline getirmiştir.

Günümüzde yerel yönetimler, karar organları yerel halk tarafından seçilen, kendi personeli, bütçesi ve gelirleri olan, devlet tüzel kişiliğinin dışında ayrı bir kamu tüzel kişiliğine sahip birimlerdir. Yerel yönetimlerin siyasi, idari ve mali özerklikleri ülkeden ülkeye farklılık gösterebilmektedir. Bu durumun sebebi ülkelerin sahip olduğu devlet şekli, tarihi ve sosyal koşullarıdır.

Üniter devletlerde yerel yönetimler, idari birimler olarak kurulmuşlardır. Bu ülkelerde yerel yönetimler idari anlamda merkezi idarenin hiyerarşik denetiminin dışında ancak vesayet denetimi içerisindeki birimlerdir. Kendi bütçeleri, personeli, gelirleri olmakla birlikte idarenin bütünlüğü ilkesi dâhilinde hareket etmektedirler. Nitekim ülkemizde 1982 Anayasasının 123. ve 127. maddelerinde yer alan hükümler, Türkiye'deki yerel yönetim birimleri olan il özel idarelerinin, belediyelerin ve köylerin, idarenin bütünlüğü ilkesi dâhilinde yerinden yönetim esaslarına göre faaliyet gösteren, karar organları seçmenler tarafından oluşturulan kamu tüzel kişilikleri olduklarını belirtmektedir. Ayrıca büyük yerleşim birimleri için özel yönetim biçimleri kurulmasına ve yerel yönetimlerin kendi aralarında belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacıyla birlik kurmalarına da izin verilmiştir.

Federal devlet şekline sahip ülkelerde ise yerel yönetimlerin idari ve mali özerkliklerinin yanı sıra siyasi özerkliklerinin de olduğu görülmektedir. ABD, Almanya, İsviçre gibi ülkelerde, özerk veya yarı özerk eyalet, kanton, land, federe devlet gibi isimlerle siyasi yerinden yönetim birimlerinin bulunduğu görülmektedir.

Yerel yönetimler üstlenmiş oldukları hizmetleri halka sunan ve bu anlamda halka en yakın yönetim birimleridir. Hizmet sunma görevinin yanı sıra yerel yönetimler yerel demokrasinin hayata geçirilmesinde önemli bir yere sahip kuruluşlardır. Yerel yönetimlerin karar organları halk tarafından seçildiğinden, yerel yönetimlere halk katılımı da gerçekleşmiş olmaktadır.

Yerel yönetimlerde halk katılımı, geleneksel olarak doğrudan demokrasi ve doğrudan katılım, yerel yönetimlerin temsil ve karar organları olan belediye başkanı, belediye meclisi gibi organların seçimi, halkoylaması yoluyla seçilmiş organları görevden alma gibi yollarla sağlanmaktadır. Bunun yanı sıra yurttaş girişimleri, planlama

çemberleri, halk toplantıları, kamuoyu yoklamaları, yuvarlak masa toplantıları, elektronik demokrasi, gelecek atölyeleri, yerel hizmetlere gönüllü katılım gibi yerel düzeyde yeni katılım yolları da bulunmaktadır. Kent konseyleri geleneksel yerel katılım modelinin dışında, yerel demokrasinin ve sürdürülebilir kalkınmanın güçlendirilmesi amacıyla ortaya çıkan yeni yerel katılım modellerinden birisidir.

Kent Konseyleri, küresel bir eylem planı olan ve yerel demokrasinin güçlendirilmesini amaçlayan Yerel Gündem 21 faaliyetleri sonucu ortaya çıkan demokratik yapılanmalardır. Dünya genelinde merkezi, bürokratik ve hantal yönetim yapılarının esnek, etkin, verimli ve kaliteli hizmet sunan yapılara dönüştürülmesi çalışmalarında yerel yönetimler önemli bir yere sahiptir. Hizmetlerin halka en yakın yerlerde halka en yakın birimlerce sunulmasını öngören hizmette yerellik (subsidiarity) ilkesi, yerel kalkınmayı ve yerel demokrasiyi geliştirmeyi amaçlayan yerelleşme düşüncesi gibi kavramlar etkin, verimli, güçlü ve demokratik yerel yönetim yapılarını oluşturmayı amaçlamaktadır. Kent Konseyleri de bu süreçte katılımcı ve demokratik yapılarıyla ön plana çıkan yapılanmalardır.

Dünyada gelişmelerle birlikte ülkemizde de yerel yönetimler alanında bir dizi reform çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda 1930 tarihli 1580 Sayılı Belediye Kanunu da 2005 yılında değiştirilmiştir. 5393 Sayılı Belediye Kanununda belediyelere ilişkin önemli değişikliklere yer verildiği görülmektedir. Bu yeniliklerden birisi 13. maddede yer alan Hemşehrilik Hukuku, bir diğeri 76. maddede yer alan Kent Konseyleridir.

Hemşehrilik Hukukuna göre herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir ve hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır.

Kent Konseyleri ise kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetişim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışan yapılanmalardır.

Kent konseyleri, hemşehrilik bilincinin gelişmesi, yerel düzeyde katılımın sağlanması ve yerel demokrasinin güçlendirilmesi gibi önemli görevler üstlenen birimlerdir. 5393 Sayılı Kanunun 76. maddesi çerçevesinde 2006 yılında kent

konseylelerinin çalışmaları, faaliyetleri, oluşumu ve yapısı hakkında düzenlemeler içeren Kent Konseyleri Yönetmeliği çıkarılmıştır.

Ülkemizde Kent Konseyleri, yukarıda sıralanan mevzuat çerçevesinde faaliyet göstermektedir. Birçok ilimizde olduğu gibi Muş ilinde de kent konseyi çalışmalarını sürdürmektedir.

Muş, Kalkınma Bakanlığınca 2013 yılında gerçekleştirilen İllerin ve Bölgelerin Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE-2011) sonuçlarına göre 81 il içerisinde son sırada yer almaktadır.²²⁸ Muş, tarihi, sosyal, kültürel ve coğrafi olarak zengin bir yapıya sahip olmakla birlikte yıllar içerisinde yaşanan yoğun göç, iklim koşullarının zorluğu, yatırım eksikliği gibi sebeplerle; yeterli düzeyde kalkınma ve gelişme sağlayamamıştır. Son yıllarda yapılan çalışmalarla ilin profilinin değiştirilmesi ve geliştirilmesine yönelik önemli adımlar atılmaktadır.

Muş ilinin gelişmesine yönelik merkezden bakanlıklar tarafından yapılan yatırımlar, tek başına yeterli olmamaktadır. Yerel düzeyde de etkili ve çözüm üreten çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

²²⁸ Kalkınma Bakanlığının hazırlamış olduğu SEGE-2011'in halihazırda bu konuda yapılan en son çalışma olduğundan veri olarak alınmaktadır. Başta TÜİK olmak üzere pek çok resmi ve özel kurumun illerin sosyo ekonomik gelişmişlik durumu hakkında çeşitli başlıklar altında çalışmaları olmakla birlikte en kapsamlı çalışmanın SEGE-2011 olduğu görülmektedir. Nitekim 2018 yılında kurulan T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji Bütçe Başkanlığı internet sayfasında da planlar ve programlar başlığı altında SEGE- 2011'e yer verilmektedir. İlgili konu hakkında bakınız: <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/content.aspx?l=7a0b8e4a-dd0f-43b1-880c-e682b9d15cc3&i=548> (Erişim Tarihi: 10.08.2018).

KAYNAKÇA

- 2872 sayılı Çevre Kanunu, Resmi Gazete Yayım Tarihi: 11.08.1983, Sayı: 18132.
- 5393 sayılı Belediye Kanunu, Resmî Gazete Yayım Tarihi: 13.07.2005, Sayı: 25874.
- Adıgüzel, Şenol “Yerel Düzeyde Yönetime Katılım ve Yerel Yönetim Sürecindeki İşlevleri Açısından “Yerel Gündem 21”: Malatya Belediyesi Yerel Gündem 21 Örneği”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt 12, Sayı 1, 2003.
- Akçakaya, Murat, “Belediyelerde Halkla İlişkiler”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı 34, 1999.
- Aksoy, Necdet, “Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler ve Teknoloji Kullanımı”, **Türk İdare Dergisi**, Cilt 78, Sayı 452, 2006.
- Aktel, Mehmet, Y. Altan vd., **Kalkınma Ajanslarının Mali Yapıları ile Kurumsal Kabiliyet ve Kapasitelerinin Değerlendirilmesi: Faaliyet Raporları Üzerinden Bir Analiz, Küreselleşme, Yerelleşme Sarmalında Kalkınma Ajansları, Yapılar, Sorunlar ve Çözüm Arayışları**, Ankara: Orion Kitabevi, 2013.
- Al, Hamza, **Bilgi Toplumu ve Kamu Yönetiminde Paradigma Anlayışı**, 1. Baskı, Ankara: Bilim Adamı Yayınları, 2002.
- Arıkboğa, Erbay, “Yerel Yönetim, Katılım ve Mahalle Muhtarlığı”, İstanbul, Marmara Üniversitesi SBE (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 1998.
- Atasoy, Veysel, **Türkiye’de Mahalli İdarelerin Yapısı ve Yeniden Düzenlenmesi**, İstanbul: TDAY Yayını, 1992.
- Aydın, Ahmet Hamdi, **Türk Kamu Yönetimi**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2009.
- Azaklı, Seda ve Hülya Tek, “İl Özel İdarelerinde Yeniden Yapılan(ama)ma Çabaları ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar”, **Celal Bayar Ün. İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, Cilt 23, Sayı 1, 2016.
- Barca, Mehmet ve Balcı, Asım, “Kamu Politikalarına Nasıl Stratejik Yaklaşılabılır?”, **Sakarya Üniversitesi İİBF Tartışma Metinleri**, Cilt 4, s.1, 2004.
- Batal, Salih, İzzet İsmail Dur ve Volkan Topçu, “Yeni Büyükşehir Belediye Kanunu Bağlamında Kent Konseylerinin İşlevselliği ve Ölçek Sorunu”, **II. Ulusal Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Bursa: Nisan 2015, 1. Baskı.
- Bayrakçı, Erdal, **Yerel Yönetimler Ders Notları**, Konya: Dizgin Ofset Yayınevi, 2011.

- Bayramoğlu Yıldırım, Ferzan, **Çevre ve Yerel Yönetim**, TC Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, İstanbul: IULA-EMME Yayını, 1994.
- Becerikli, Yıldırım, “Stratejik Yönetim Planlaması”, **Amme İdaresi Dergisi**, 42. Yıl Özel Sayısı, 2009.
- Beyazıt, Emrah, “Yerel Demokrasi ve Katılım: Yerel Gündem 21 Uygulamaları Sürecinde Hatay Ve Yerel Katılım Sorunu”, Mustafa Kemal Üniversitesi SBÜ (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hatay: 2006.
- Birleşmiş Milletler, **Çevre Konferansı Raporu**, Stockholm: 5-6 Haziran 1972, Birleşmiş Milletler Yayınları, Satış No E.73.II.A.14, Bölüm. I, 1972.
- Bozkurt, Yavuz, “Yerel Demokrasi Aracı Olarak Türkiye’de Kent Konseyleri: Yapı, İşleyiş ve Sorunlar” **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 40, 2014.
- Bozdoğan, Recep, “Sürdürülebilir Gelişme Düşüncesinin Tarihsel Arka Planı”, Halis Yunus Ersöz (ed.), **Sosyal Siyaset Konferansları Kitap 50**, İstanbul: İÜ Yayın No 4509, 2005.
- Bulmer, Elliot, **Local Democracy, Stockholm**, International Institute for Democracy and Electoral Assistance, 2017.
- Coşkun, Bayram ve Turgay Uzun, “İl Özel İdaresinde Yeniden Yapılanma”, H. Özgür ve M. Kösecik (ed.), **Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar**, Ankara: Nobel Kitabevi, 2005.
- Coşkun, Vahap, “Yerel Yönetimler ve Demokrasi”, **Türk İdare Dergisi**, Yıl 71, Sayı 422, 1999.
- Çevik, Hasan Hüseyin, “Türkiye’de Kamu Yönetimi Başarısızlığına Teorik Bir Yaklaşım”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt 59, Sayı 3, 2004.
- Çevikbaş, Rafet, “Yerel Yönetimlerde Siyasal Katılım”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı 461, 2008.
- Çiçek, Yeter, “Geçmişten Günümüze Türkiye’de Yerel Yönetimler”, **KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 11. Sayı 1, 2014.
- Çiftçi, Oya, “Temsili Katılma ve Yerel Demokrasi”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, TODAİE, Cilt 5, Sayı 6, 1996.

- Çitçi, Oya, “Yerel Siyaset ve Demokrasi/ Çoğulculuk/ Sivil Toplum”, **Sivil Toplum İçin ‘Kent, Yerel Siyaset ve Demokrasi’ Seminerleri**, İstanbul: Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Yayınları (WALD), 1998.
- Çukurçayır M. Akif, “Katılımcılık Açısından Belediye Yasası’nın İşlevselliği: Kent Konseyleri ve Öteki Mekanizmalar”, Hüseyin Özgür ve Muhammet Köşecik (ed.), **Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar**, Ankara: Nobel Yayınevi, 2007.
- Çukurçayır M. Akif, “Yeni Yönetim Modeli Arayışları Çerçevesinde Halkın Yönetim Süreçlerine Katılım Olanakları”, **Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildirileri**, TODAİE Yerel Yönetimler Araştırma ve Eğitim Merkezi, Ankara, 2000.
- Çukurçayır M. Akif, Özer, M. Akif ve Turgut, Kasım, **Sayıştay Dergisi**, Hakemli Dergi, Sayı 86, 2012.
- Çukurçayır M. Akif, **Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi**, Konya: Çizgi Kitapevi Yayınları, 2012.
- Çukurçayır, M. Akif ve Eroğlu, Tuğba, “Yerel Yönetişim, Katılım ve Kent Konseyleri.” **Yerel Politikalar**, 2012.
- Daldal, Şule, “Kapitalizmin Bütünsel Bir Analizi: John Maynard Keynes”, **Toplum ve Demokrasi Dergisi**, Cilt 3, Sayı 6-7, 2009.
- De Forges, Jean Michel, **Droit Administrative**, Paris: 2002.
- Demir, Ömer ve Mustafa Acar, **Sosyal Bilimler Sözlüğü**, Ankara: Vadi Yayınları, 2002.
- Denhart, Robert, “Yabancılaşma ve Katılma Sorunu”, Emine Örs (çev.), **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt 5, Sayı 2,
- Doğan, Mahmut, “Yerel Yönetimlerde Açıklık Politikaları”, **Öneri Dergisi**, Cilt 10, Sayı 40, 2013.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), **Doğu Anadolu Projesi Ana Planı Mevcut Durum ve Analizleri**, Cilt I, Ankara: T.C Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Yayınları, 2000.
- Dursun, Davut, “Türkiye’de Yerel Yönetimin Doğuşu ve Siyasi/İdari Gelişme” **Türkiye’de Yönetim Geleneği**, İstanbul: İlke Yayıncılık, 1998.

- Eflatun, **Devlet**, Sabahattin Eyüpoğlu, M. Ali Cimcoz (çev.), İstanbul: Remzi Kitapevi, 1958.
- Eken, Musa, “Kamu Yönetiminde Gizlilik Geleneği ve Açıklık İhtiyacı”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt 27, Sayı 2, 1994.
- Emil, M. Ferhat ve Yılmaz, H. Hakan, **Şubat 2004 Mali Saydamlık İzleme Raporu**, İstanbul: TESEV Yayınları, 2004.
- Emrealp, Sadun, **Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler El Kitabı**, İstanbul: Şubat, 2005.
- Erdoğan, Melike, **Yerel Yönetimlerde Toplumsal Sermaye Teori ve Katılımcı Pratikler**, İstanbul: Legal Yayıncılık A.Ş., 2013.
- Eren, Erol, **Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası**, İstanbul: Beta Yayınları, 2005.
- Sezen, Seriyeye (ed.), **Kamu Yönetimi Sözlüğü**, Ankara, TODAİE, Yayın No: 382, 2014.
- Ergun, Turgay, **Kamu Yönetimine Giriş**, Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, No: 232, 1988.
- Eroğlu, H. Tuğba, “Yönetime Katılma Biçimleri ve Yerel Yönetimlerde Demokratik Mekanizmalar”, **Konya, Selçuk Üniversitesi İ.İ.B.F. Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Cilt 6, Sayı 11, 2006.
- Eroğul, Cem, **Devlet Yönetimine Katılma Hakkı**, Ankara: İmge Kitapevi, 1991.
- Ersöz, Halis Yunus, “5272 Sayılı Yasa Öncesinde Türkiye’de Belediyeler”, **Sosyal Siyaset Konferansları**, İstanbul: 2006.
- Ertan, Birol, “Yerel Yönetim Kavramı”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt 11, Sayı 1, 2002.
- Ertaş, Handan, “Türkiye’de Yerel Yönetim Birimlerinin Görev ve Sorumlulukları ile İlgili Mevzuat ve Karşılaştırmalı Analiz”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi**, Sayı: 11, 2016.
- Erten, Metin, **Nasıl Bir Yerel Yönetim?**, İstanbul: Anahtar Yayınları, 1999.
- Eryılmaz, Bilal ve Biricikoğlu, Hale, “Kamu Yönetiminde Hesap Verebilirlik ve Etik”, **İş Ahlakı Dergisi**, Cilt 4, Sayı 1, 2011.

- Eryılmaz, Bilal, **Kamu Yönetimi**, Kocaeli: Umuttepe Yayınları, 2012.
- Es, Muharrem ve Şengül, Ramazan, “Türkiye’de İl Özel İdare Faaliyetlerinde Şeffaflık Üzerine Bir Alan Araştırması: Kocaeli İl Özel İdaresi Örneği”, **II Uluslararası Sosyal Bilimciler Kongresi**, Kocaeli, 2009.
- Fişek, Kurthan, **Yönetime Katılma**, Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, 1977.
- Görmez, Kemal, **Yerel Demokrasi ve Türkiye**, Ankara: Vadi Yayınları, 1997.
- Görmez, Kemal, “Mahalli İdareler ve Demokrasi”, **Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, Cilt 3, Sayı 1-2, 1987.
- Görmez, Kemal, **Yerel Demokrasi ve Türk Belediyeciliği**, Hizmet İş Sendikası Yayınları, 1993.
- Görün, Mustafa, “Yerel Demokrasi ve Katılım: İzmir, Konya ve Ağrı İl Genel Meclisi Üyeleri Üzerinde Bir Araştırma”, **Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt 4, Sayı 2, 2006.
- Güler, Yunus B. ve Gürer, Alper, “Yerel Katılımın Belediyelerde Hizmet Pazarlamasına Etkisi: Kırıkkale İl Örneği”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, Cilt 16, Sayı 1, 2014.
- Gülmez, Mesut, Oğuz Karadeniz vd., “Kentın Hak ve Hukukunun Korunması”, **Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu II, Bildiriler**, İstanbul: Petrol-İş Yayınları, 2010.
- Hill, Dilys M., **Democratic Theory And Local Government**, London: Allen and Unwin, Physical Description, 1974, 3-243 p.
- <http://dersnotlari.kamudunyasi.com/yerel-yonetimler-ders-notlari> (Erişim Tarihi: 27.03.2018).
- http://sunguegitimcilercpal.meb.k12.tr/icerikler/icerikler/icerikler/mus-kent-konseyi-genclik-meclisi-ile-okulumuz-arasinda-isbirligi-protokolu-imzalandi_2869800.html (Erişim Tarihi: 15.07.2017).
- <http://www.edebiyatdergisi.hacettepe.edu.tr/index.php> (Erişim Tarihi: 18/01/2017).
- <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393-20150404.pdf> (Erişim Tarihi: 11/06/2017).
- <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393-20150404.pdf> (Erişim Tarihi: 06/06/2017).

<http://www.mfa.gov.tr/yerel-gundem-21.tr.mfa> (Erişim Tarihi: 11.07.2017).

<http://www.migm.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 15.06.2017).

<http://www.mus.gov.tr/ilimizin-tarihcesi> (Erişim Tarihi: 14.07.2017).

<http://www.musovasi.com/haber/kar-festivali-coskuyla-kutlandi-18694.html> (Erişim Tarihi: 16.07.2017).

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/10/20031024.htm#1> (Erişim Tarihi: 13.02.2017).

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/10/20061008-5.htm> (Erişim Tarihi: 11.07.2017)

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/10/20061008-5.htm> (Erişim Tarihi: 07.08.2017).

<http://www.siyasaliletisim.org/dr-bahadr-kaleaas/doc-dr-emre-bace/427-suerdueruelebilir-kalknma-ve-guendem-21.html> (Erişim Tarihi: 09.07.2017).

<https://kemalkaratas.tr.gg/G-Ue-NDEM-21-.htm> (Erişim Tarihi: 11.07.2017).

<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5393.html> (Erişim Tarihi: 08.01.2017).

İçişleri Bakanlığı, 03.07.2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76. maddesine dayanılarak hazırlanan Kent Konseyi Yönetmeliği, madde (4), Ankara, 2006.

İçişleri Bakanlığı, Kent Konseyi Yönetmeliği, Resmî Gazete, 08.10.2006, Sayı 26313.

İsmail Efil, **İşletme Yönetimi**, İstanbul: Aktüel Yayınları, 2004.

Kaboğlu, İbrahim, **Çevre Hakkı**, Ankara: İmge Yayınları, 1996.

Kahraman, Selahattin, "Yerel Yönetimlerde Demokrasi Olgusu Açısından Kent Konseylerinin Önemi ve Van Kent Konseyi Uygulaması", Yayınlanmış Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, SBE Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), Muğla.

Kalaycıoğlu, Ersin ve Ali Yaşar Sarıbay, "Tanzimat: Modernleşme Arayışı ve Siyasal Değişme", **Türkiye'de Siyaset: Süreklilik ve Değişim Dergisi**, İstanbul: Der Yayınları, 1995.

Kalfa, Ceren ve Faruk Ataay, "Yönetişim: Devlet-Toplum İlişkilerinde Yeni Bir Aşama" **Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 17, Sayı 3, 2008.

- Kalkan, Adnan ve Ali Murat Alparslan, “Şeffaflık, İletişim ve Hesap Verebilirliğin Yerel Yönetim Başarılarına Etkileri”, **Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, Cilt 1, Sayı 1, 2009.
- Kapani, Münici, **Kamu Hürriyetleri**, Ankara: A.Ü. Hukuk Fakültesi Yayınları, 1981.
- Keleş, Ruşen, **Avrupa’nın Bütünleşmesi ve Yerel Yönetimler**, Ankara: TBD ve Kav Ortak Yayını, 2001.
- Keleş, Ruşen, Ayşegül Mengi, “Dünya Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’na Doğru”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt 11, Sayı 4, 2002.
- Keleş, Ruşen, **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, İstanbul: Cem Yayınevi, 2012.
- Keser, Ahmet, Yunus Gökmen, “Büyükşehir Belediyeleri Kuruluş Sürecinin Analizi”, Ankara, **TODAIÇ Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt 21, Sayı 1, 2012.
- Kestellioğlu, Gözde, “Yerel Demokrasi ve Kent Konseyleri: Kahramanmaraş Örneği”, **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt 1, Sayı 1, 2011.
- Kestellioğlu, Gözde, “Yerel Demokrasi ve Kent Konseyleri: Kahramanmaraş Örneği”, **Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı: 52-74**, Bursa: Bursa Kent Konseyi, 2011.
- Kırışık, Fatih, “Türk Anayasalarında Yerel Yönetimler”, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, Cilt 15, Sayı 2, 2006.
- Kocaoğlu, Mustafa, **Yerel Yönetimlerde Katılım ve Kültür (Katılımcı Yerel Yönetim Anlayışının Kültürel Temelleri)**, Konya: Çizgi Kitapevi Yayınları, 2015.
- Koç, Taylan, **Yönetişim Sarmalında Bir Kent: Adana Yerel Demokrasi ve Katılım Söylemiyle İktidarın Kullanımı**, Ankara: Yargı Yayınevi, 2010.
- Koçak, Yüksel, **Türkiye’de Yerel Yönetimler**, Ankara: Siyasal Kitapevi, 2013.
- Kuluçlu, Erdal, “5393 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kent Konseyleri” **Dış Denetim Dergisi**, Sayı 4, 2011.
- Kurtoğlu, Ayça, “Mekansal Bir Olgu Olarak Hemşehrilik ve Bir Hemşehrilik Mekanı Olarak Dernekler”, 2005, <http://www.ejts.org/document375.html>, 2005, s. 6. Erişim Tarihi: 18.01.2017).

Mihçioğlu, Cemal, **Kamu Yönetimi**, Ankara: Ankara Üniversitesi S.B.F. Yayınları, No: 547, 1985.

Muş Kent Konseyi Çalışma Yönergesi.

Muş Kent Konseyi Kasım 2014 tarihli Yönergesi.

Nacak, Osman, “AB Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesi ve İdari Denetimi”, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), 2007.

Oktay, Tarkan, “Belediye Kurumunun Tarihsel Gelişimi”, **Türkiye’de Yerel Yönetimler**, (Editörler: Recep Bozlağan, Yüksel Demirkaya), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2008.

Okutan, Emre, “Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Örgütlerinin Gelişmiş İş Birliği: İngiltere Örneği”, **Sayıstay Dergisi**, Sayı 71, 2008.

Ökmen, Mustafa, Serhat Baştan ve Abdullah Yılmaz, “Kamu Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar ve Bir Yönetişim Faktörü Olarak Yerel Yönetimler”, Yılmaz, Abdullah ve Ökmen, Mustafa (ed.), **Kamu Yönetimi**, Ankara: Gazi Kitapevi, 2004.

Ökmen, Mustafa, **Türk Dünyasında Yerel Yönetimler**, TDBB Yayınları, İstanbul, 2013.

Önder, Özgür, “Yerelleşme ve Yerel Demokrasinin Güçlendirilmesi Bağlamında Yerel Katılım”, **Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi**, Cilt 9, Sayı 18, 2013.

Özer, Mehmet Akif, “Yerel Demokrasi, Demokratik Yerel Yönetimler ve Yerel Yönetimlerin Demokratikleştirilmesi Kavramlarının Analizleri Üzerine”. **Türk İdare Dergisi**, Sayı 426, 2000.

Özkiraz, Ahmet ve Halim Emre Zeren, “Yerel Yönetimlerde Halk Katılımı Tokat İl Merkezinde Uygulamalı Bir Çalışma”, **Tokat, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi**, Cilt 4, Sayı 2, 2009.

Özmehmet, Ecehan, “Dünyada ve Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımları”, **Yaşar Üniversitesi Dergisi**, Cilt 3, Sayı 12, 2008.

- Öztürk, Azim, “Türkiye’de Halkın Yönetime Katılması, Mevcut Yerel Yönetim Anlayışı ve Çözüm Bekleyen Temel Sorunlar”, **Çukurova Üniversitesi S.B.E. Dergisi**, Cilt 4, Sayı 4, 1996.
- Palabıyık, Hamit ve Şermin Atak, “İzmir Büyükşehir Bütününde Mahalle Yönetimleri Profili”, **Dokuz Eylül Üniversitesi S.B.E. Dergisi**, Cilt 2, Sayı 3, 2000.
- Palabıyık, Hamit, “Yönetimden Yönetişime: Yönetişim, Kentsel Yönetişim ve Uygulamaları ile Yönetişimde Ölçülebilirlik Üzerine Açıklamalar”, M. Akif Çukurçayır ve Ayşe Tekel (ed.), **Yerel ve Kentsel Politikalar**, Konya: Çizgi Kitapevi, 2003.
- Pustu, Yusuf, “Yerel Yönetimler ve Yerel Demokrasi”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı 57, 2005.
- Sartori, Giovanni, **Demokrasi Teorisine Geri Dönüş**, Tuncer Karamustafaoğlu ve Mehmet Turhan (çev.), Ankara: Yetkin Yayınları, 1993.
- Sayan, İpek Özkal, **Türkiye’de İdari Sistem ve Örgütlenme**, Ankara, Kas Yayıncılık, 2013.
- Seyyar, Ali, **İnsan ve Toplum Bilimleri Terimleri**, Sakarya: Değişim Yayınları, 2007.
- Sezgin, Murat, “Belediyelerde Halkla İlişkiler ve Halka Dönük Yönetim”, **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt 1, Sayı 1, 2011.
- Simon, Herbert Alexander, Smithburg, Donalt W. and Thompson, Victor A., **Kamu Yönetimi**, Cemal Mihçioğlu (çev.), Ankara: Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, 1985.
- Sobacı, M. Zahit, “Yenide Yapılanma Sürecinde İl Özel İdarelerinin Dünü, Bugünü ve Geleceği Üzerine Değerlendirmeler”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt 14, Sayı 4, 2005.
- Sönmez, Mehmet Emin, “Muş İlinin Nüfus Hareketlerinin Nedenleri ve Sonuçları”, **Türk Coğrafya Dergisi**, İstanbul: Türk Coğrafya Kurumları Yayınları, Sayı 55, 2010.
- Şengül, Ramazan, **Yerel Yönetimler**, Kocaeli: Umuttepe Yayınları, 2010.
- Taşkın, Deniz, “Kentleşme, Yerel Gündem 21 ve Kent Konseyleri”, **Turkish Studies**, Ankara: 2013, Volume 8/12 Fall, p. 391-402.
- Tekeli, İlhan, **Belediyeçilik Yazıları**, İstanbul: IULA-EMME Yayını, 1992.

- Tocqueville, Alexis de, **The Old Regime and the French Revolution**, Stuart Gilbert, Trans, New York: Doubleday Anchor Books, 1955.
- Toprak Karaman, Zerrin, **Türkiye’de Yerel Yönetimler-Yapılanma Merkez-Yerel Yönetim İlişkileri**, İzmir: DEÜ, İ.İ.B. Fak, Kamu Yönetimi Bölümü, s.1.
- Toprak Karaman, Zerrin, **Türkiye’nin İdari Yapılanmasında Yerel Yönetimler ve Felsefesi**, [http://kisi.deu.edu.tr/zerrin.toprak/TURKIYE'DE%20YEREL%20YONETIMLER%20YAPILANMASI\(1\).pdf](http://kisi.deu.edu.tr/zerrin.toprak/TURKIYE'DE%20YEREL%20YONETIMLER%20YAPILANMASI(1).pdf) (Erişim Tarihi: 06/06/2017).
- Toprak, Zerrin, **Yerel Yönetimler**, 6. Baskı, Ankara: Nobel Yayın, 2006.
- Toprak, Zerrin, **Türkiye’nin İdari Yapılanmasında Yerel Yönetimler ve Felsefesi**, Yedinci Baskı, İzmir: Birleşik Matbaa, 2010.
- Torlak, Ömer, “Belediye Hizmetlerinde Pazarlama”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Sayı 8/1, 1999.
- Tortop, Nuri, **Yönetim Bilimi**, Ankara: Nobel Yayınları, 7. Baskı, 2007.
- Tortop, Nuri, “Demokratik Mahalli İdare Anlayışının İlkeleri”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt 1, Sayı 3, 1992.
- Tunçay, Mete, “Sivil Toplum Kuruluşları ile İlgili Kavramlar”, **Sivil Toplum Dergisi**, Yıl 1, Say 1, 2003.
- TÜSİAD, “Bağımsız Düzenleyici Kurumlar ve Türkiye Uygulaması”, **TÜSİAD Dergisi**, TÜSİAD Yayınları, No:2002-12, 2002.
- Ulusoy, Ahmet ve Akdemir Tekin, **Mahalli İdareler – Teori - Uygulama - Maliye**. Ankara: Seçkin Yayınları, 7. Baskı, 2012.
- United Nations (UN), “Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future”, <http://www.un-documents.net/ocf-02.htm#I>, (Erişim Tarihi: 18.01.2017).
- United Nations (UN), **Rio Declaration**, Rio, 1992.
- Uysal, Birkan, “Siyasal Katılma ve Katılma Davranışı Üzerinde Ailelerin Etkisi”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt 17, Sayı 4, 1984.
- Uzun, Turgay, “Siyasal Rejimler ve Yerel Katılım Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme”, **SÜ, İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Cilt 10, Sayı 20, 2010.

- Üste, Rabia Bahar, “Yerel Yönetimlerde Demokratikleşme”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı 448, 2005.
- Wickwar, Hardy, **The Political Theory of Local Government**, Universty Of South Carolina Pres, Carolina, 1970.
- Yalçın, Akdoğan, “Ulusal Soruna Yerel Çözüm: Sosyal Belediyecilik”, **Eminönü Bülteni**, İstanbul: Şubat Sayısı, 2002.
- Yalçındağ, Selçuk, **Yerel Yönetimler, Sorunlar, Çözümler**, İstanbul: TÜSİAD Yayını, 1995.
- Yaylı, Hasan, **Yönetimden Yönetişime Geçişte Bir Halk Katılımı Yolu Olarak Kent Konseyleri, Kamu Yönetimi ve Siyaset Biliminde Karar Verme**, Özgür Önder ve Fatih Kırışık, (ed.), Ankara: Orion Kitabevi, 2012.
- Yıldırım, İbrahim, **Demokrasi, Sivil Toplum Kuruluşları ve Yönetişim**, Ankara: Seçkin Yayınları, 2004.
- Yıldırım, İbrahim, **Local Government and Democracy**, İstanbul: IULA EMME Yayınları, 1993.
- Yıldırım, İbrahim, **Yerel Yönetim ve Demokrasi Kavramlar ve Yaklaşımlar**, İstanbul: IULA-EMME, Kent Basımevi, 1993.
- Yıldırım, Uğur ve Şerif Öner, “Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımlarının Türkiye’ye Yansımaları.” **Çağdaş Yerel Yönetimler**, Cilt 12, Sayı 4, 2003.
- Yıldırım, Uğur, Şerif Öner, ve Hüseyin Aksu, Yerel Temsil ve Katılım Bağlamında Belediye Meclisleri: Kahramanmaraş ve Sivas Örnekleri, **Mustafa Kemal Üniversitesi S.B.E. Dergisi**, Cilt 8, Sayı 15, 2011.
- Yılmaz, Ejder, **Hukuk Sözlüğü**, Yetkin Yayınları, Genişletilmiş 10. Baskı, Ankara: 2011.
- Zengin, Eyüp, **Yerel Yönetim Birlikleri**, Konya: Mimoza Yayınları, 1999.

EKLER

Ek 1. KENT KONSEYİ YÖNETMELİĞİ

KENT KONSEYİ YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetişim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışan kent konseylerinin çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik; kent konseylerinin oluşumunu, yönetim ilkelerini, organlarını, görev ve yetkileri ile çalışma usul ve esaslarını kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik; 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 76. maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

a) Belediye: Kent konseyi oluşumuna yardım ve destek sağlayan belediyeyi,

b) Kent konseyi: Merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla, hemşehrilik hukuku çerçevesinde bulunduğu; kentin kalkınma önceliklerinin, sorunlarının, vizyonlarının sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve uzlaşmanın esas olduğu demokratik yapılar ile yönetişim mekanizmalarını,

c) Meclisler ve çalışma gurupları: Kadın ve gençlik meclisleri başta olmak üzere kent konseyinin görev alanlarında, yönetişim anlayışına dayalı ve sürdürülebilir kalkınma

içinde çeşitli toplum kesimlerinin kent yönetimine katkıda bulunmalarını, kaliteli ve yaşanabilir bir kentin yönetiminde aktif rol almalarını hedefleyen ve gönüllülük esasında oluşmuş ortak yapıları,

ç) Yerel gündem 21 programı: Birleşmiş Milletler Rio Yeryüzü Zirvesinde 1992 yılında kabul edilen ve 21. yüzyılın gündemini belirleyen Gündem 21 başlıklı Eylem Planınının 28 inci bölümü uyarınca, yerel yönetimlerin öncülüğünde, sivil toplumun ve diğer ortakların, birlikte kendi sorunlarını ve önceliklerini belirleyerek, kentleri için Yerel Gündem 21 olarak adlandırılan 1997 yılından itibaren uygulanan Türkiye Yerel Gündem 21 Programını,

d) Yönetişim: Saydamlık, hesap verebilirlik, katılım, çalışma uyumu, yerindenlik ve etkinlik gibi kriterlere dayanan, çok aktörlü ve toplumsal ortaklıklara dayalı yönetim anlayışını,

e) YG21: Yerel Gündem 21'i, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Kent Konseyinin Kuruluşu, Görevleri ve Çalışma İlkeleri

Kent Konseyinin Oluşumu, Görevleri ve Çalışma İlkeleri

MADDE 5 – (Başlığı ile değişik:RG-6/6/2009-27250)

(1) Kent Konseyleri belediye teşkilatı olan yerlerde, mahalli idareler genel seçim sonuçlarını izleyen 3 ay içinde, 8 inci maddede belirtilen üyelerden oluşur.

(2) Kent konseyi genel kurulu ilk toplantısını yapmak üzere belediye başkanının çağrısı ile toplanır. Belediye başkanının başkanlığında toplanan genel kurul, toplantıyı idare etmek üzere üyeleri arasından en az üç kişiden oluşan divan kurulunu seçer.

(3) Divan kurulunun oluşturulmasından sonra, kent konseyi yürütme kurulu ve kent konseyi başkanı seçilir.

Kent konseyinin görevleri

MADDE 6 – (1) Kent konseyinin görevleri:

a) Yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşehrilik hukuku ve ortak yaşam bilincinin geliştirilmesini, çok ortaklı ve çok aktörlü yönetim anlayışının benimsenmesini sağlamak,

b) **(Değişik:RG-6/6/2009-27250)** Sürdürülebilir gelişmenin sağlanması ve bu konuda ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik planların hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak,

c) Kente ilişkin temel stratejiler ve faaliyet planlarının belirlenmesinde, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti kapsayan ortak bir aklın oluşturmasına katkıda bulunmak,

ç) Yerellik ilkesi çerçevesinde katılımcılığı, demokrasiyi ve uzlaşma kültürünü geliştirmek,

d) Kentin kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek,

e) Kent kaynaklarının etkili, verimli ve adil kullanımına katkıda bulunmak,

f) Sürdürülebilir kalkınma anlayışına dayalı kentin yaşam kalitesini geliştiren, çevreye duyarlı ve yoksulluğu giderici programları desteklemek,

g) Sivil toplumun gelişmesine ve kurumsallaşmasına katkıda bulunmak,

ğ) Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal yaşamdaki etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlamak,

h) Kent yönetiminde saydamlık, katılım, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik ilkelerinin uygulanmasına katkıda bulunmak,

ı) Kent konseyinde oluşturulan görüşlerin değerlendirilmek üzere ilgili belediyeye gönderilmesini sağlamaktır.

Çalışma ilkeleri

MADDE 7 – (1) Kent konseyi, aşağıdaki ilkeler temelinde çalışmalarını sürdürür.

a) YG21 süreci kapsamında, kentine sahip çıkma, aktif katılım ve çözümde ortaklık ilkelerinin bütünlüğünde, kentlerin yaşanabilir bir geleceğe taşınmasına katkıda bulunmak,

b) Türkiye Cumhuriyeti Devletinin imzaladığı ve onayladığı Birleşmiş Milletler Zirveleri ile diğer uluslar arası sözleşmelerde kent ve kent yaşamına yönelik temel ilkeleri hayata geçirmek,

c) Kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini ön planda tutmak,

ç) Kent konseyi, uluslararası gelişmeleri ve ülke koşullarını gözeterek, tarafsız bir yaklaşımla görüş ve önerilerini oluşturmak,

d) Katılımcılığı ve ortak akla dayanan uzlaşmayı esas almak,

e) Değişimi ve yenilikleri önceden fark ederek sonuç odaklı çalışma kültürünü benimsemektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kent Konseyi Üyeliği ve Organları (Değişik Başlık:RG-6/6/2009-27250)

Kent konseyi üyeliği

MADDE 8 – (Başlığı ile değişik:RG-6/6/2009-27250)

(1) Kent konseyi; merkezi yönetimi, yerel yönetimi, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını ve sivil toplumu ortaklık anlayışı ile buluşturmak üzere aşağıda belirtilen kişi, kurum ve kuruluş temsilcilerinden oluşur:

- a) Mahallin en büyük mülki idare amiri veya temsilcisi,
- b) Belediye başkanı veya temsilcisi,
- c) Sayısı 10'u geçmemek üzere illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri,
- ç) Mahalle sayısı yirmiye kadar olan belediyelerde bütün mahalle muhtarları, diğer belediyelerde belediye başkanının çağrısı üzerine toplanan mahalle muhtarlarının toplam muhtar sayısının yüzde 30'unu geçmemek ve 20'den az olmamak üzere kendi aralarından seçecekleri temsilcileri,
- d) Beldede teşkilatını kurmuş olan siyasi partilerin temsilcileri,
- e) Üniversitelerden ikiden fazla olmamak üzere en az bir temsilci, üniversite sayısının birden fazla olması durumunda her üniversiteden birer temsilci,
- f) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, baroların ve ilgili dernekler ile vakıfların temsilcileri,
- g) Kent konseyince kurulan meclis ve çalışma gruplarının birer temsilcisi.

Organları

MADDE 9 – (1) Kent konseyi aşağıdaki organlardan oluşur:

- a) Genel Kurul
- b) Yürütme Kurulu
- c) Meclisler ve çalışma grupları
- ç) **(Ek:RG-6/6/2009-27250) Kent konseyi başkanı**

Genel kurul

MADDE 10 – (Değişik: RG-6/6/2009-27250)

(1) Genel kurul, kent konseyinin en yetkili organı olup 8' inci maddede sayılan üyelerden oluşur. Genel kurul, her yıl ocak ve eylül aylarında yapacağı iki toplantıdan az olmamak üzere, üyelerin salt çoğunluğu ile toplanır.

(2) Genel kurula kent konseyi başkanı başkanlık eder. Başkanın bulunmaması halinde yürütme kurulunun en yaşlı üyesi toplantıya başkanlık eder.

(3) Genel kurul; yürütme kurulunun, meclislerin ve çalışma gruplarının seçim ve çalışma esaslarını, bu Yönetmelik hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla, çalışma yönergesi ile belirler.

Yürütme kurulu

MADDE 11 – (1) (Değişik: RG-6/6/2009-27250) Yürütme kurulu, genel kurul tarafından birinci dönem için iki, ikinci dönem için üç yıl görev yapmak üzere seçilen, kadın ve gençlik meclis başkanlarının da yer aldığı en az yedi kişiden oluşur. Yürütme kuruluna kent konseyi başkanı, bulunmaması halinde yürütme kurulunun en yaşlı üyesi başkanlık eder.

(2) Yürütme kurulu, genel kurulun gündemini tespit eder ve genel kurul tarafından oluşturulan görüşleri ilgili belediyeye sunar ve uygulamayı izler.

Kent konseyi başkanı

MADDE 11/A – (Ek: RG-6/6/2009-27250)

(1) Kent konseyi başkanı genel kurul tarafından seçilir. Kent konseyi başkanının görev süresi, yürütme kurulunun görev süresiyle paralel olmak üzere ilk dönem için iki yıl, ikinci dönem için üç yıldır.

(2) Kent konseyi başkanının seçimi için ilk oylamada üye tamsayısının üçte iki ve ikinci oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır. İkinci oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için üçüncü tur oylama yapılır. Üçüncü oylamada en fazla oyu alan aday, başkan seçilmiş olur.

(3) Kent konseyi başkanının seçimi, kent konseyinin ilk toplantısının birinci birleşimde tamamlanır.

(4) Kent konseyi başkanının izin, hastalık veya başka bir sebeple görevi başında bulunmadığı hallerde, bu süre içinde kendisine yürütme kurulunun en yaşlı üyesi vekalet eder.

Meclisler ve çalışma grupları

MADDE 12 – (1) Kent konseyleri, görev alanına giren konularda meclis ve çalışma grupları oluşturabilir.

(2) Meclislerin ve çalışma gruplarının çalışma usul ve esasları genel kurulca belirlenir.

(3) Meclislerde ve çalışma gruplarında oluşturulan görüşler, kent konseyi genel kurulunda görüşülerek kabul edildikten sonra değerlendirilmek üzere ilgili belediye meclisine sunulur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Toplantı ve görüşme usulü

MADDE 13 – (1) Kent konseyi organları, çalışma yönergelerinde belirlenen yer ve zamanlarda üye tam sayısının salt çoğunluğu ile olağan olarak toplanır ve katılanların salt çoğunluğu ile karar alır. Oylamada eşitlik çıkması halinde başkanın bulunduğu taraf çoğunluk sayılır.

(2) Genel kurul, yürütme kurulu başkanı tarafından doğrudan veya 8 inci maddede öngörülen katılımcı sayısının üçte birinin teklifi üzerine olağan üstü toplantıya çağırılabilir.

Görüşlerin ilanı

MADDE 14 – (1) Kent konseyi genel kurulunca oluşturulan görüşler, belediye meclisinin ilk toplantısında değerlendirildikten sonra belediye tarafından kent konseyine bildirilir ve uygun araçlarla kamuoyuna duyurulur.

Genel sekreterlik

MADDE 14/A – (Ek: RG-6/6/2009-27250)

(1) Kent konseyi genel sekreteri, belediye başkanı tarafından önerilen üç aday arasından yürütme kurulu tarafından seçilir.

(2) Kent konseyi genel sekreteri, 6' ncı maddede belirtilen görevlerin yerine getirilmesini koordine eder. Meclisler, çalışma grupları ve benzeri yapılar arasındaki çalışma uyumunu ve koordinasyonu sağlar.

(3) Genel sekreter, kent konseyi başkanına ve yürütme kuruluna karşı sorumludur

Sekretarya hizmetleri

MADDE 15 – (1) Kent konseyinin sekretarya hizmetleri, ilgili belediye tarafından önerilecek ve yürütme kurulu tarafından kabul edilecek görevliler tarafından yerine getirilir.

(2) **(Değişik: RG-6/6/2009-27250)** Sekretarya hizmetlerini yürüten personel, bu çalışmalarında genel sekretere karşı sorumludur.

Yönerge çıkarma

MADDE 16 – (1) Kent konseyi genel kurulu bu Yönetmeliğe aykırı olmamak kaydıyla uygulama yönergeleri çıkarabilir.

Kent konseyinin mali yapısı

MADDE 16/A – (Ek: RG-6/6/2009-27250)

(1) Belediyeler kent konseylerine, bütçelerinde ödenek ayırmak suretiyle aynı ve nakdi yardım yapar ve destek sağlar.

GEÇİCİ MADDE – (1) YG21 Programının uygulandığı yerlerde, kent konseyi veya benzeri adlarla oluşturulmuş yapılanmalar bu Yönetmelik hükümlerine uygun hale getirilir. Kent konseyi bulunmayan belediyelerde ilk toplantı, belediye başkanının çağırısı ile yapılır.

(2) Kent konseyi ve benzeri adlarla oluşturulmuş mevcut yapılanmalara ve ilk toplantıya ilişkin işlemler bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç bir yıl içerisinde tamamlanır.

(3) Kent konseyi ilk toplantısını, belediye başkanının çağrı yazısında bildirilen gündemle, ilan edilen yer ve tarihte yapar. Bu toplantıda yürütme kurulu oluşturulur.

Yürürlük

MADDE 17 – (1) Bu Yönetmelik, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 18 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini İçişleri Bakanı yürütür.

Yönetmeliğin Yayınlandığı Resmî Gazete'nin		
	Tarihi	Sayısı
	8/10/2006	26313
Yönetmelikte Değişiklik Yapan Mevzuatın Yayınlandığı Resmî Gazetelerin		
	Tarihi	Sayısı
1.	6/6/2009	27250
2.		

Ek 2. MUŞ KENT KONSEYİ ÇALIŞMA YÖNERGESİ

MUŞ KENT KONSEYİ ÇALIŞMA YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar

Amaç

MADDE 1- (1) Bu yönergenin amacı; Muş Kent Konseyinin oluşumuna, organlarına, yapı ve işleyiş ile çalışma yöntemine ilişkin usul ve ilkeleri belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu yönerge, Muş Kent Konseyi'nin oluşumunu, organlarının yapı ve işleyiş ile çalışma yöntemine dair usul ve ilkeleri kapsar.

Dayanak

MADDE 3- (1) Bu yönerge, 8 Ekim 2006 tarih ve 26313 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan (6 Haziran 2009 tarih ve 27250 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan değişiklikler de dahil olmak üzere) Kent Konseyi Yönetmeliği'ne dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4- (1) Bu Yönergenin uygulanmasında;

a) Belediye: Kent Konseyi oluşumuna yardım ve destek sağlayan Muş Belediyesi'ni,

b) Belediye Meclisi: Muş Belediye Meclisini,

c) Bireysel Katılımcı: Toplumsal sorumluluk anlayışıyla, Kent Konseyi genel kurulu, meclisleri ve çalışma gruplarında yer alarak bilgi, beceri ve deneyimiyle gönüllü katkı sağlayan bireyi,

ç) Kent Konseyi: 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76. Maddesi ve Kent Konseyi Yönetmeliğine dayanılarak oluşturulan Muş Kent Konseyi'ni,

d) Meclisler: Muş Kent Konseyi yapısı içinde oluşturulan kadın ve gençlik meclisini,

e) Genel Kurul: Muş Kent Konseyi Genel Kurulunu

f) Çalışma Grupları: Kent Konseyi'nin görev alanına giren konularda çalışma yapmak üzere oluşturulan gönüllü kişilerden oluşan Muş Kent Konseyi çalışma gruplarını,

g) Kurumsal Üye: Merkezi yönetim, yerel yönetim, üniversite, siyasi partiler, muhtarlar, kamu kurumu niteliğindeki meslek odaları ve sivil toplum kuruluşlarını,

ğ) Yönerge: Muş Kent Konseyi Çalışma Yönergesini,

h) Yönetişim: Saydamlık, hesap verebilirlik, katılım, çalışma uyumu, yerindenlik ve etkinlik gibi kriterlere dayanan, çok aktörlü ve toplumsal ortaklıklara dayalı yönetim anlayışını,

ı) Yürütme Kurulu: Muş Kent Konseyi Yürütme Kurulunu, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Muş Kent Konseyinin Amacı, Oluşumu, Görevleri ve Çalışma İlkeleri

Kent Konseyinin Amacı

AMAÇ: MADDE 5- (1) Kent Konseyi, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76. maddesi ve Kent Konseyi Yönetmeliğinin 1. maddesinde belirtilen doğrultuda; Muş'taki kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması ve bu bağlamda Muş'un tarihi, kültürel mirasının korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık ve Muş'taki çevre kirliliğinin ve çevresel değerlerin tahribinin önlenmesi, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, kamu kurumları açısından yönetimde açıklık sağlama, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmek amacıyla çalışmalar yürütür.

Kent Konseyinin Toplanması ve Oluşumu

MADDE 6- (1) Kent Konseyi, mahalli idareler genel seçim sonuçlarını izleyen 3 ay içinde, 8 inci maddede belirtilen üyelerle toplanarak, belediye Başkanının Başkanlığında seçimli ilk genel kurul toplantısını yapar.

(2) Belediye Başkanı'nın başkanlığında toplanan seçimli genel kurul toplantısında, toplantıyı idare etmek üzere Kent Konseyi üyeleri arasından en az dört kişiden oluşan divan kurulu seçilir.

(3) Divan kurulunun oluşturulmasından sonra, Kent Konseyi Başkanı ve Yürütme Kurulu üyeleri seçilir.

(4) Çalışma Gruplarına üye seçimi de de bu toplantıda yapılır. Ancak Genel Kurulun kararıyla çalışma gruplarına üye seçilmesi işlemi müteakip toplantıya bırakılabilir.

(5) İlk iki yılın sonunda yapılan ikinci dönem seçimli genel kurul toplantısı, mevcut kent konseyi Başkanı'nın çağrısı üzerine toplanır.

(6) Kent konseyi genel kurulu ve yürütme kurulunun toplanamaması nedeniyle çalışamaz hale geldiği durumlarda Belediye Başkanı, seçimli genel kurul çağrısı yapabilir.

Kent Konseyinin Görevleri

MADDE 7- (1) Muş Kent Konseyinin görevleri 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76. maddesi ve Kent Konseyi yönetmeliğinin 6. maddesi doğrultusunda aşağıdaki hususlardan oluşur:

a) Yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşehrilik hukuku ve ortak yaşam bilincinin geliştirilmesini, çok ortaklı ve çok aktörlü yönetim anlayışının benimsenmesini sağlamak,

b) Sürdürülebilir gelişmenin sağlanması ve bu konuda ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik planların hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak,

c) Kente ilişkin temel stratejiler ve faaliyet planlarının belirlenmesinde, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti kapsayan ortak bir aklın oluşturmasına katkıda bulunmak,

ç) Yerellik ilkesi çerçevesinde katılımcılığı, demokrasiyi ve uzlaşma kültürünü geliştirmek,

d) Kentin kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek,

e) Kent kaynaklarının etkili, verimli ve adil kullanımına katkıda bulunmak,

f) Sürdürülebilir kalkınma anlayışına dayalı kentin yaşam kalitesini geliştiren, çevreye duyarlı ve yoksulluğu giderici programları desteklemek,

g) Sivil toplumun gelişmesine ve kurumsallaşmasına katkıda bulunmak,

ğ) Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal yaşamdaki etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlamak,

h) Kent yönetiminde saydamlık, katılım, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik ilkelerinin uygulanmasına katkıda bulunmak,

ı) Kent konseyinde oluşturulan görüşlerin değerlendirilmek üzere belediyeye, il özel idaresine ve merkezi yönetim kuruluşuna gönderilmesini sağlamak.

Muş Kent Konseyi Üyeleri

MADDE 8- (1) Kent konseyi aşağıda belirtilen kişi, kurum ve kuruluş temsilcilerinden oluşur:

- a) Muş Valisi veya görevlendirdiği temsilcisi,
- b) Muş Belediye Başkanı veya temsilcisi,
- c) Muş Alparslan Üniversitesi'nin temsilcisi,
- ç) Sayısı 10'u geçmemek üzere Muş Valisi tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri,
- d) Muş Belediye sınırları içerisinde yer alan bütün mahallelerin muhtarları,
- e) Muş'ta teşkilatını kurmuş olan siyasi partilerin temsilcileri,
- f) Muş'ta var olan kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, baroların ve ilgili dernekler ile vakıfların temsilcileri,
- g) Muş Kent Konseyince kurulan meclis ve çalışma gruplarının başkanları.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Muş Kent Konseyinin Organları ve Bu Organların Çalışma İlkeleri

Kent Konseyinin Organları

MADDE 9- (1) Kent Konseyi'nin Organları Şunlardır:

- a) Genel Kurul
- b) Yürütme Kurulu
- c) Meclisler ve Çalışma Grupları
- d) Kent Konseyi Başkanı

Kent Konseyi Genel Kurulu

MADDE 10- (1) Genel Kurul, kent konseyinin en yetkili organı olup 8 inci maddede sayılan üyelere oluşur. Genel Kurul, üyelerin salt çoğunluğu ile toplanır.

(2) Genel Kurula kent konseyi başkanı başkanlık eder. Başkanın bulunmaması halinde Yürütme Kurulunun en yaşlı üyesi toplantıya başkanlık eder.

(3) Genel Kurul; Ocak, Haziran ve Eylül aylarına denk gelmek üzere yılda 3 kez toplanır. Bu ayların dışında da Yürütme Kurulunun çağrısıyla Genel Kurul toplanabilir.

(4) Kent Konseyi Başkanı, Kent Konseyi Yürütme Kurulu Üyeleri ve Kent Konseyi Genel Sekreteri genel kurulun tabii üyesidirler.

(5) Kent Konseyi Genel Kurulu'nda kurum ve kuruluşları temsil edecek kişiler, birinci dönem için iki yıl, ikinci dönem için üç yıl görev yaparlar.

(6) Seçimli genel kurul toplantılarının günü, saati, yeri ve gündemi en az 15 gün önceden Kent Konseyi Başkanlığı tarafından katılımcılara bildirilir. Ayrıca diğer duyuru imkânlarıyla da kamuoyuna duyurulur. Seçimsiz Genel Kurul toplantılarının duyurusu ise en az toplantıdan üç gün önce yapılır.

(7) Kurumsal üyelerin herhangi bir nedenle değiştirdiği temsilcilerinin isimleri, genel kurul toplantısından en az beş gün önce yazı ile Kent Konseyi Başkanlığı'na bildirilir.

(8) Seçimli genel kurullar, birinci dönem için iki yıl, ikinci dönem için üç yılda bir yapılır.

(9) Seçimli veya seçimsiz genel kurullarının tarihi, Yürütme Kurulu kararı ile belirlenir.

(10) Seçimli genel kurul toplantısında salt çoğunluk sağlanamadığı takdirde, 7 gün sonra gerçekleştirilmek üzere toplantı ertelenir. Bu toplantıda salt çoğunluk aranmaz ancak katılanların sayısı Yürütme Kurulu üye sayısının iki katından az olamaz ve katılanların salt çoğunluğu ile karar alınır.

(11) Seçimli genel kurulun açılışı Kent Konseyi Başkanı veya görevlendireceği Yürütme Kurulu üyesi tarafından yapılır. Seçimli genel kurul dışındaki diğer toplantılara Kent Konseyi Başkanı başkanlık eder.

(12) Toplantılarda katılanların salt çoğunluğu ile karar alınır. Oylamada eşitlik çıkması halinde başkanın bulunduğu taraf çoğunluk sayılır. Oylamalarda bir kişi ancak bir oy kullanabilir.

(13) Genel Kurul, “Kent Konseyi Yönetmeliği” ve “Muş Kent Konseyi Çalışma Yönergesi”nin amaç ve ilkeleri doğrultusunda çalışmalar yapmak ve gerekli kararları almak amacıyla Yürütme Kurulu’na yetki verebilir.

(14) Kent konseyinde yapılacak oylamaların şekline genel kurul karar verir.

Kent Konseyi Yürütme Kurulu

MADDE 11- (1) Kent Konseyi Yürütme Kurulu 11 kişiden oluşur. Yürütme Kurulu üyeleri Genel Kurul tarafından seçilir. Kadın ve gençlik meclis başkanları yürütme kurulunun doğal üyesidir.

(2) Yürütme Kurulunun görev süresi birinci dönem için iki, ikinci dönem için üç yıldır.

(3) Yürütme kuruluna kent konseyi başkanı, bulunmaması halinde yürütme kurulunun en yaşlı üyesi başkanlık eder.

(4) Yürütme Kurulu, genel kurulun gündemini tespit eder ve genel kurul tarafından oluşturulan görüşleri ilgili belediyeye ve diğer kamu kuruluşlarına sunar ve uygulamayı izler.

(5) Yürütme Kurulu üye tamsayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar alır.

(6) Yürütme Kurulu, 15 günde bir toplanır, bunun yanında Başkanın çağrısı üzerine de toplanır.

(7) Yürütme Kurulu’nun gündemi, Yürütme Kurulu Başkanı’nın onayıyla Kent Konseyi Genel Sekreteri tarafından tespit edilir. Tespit edilen gündem, yürütme kurulu toplantısından önce üyelere yazılı olarak bildirilir.

(8) Yürütme Kurulu toplantılarına, mazereti olmaksızın üst üste 3 defa katılmayan Yürütme Kurulu üyesinin üyeliği Yürütme Kurulu kararı ile düşürülebilir. Üyeliği düşen Yürütme Kurulu üyesi yerine, ilk Genel Kurul toplantısında yeni üye seçilir.

(9) Yürütme Kurulu, Genel Kurul toplantılarının zamanını ve gündemini belirler.

(10) Yürütme Kurulu kararları karar defterine yazılır. Kararlar, bilgisayarda yazıldığı takdirde, karar defterine yapıştırılıp mühürlenir.

Kent Konseyi Başkanı ve Başkan Vekili

MADDE 12- (1) Kent konseyi başkanı genel kurul tarafından seçilir. Kent konseyi başkanının görev süresi, yürütme kurulunun görev süresiyle paralel olmak üzere ilk dönem için iki yıl, ikinci dönem için üç yıldır.

(2) Kent konseyi başkanının seçimi için ilk oylamada üye tamsayısının üçte iki ve ikinci oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır. 2.nci oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için 3.ncü tur oylama yapılır. 3.ncü turda en fazla oyu alan aday, başkan seçilmiş olur.

(3) Kent konseyi başkanının seçimi, kent konseyinin ilk toplantısının birinci birleşiminde tamamlanır.

(4) Kent konseyi başkanının izin, hastalık veya başka bir sebeple görevi başında bulunmadığı hallerde, bu süre içinde kendisine yürütme kurulunun en yaşlı üyesi vekâlet eder.

(5) Kent Konseyi Başkanı'nın seçimi, Genel Kurul'un belirleyeceği gizli veya açık oylama yöntemlerinden birisi ile yapılır.

(6)) Kent Konseyi Başkanı, gerçek ve tüzel kişilere karşı Kent Konseyi'ni temsil eder.

(7) Kent Konseyi Başkanı, Genel Kurul ve Yürütme Kurulu toplantılarına başkanlık eder ve bu toplantıları yönetir.

(8) Kent Konseyi Başkanının bulunmaması halinde Yürütme Kurulunun en yaşlı üyesi Başkan Vekili olarak görev yapar ve başkanın yetkilerini kullanır. En yaşlı üyenin bu hakkından yazılı olarak feragat etmesi halinde Kent Konseyi Başkanı Yürütme Kurulunun seçilmiş üyeleri arasından bir üyeyi vekil olarak tayin eder.

Kent Konseyi Meclisleri ve Çalışma Grupları

MADDE 13- (1) Kent konseyinin yapısı içinde yer alan meclisler ve çalışma grupları Yönerge ile belirlenir. Yeni çalışma grupları Genel Kurul Kararı ile oluşturulabilir. Bu şekilde oluşturulan çalışma grupları Yönerge'ye de işlenir.

Kadın Meclisi ve Gençlik Meclisi

MADDE 14- (1) Kent Konseyinin yapısı içinde “Kadın Meclisi” ve “Gençlik Meclisi yer alır.

(2) Kadın Meclisi kendi içinden bir başkan ve 3 kişiden oluşan bir yürütme kurulu seçer. Kadın meclisinde gönüllü üyeler görev yapar. Ancak 8. maddede belirtilen üyeler içinde kadınlarla alakalı hizmet üreten kamu kurumlarının temsilcileri ile, kadın konusunda çalışan dernekler bu meclisin doğal üyesidirler. Üye kaydı için bir üye kayıt defteri tutulur.

(3) Gençlik Meclisinde 18-25 yaş arasında gönüllü gençler görev yapar. Ancak 8. maddede belirtilen üyeler içinde gençlerle alakalı hizmet üreten kamu kurumlarının temsilcileri ile, gençlere yönelik faaliyetler yürüten dernekler bu meclisin doğal üyesidirler. Gençlik Meclisi kendi içinden bir başkan ve 3 kişiden oluşan bir yürütme kurulu seçer. Üye kaydı için bir üye kayıt defteri tutulur.

(4) Meclislerde oluşturulan görüşler, Kent Konseyi Başkanının teklifi ile Kent Konseyi Genel Kurulu’nda görüşüldükten sonra, değerlendirilmek üzere Belediye Meclisi ve ilgili diğer kamu kuruluşlarına sunulur.

(5) Meclislerin yazışmaları, Kent Konseyi Genel Sekreterliği tarafından yapılır.

Kent Konseyi Çalışma Grupları

MADDE 15- (1) Kent Konseyin bünyesinde Kent Konseyinin amaçlarını gerçekleştirmek üzere;

- a) Çevre ve Şehircilik Çalışma Grubu,
- b) Eğitim ve Kültür Çalışma Grubu
- c) Sağlık ve Sosyal Hizmetler Çalışma Grubu,
- d) Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma Çalışma Grubu,
- e) Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Çalışma Grubu,
- f) Engelliler Çalışma Grubu yer alır.

(2) Bu çalışma gruplarının üyeleri gönüllü olan kişiler arasından Genel Kurul tarafından seçilir. Ancak çalışma gruplarının aktif olmasından sonra, yeni üye kabulü çalışma grubunun kararı ile olur.

(3) Çalışma grupları, Kent Konseyinin görevleri arasında yer alan ve kendilerinin ilgi alanı içinde yer alan konularda faaliyetlerini sürdürür.

(3) Her çalışma grubu kendi içinden bir başkan seçer. Çalışma gruplarının başkanları Genel Kurulun üyesidir ve ihtiyaç duyulduğunda çalışma gruplarının faaliyetleri hakkında Genel Kurula ve Yürütme kuruluna bilgi verirler. Çalışma gruplarının üyeleri de oy hakkı olmaksızın Genel Kurul toplantılarına katılabilir, görüş ve düşüncelerini belirtebilirler.

(4) Her çalışma grubunda en az üç üye görev yapar. Çalışma grupları en az üye tamsayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar alır.

(5) Çalışma grupları en az 15 günde bir toplanır ve ihtiyaç duymaları halinde başkanın çağrısı ile daha sık aralıklarla da toplanabilir.

Kent Konseyi Genel Sekreteri

MADDE 16- (1) Kent konseyi genel sekreteri, belediye başkanı tarafından önerilen üç aday arasından yürütme kurulu tarafından seçilir.

(2) Kent konseyi genel sekreteri, kent konseyinin görevlerinin yerine getirilmesini koordine eder. Meclisler, çalışma grupları ve yürütme kurulu arasında çalışma uyumunu ve koordinasyonu sağlar.

(3) Genel sekreter, kent konseyi başkanına ve Yürütme Kuruluna karşı sorumludur.

(4) Kent Konseyi genel sekreteri belediye çalışanı ise kendisine her hangi bir ücret ödenmez. Dışardan atanan Genel Sekretere, Yürütme Kurulu kararı ile belediye tarafından Kent Konseyine ayrılan mali kaynaktan takdir edilecek ücret görevi boyunca genel sekretere ödenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Çeşitli Hükümler

MADDE 17- (1) Kent konseyi faaliyetleri kapsamında yapılan harcamalar belediye bütçesinden ayrılan ödenekten yapılır. Kent konseyinin mali işlemlerinde şeffaflık ilkesi esastır.

(2) Kent konseyi faaliyetlerine gerçek veya tüzel kişiler ile kamu kurumları sponsor olabilir.

(3) Kent konseyi bünyesindeki tüm birimlerin faaliyetleri için alınan mali destek ve harcamalar hakkında Yürütme Kurulu, Genel Kurula bilgi sunar.

(4) Kent konseyinin faaliyetleri hakkında bu yönetmelikte bulunmayan haller için Genel Kurul ve Yürütme Kurulu karar almaya yetkilidir.

(5) Kent konseyi faaliyetleri bütün hemşehrilere ve bireysel katılımcılara açıktır. İsteyen hemşehri/bireysel katılımcı Genel Kurul toplantısına katılıp görüş ve önerilerini dile getirebilir. Ancak bu şekilde katılanların karar alımında oy hakkı yoktur ve görüş belirtmeleri için süre sınırı konulabilir.

(6) Kent konseyi bütün faaliyetlerinde yönetim anlayışına uygun hareket eder.

Yönergenin Değiştirilmesi

MADDE 18- (1) Yönerge Kent Konseyi Genel Kurulunda kabul edildikten sonra, Yönergenin değiştirilmesi için üçte iki oy çokluğu gerekir.

(2) Yürütme Kurulu veya üyeler Yönerge değişikliği için teklif verebilir.

Yürürlük

MADDE 19- Bu Yönerge Muş Kent Konseyi Genel Kurulu tarafından kabul edildiği tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 20- Bu Yönerge hükümlerini Kent Konseyi Başkanı ve Yürütme Kurulu üyeleri yürütür.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Ömer Faruk PEKER
Doğum Yeri ve Tarihi	MUŞ 29.01.1990
Eğitim Durumu	
Lisans	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İ.İ.B. Fakültesi Kamu Yönetiminden 2012 yılında Mezun
Yüksek Lisans	Muş Alparslan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
İş Deneyimi	
Çalıştığı Kurumlar	2011 Yılında Tokat T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda İnfaz Koruma memuru 2013 Yılında Muş E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda İnfaz Koruma memuru 2015 Yılından itibaren Muş Denetimli Serbestlik Müdürlüğünde Vaka sorumlusu olarak çalışmaktayım.